

Załącznik do Uchwały Nr

z dnia

Rady Powiatu Puławskiego

P o w i a t P u ł a w s k i

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze pomocy społecznej na lata 2005 - 2015

Puławy 2005

UCHWAŁA Nr XXXV / 361 / 2005

RADY POWIATU W PUŁAWACH

z dnia 1 września 2005 roku

w sprawie uchwalenia „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze pomocy społecznej na lata 2005 – 2015”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym /tekst jednolity Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592 ze zm./, w związku z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej /Dz. U. z dnia 15 kwietnia 2004r. Nr 64, poz. 593 ze zm./ Rada Powiatu uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwała się „Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze pomocy społecznej na lata 2005 – 2015” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Upoważnia się Zarząd Powiatu w Puławach do dokonywania zmian w ramach zadań, działań i programów operacyjnych, po uzyskaniu opinii odpowiedniej Komisji Rady Powiatu.

§ 3

Zobowiązuje się Zarząd Powiatu do uwzględnienia zapisów strategicznych w wieloletnich programach inwestycyjnych i projektach budżetu.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Puławach.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu

Paweł Nakonieczny

SPIS TREŚCI

Część I WPROWADZENIE

Wstęp	5
Tło Strategii	6
Metody pracy nad PSRPS	10

Część II STRATEGICZNA DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

1. Ogólna charakterystyka powiatu puławskiego	15
2. Struktura demograficzna	
2.1. Liczba i ruch naturalny ludności	18
2.2. Migracje	21
2.3. Poziom i struktura wykształcenia	21
3. Poziom życia ludności	24
4. Rynek pracy i bezrobocie	28
5. Sytuacja osób niepełnosprawnych	
5.1. Liczba osób niepełnosprawnych	34
5.2. Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych	37
5.3. Ewidencja i struktura bezrobotnych osób niepełnosprawnych	38
5.4. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	42
5.5. Wyniki badań własnych	43
5.6. Instytucja i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	45
6. Raport o pomocy społecznej w powiecie	
6.1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	51
6.2. Instytucje i organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej	56
6.3. Analiza patologii i problemów społecznych	61
6.4. Identyfikacja głównych problemów społecznych	
6.4.1. Powody przyznania pomocy	62
6.4.2. Dominujące patologie i problemy społeczne	64
6.4.3. Indywidualne przyczyny problemów	66

6.5. Problemy dzieci i rodzin	
6.5.1. Problemy dydaktyczne i wychowawcze	68
6.5.2. Rodziny zastępcze	69
6.5.3. Przemoc w rodzinie	72
6.6. Uzależnienia	
6.6.1. Alkoholizm	73
6.6.2. Narkomania	77
6.7. Prognoza problemów społecznych	80
Część III ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE	
7. Analiza SWOT	
7.1. Pomoc społeczna	86
7.2. Niepełnosprawność	88
7.3. Osoby i rodziny z grup szczególnego ryzyka	90
8. Uwarunkowania zewnętrzne	92
9. Wizja, misja, cel generalny	94
10. Cele strategiczne i szczegółowe	95
11. Programy strategiczne	
11.1. „Rozwój infrastruktury i zwiększanie efektywności pomocy społecznej”	100
11.2. „Sprawny system wsparcia osób niepełnosprawnych”	103
11.3. „Rozwój inicjatyw i działań na rzecz osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”	107
12. Wdrażanie i monitorowanie Strategii	110
Część IV ZAŁĄCZNIKI	
<i>Ankieta dot. kadry oraz infrastruktury pomocy społecznej w gminach</i>	114
<i>Ankieta dot. sytuacji społecznej w powiecie puławskim</i>	116
<i>Ankieta dot. sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie puławskim</i>	119
<i>Ankieta dot. rodziców/opiekunów dzieci niepełnosprawnych</i>	123
Literatura	127

**POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ**

na lata 2005 - 2015

CZĘŚĆ I

WPROWADZENIE

Wstęp

Do zadań własnych powiatu należy między innymi:

„opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”

ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593)

Nie mniej istotnym powodem powstania *Strategii* ... była wyraźna potrzeba zdiagnozowania sytuacji społecznej w powiecie puławskim, a następnie próba odpowiedzi na rozeznane potrzeby społeczne, z uwzględnieniem posiadanych zasobów i możliwości.

W warunkach demokracji i samorządności kształtowanie rzeczywistości lokalnej jest sprawą wszystkich mieszkańców danego terenu. Problemy społeczne dotyczą w równym stopniu całej lokalnej społeczności, więc proces ich identyfikowania, rozwiązywania i oceny efektów nie może przebiegać bez udziału i aktywności tejże społeczności. Jednocześnie należy pamiętać o tych, którzy – z różnych, indywidualnych lub społecznych przyczyn - nie są w stanie samodzielnie zadbać o swój los; wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za zapewnienie im godnego poziomu życia i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Rolą władz lokalnych jest wspieranie aktywności mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, korzystanie z potencjału instytucji i organizacji oraz zawieranie partnerstw na rzecz szeroko rozumianego rozwoju.

Tło PSRPS

Powstanie niniejszego dokumentu jest wynikiem wypełniania ustawowo nałożonego na powiat obowiązku. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64 poz. 593) o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu z zakresu pomocy społecznej należy między innymi:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.**

Pozostałe zadania własne powiatu to:

- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 8) pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy;
- 9) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 10) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 11) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 13) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 14) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;

15) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;

16) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;

17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;

18) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej.

Zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat:

1) pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;

2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Ponadto ustawodawca nałożył na Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie obowiązek realizacji zadań z zakresu rehabilitacji społecznej, które finansowane są w części lub całości ze środków PFRON w oparciu o ustawę o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych PFRON.

Do zadań tych należy dofinansowanie:

1) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

2) zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,

3) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny,

4) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,

5) kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,

a także:

- opracowanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,

- opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa i Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wykonuje również - na podstawie ustawy o rehabilitacji... zadania powierzone przez Starostę z zakresu rehabilitacji zawodowej, a mianowicie:

1) udzielanie bądź umarzanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej,

2) dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny pracy,

3) dokonywanie pracodawcom zwrotu kosztów wynagrodzeń i składek społecznych z tytułu zatrudnionych osób niepełnosprawnych na podstawie zawartych umów do dnia 31 XII 2002r.

4) nadzór nad realizacją umów zawartych z pracodawcą w sprawie utworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

Do zadań gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) *opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;*
- 2) *sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;*
- 3) *udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;*
- 4) *przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;*
- 5) *przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;*
- 6) *przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;*
- 7) *przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;*
- 8) *przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;*
- 9) *opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;*
- 10) *praca socjalna;*
- 11) *organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;*
- 12) *prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;*
- 13) *tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;*
- 14) *dożywianie dzieci;*
- 15) *sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;*
- 16) *kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;*
- 17) *sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;*
- 18) *utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.*

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) *przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;*
- 2) *przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;*
- 3) *prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;*
- 4) *podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów ostonowych.*

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Wymienione zadania samorządów lokalnych, pojmowane szeroko i perspektywicznie, jako działania na rzecz dobra ogółu lokalnej społeczności, w które powinni włączać się solidarnie wszyscy obywatele, stanowią tło Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Puławskiego.

Uchwałą Nr XXXIV/307/2002 Rady Powiatu Puławskiego z dnia 30 stycznia 2002 r. przyjęto Strategię Rozwoju Powiatu Puławskiego. Niniejsza Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w cele zawarte w obszarze „Pomoc społeczna” Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego:

Cel strategiczny:

„Harmonijne funkcjonowanie w sferze psychicznej, ekonomicznej i społecznej osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej”

Cele operacyjne:

1. Tworzenie optymalnych warunków dla rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczej, wychowawczej, społecznej.
2. Pobudzanie społecznej aktywności do działań samopomocowych.
3. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodzicielskiej.
4. Przystosowanie struktury jednostek organizacyjnych pomocy społecznej do nowych zadań oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej do rozeznaczonych potrzeb.
5. Budowa systemów wspierania działań na rzecz kompensacji skutków niepełnosprawności w sferze ekonomicznej, społecznej i psychicznej.

Ponadto *Strategia...* jest zgodna również z założeniami polityki społecznej kraju i co najmniej nie sprzeczna z celem generalnym Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich:

„Budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa, poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy”.

Zawarte w Strategii programy adresowane są do najsłabszych grup społecznych (w oparciu o diagnozę sytuacji w powiecie), a różnorodność wymienianych wśród realizatorów zadań środowisk, osób i instytucji sprzyjać ma efektywności przedsięwzięć.

Metody pracy nad PSRPS

W pracach nad Strategią przyjęto metodę partycypacyjną; jej wybór pozwala na włączenie w proces tworzenia dokumentu reprezentantów społeczności lokalnej. Autorami Strategii będą więc członkowie Komisji ds. opracowania Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim oraz powołanych przez nich Zespołów zadaniowych.

Za wyborem tej metody przemawiało przeświadczenie, że poszczególne problemy społeczne najlepiej zidentyfikują i zdiagnozują przedstawiciele instytucji działających w danym obszarze. Oni również posiadają wiedzę na temat specyfiki, skali i dynamiki bliskich im zawodowo problemów oraz kompetencje do planowania sposobów ich rozwiązywania i niwelowania.

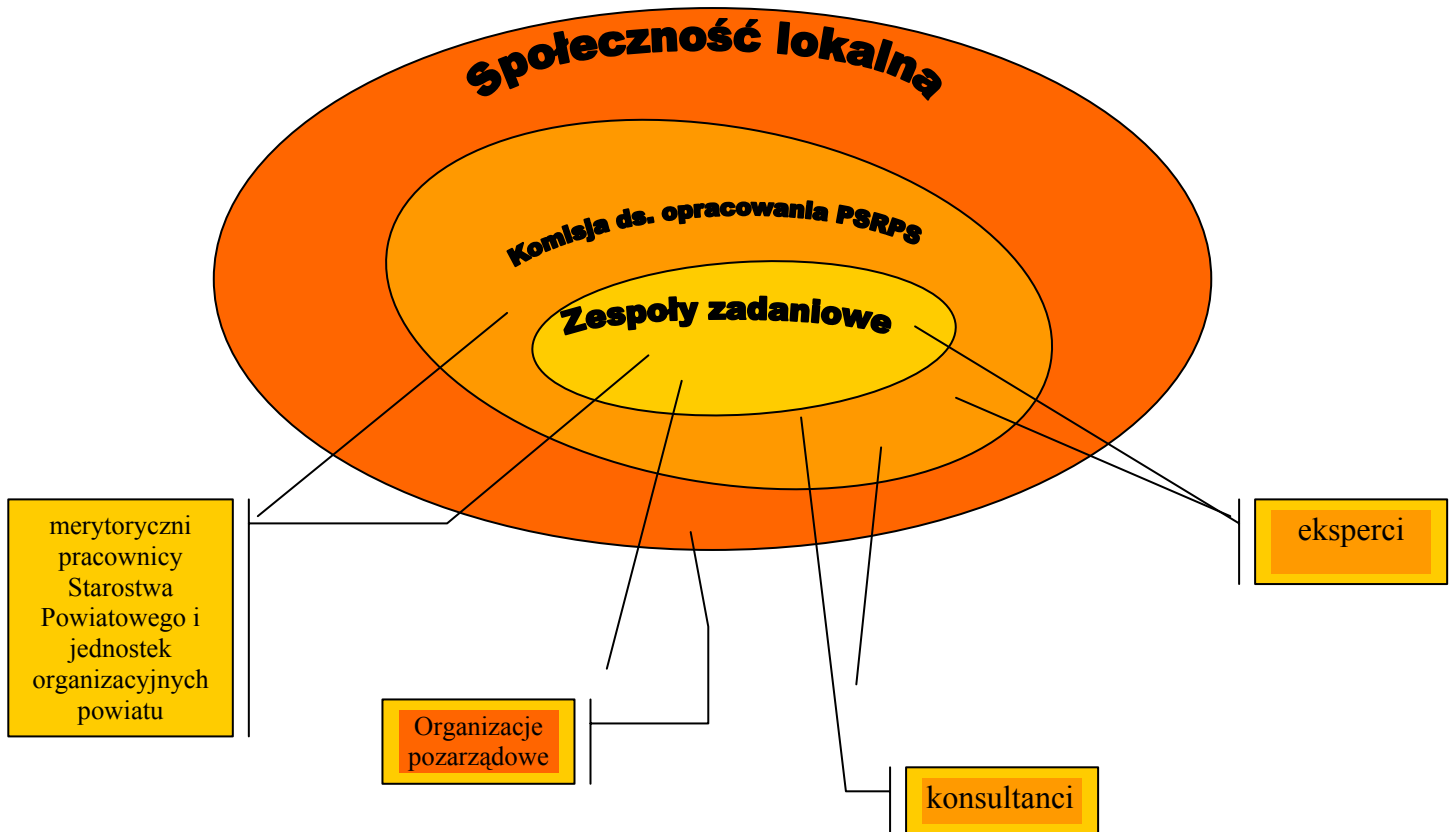
W procesie diagnozowania, a zwłaszcza wdrażania Strategii ważną rolę przypisać należy „trzeciemu sektorowi”. Organizacje pozarządowe działające statutowo w obszarze pomocy społecznej - jako przedstawiciele społeczności lokalnej, podmiot, a zarazem odbiorców programów i działań strategicznych - uznano za ważnego partnera w pracach nad Strategią.

W celu włączenia partnerów lokalnych w tworzenie Strategii podjęto następujące działania:

- Spotkania konsultacyjne w zakresie diagnozowania problemów oraz określenia potrzeb i celów z
 - Przedstawicielami samorządu terytorialnego
 - Przedstawicielami organizacji pozarządowych statutowo działających w obszarze problematyki społecznej
 - Kadrami ośrodków pomocy społecznej
 - Kierownictwem i pracownikami merytorycznymi Powiatowego Urzędu Pracy
- Przeprowadzenie badań ankietowych wśród:
 - Kadry pomocy społecznej
 - Świadczeniobiorców pomocy społecznej
 - Środowisk osób niepełnosprawnych i ich rodzin/opiekunów

Rys. Metodologia prac nad PSRPS

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Puławskiego została opracowana na lata 2005-2015 i dotyczy obszaru pomocy społecznej.

Zarządzeniem Nr 17\04 z dnia 28 maja 2004 r. Starosta Puławski powołał

Komisję ds. opracowania PSRPS (załącznik nr 1);

Komisja powołała **zespoły zadaniowe** w celu opracowania szczegółowych dokumentów strategicznych.

Zespoły zadaniowe

Zespół ds. opracowania programów pomocy społecznej

Zespół ds. opracowania programów wspierania osób niepełnosprawnych

Zespół ds. opracowania programów integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka

Koordinator ds. opracowania psrps, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, powołał do obsługi Komisji zespół redakcyjny, złożony z pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

**POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ
na lata 2005 - 2015**

CZĘŚĆ II

**STRATEGICZNA DIAGNOZA
SYTUACJI SPOŁECZNEJ**

1. Ogólna charakterystyka powiatu puławskiego

Powiat Puławski leży w środkowo – zachodniej części województwa lubelskiego. Obejmuje miasto Puławy, dwie gminy miejsko – wiejskie (Kazimierz Dolny i Nałęczów) oraz osiem gmin wiejskich. Zajmuje powierzchnię 933 km². Liczba mieszkańców powiatu wynosiła w 2002 roku 117 928; pod względem liczby ludności powiat puławski zajmuje drugie miejsce w województwie lubelskim. Około połowa ludności powiatu to mieszkańcy miast. W powiecie puławskim na równi rozwinięte są przemysł i rolnictwo.

Początki rozwoju Puław związane są z magnackim rodem Książąt Czartoryskich. Od XVII wieku Puławy stały się ważnym ośrodkiem kulturalnym Polski. Po upadku powstania listopadowego w Puławach (przemianowanych przez cara na Nową Aleksandrię) rozwijało się życie naukowe. W 1906 roku Puławom przywrócono dawną nazwę i nadano prawa miejskie.

Po II wojnie światowej najważniejszą dla miasta inwestycją stały się Zakłady Azotowe, które miały być rozwiązaniem problemu nadwyżki siły roboczej w rolnictwie. Nastąpił dynamiczny przyrost liczby mieszkańców miasta z równoczesnym zróżnicowaniem struktury społecznej. Zjawiskom tym nie towarzyszył jednak rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, co wywołało konflikty między instytucjami, grupami społecznymi i jednostkami¹. W tych niekorzystnych uwarunkowaniach infrastruktury społecznej należy upatrywać przyczyn wystąpienia problemów społecznych, takich jak alkoholizm, rozpad rodzin, patologie wśród młodzieży itp.

Lata dziewięćdziesiąte, czas transformacji, zastały Puławy skupione wokół największego inwestora i pracodawcy – Zakładów Azotowych. Redukcja zatrudnieni, restrukturyzacja, upadek kolejnych zakładów pracy sprawiły, że największym problemem w regionie stało się bezrobocie wraz z jego społecznymi skutkami.

Od 1 stycznia 1999 roku, po reformie administracyjnej, zaczął funkcjonować powiat puławski w ramach województwa lubelskiego. Zadania polityki społecznej państwa przeszły na poziom lokalny, co z jednej strony ujawniło brak przygotowania powiatów do ich realizacji, z drugiej zaś zintegrowało i zaktywizowało środowisko lokalne wokół walki z bezrobociem i patologiami, pomocy społecznej, pomocy osobom niepełnosprawnym itp.

¹ Z. Sufin „Puławy. Planowane kierowanie procesem uprzemysłowienia” Warszawa 1979

Warunki gospodarcze

W powiecie puławskim zlokalizowane są zakłady przemysłowe o znaczeniu regionalnym i krajowym. W samych Puławach funkcjonują: Zakłady Azotowe „Puławy” S.A. – największy w Polsce producent nawozów azotowych, Puławskie Zakłady Przemysłu Bioweterynaryjnego „Biowet” sp. z o.o., Mostostal S.A. Oddział Puławy, Przedsiębiorstwo Przemysłu Betonów „Prefabet”, Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego „Puławy” S.A., na terenie powiatu działają: w Kurowie - Zakłady Futrzarskie „Kurów 1” oraz Spółdzielnia Mleczarska, w Nałęczowie – Wytwórnia Wód Mineralnych oraz liczne ośrodki sanatoryjne, w Łopatkach – Zakład Przetwórstwa Owocowo – Warzywnego „Materne”.

W powiecie zarejestrowanych jest blisko 8 tys. podmiotów gospodarczych, z czego niemal połowa na terenie miasta Puławy.

W zakresie współpracy z zagranicą powiat puławski eksportuje przede wszystkim wyroby chemiczne (nawozy azotowe, melaminę), wodę mineralną, przetwory owocowo – warzywne.

Głównymi odbiorcami oferty eksportowej powiatu puławskiego są: Niemcy, Włochy, USA, Ukraina i Rosja.

Ważnym sektorem gospodarki w powiecie jest rolnictwo. Użytki rolne zajmują 62,9% powierzchni powiatu. Najżyźniejsze gleby (rędziny i gleby brunatne) występują na Płaskowyżu Nałęczowskim. Rolnictwo nastawione jest głównie na uprawę chmielu i owoców miękkich, a także pszenicy, żyta, ziemniaków, buraków cukrowych i tytoniu. Przemysł rolno – spożywczy ukierunkowany jest na przetwórstwo warzyw i owoców.

Dla ponad 20% ludności powiatu związanej z rolnictwem, indywidualne gospodarstwo rolne jest podstawowym źródłem dochodu. Najwięcej gospodarstw rolnych (7 385) liczy do 5 hektarów powierzchni i nie zapewnia właścicielom wystarczających dochodów. Ponad 3 000 to gospodarstwa wielkości 5 – 10 ha. Zaledwie 10 gospodarstw zajmuje obszar ponad 50 ha.

W Puławach działa 5 instytutów naukowo – badawczych związanych z rolnictwem:

- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa,
- Instytut Nawozów Sztucznych
- Instytut Weterynarii,

- Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa,
- Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii.

Ponadto w Końskowoli ma siedzibę Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Region Powiatu Puławskiego posiada niezwykle walory turystyczne i krajobrazowe: Kazimierski Park Krajobrazowy, Dolina Wisły, mikroklimat Nałęczowa, liczne lasy, jesiora, jary i wąwozy.

Rzesze turystów odwiedzają powiat ze względu na liczne zabytki historii i kultury polskiej, sakralne oraz przyrodnicze.

Przez teren powiatu puławskiego przechodzą ważne szlaki komunikacyjne:

- droga nadwiślańska – z południa Polski do Warszawy i dalej na północ,
- międzynarodowa droga S-17 z Warszawy do przejścia granicznego z Ukrainą,
- międzynarodowa droga Nr 12 łącząca wschodnią i zachodnią granicę kraju.

2. Struktura demograficzna

2.1. Liczba i ruch naturalny ludności

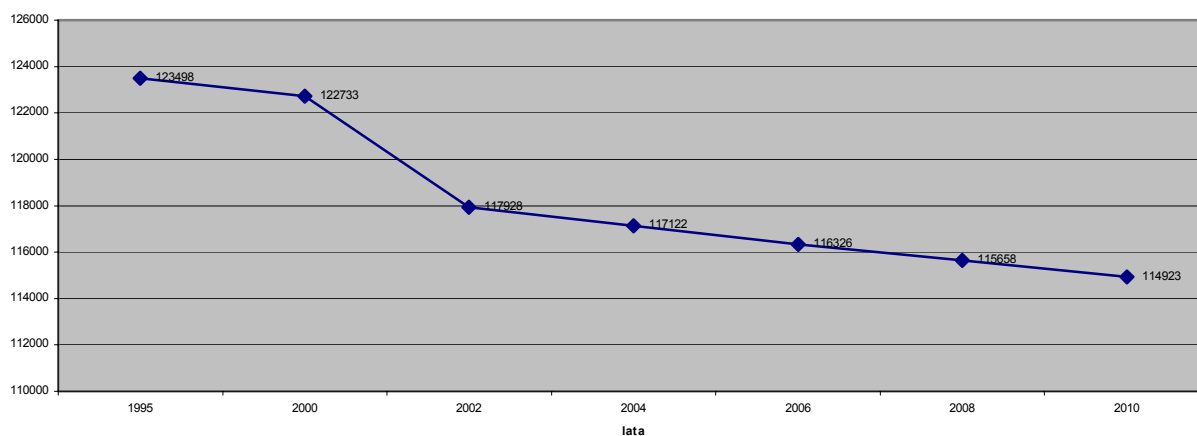
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności w powiecie puławskim z roku na rok maleje i dzieje się to coraz szybciej. Liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn i ta dysproporcja (wskaźnik feminizacji) pogłębia się (*tab. 1*).

Tab. 1 Liczba ludności powiatu puławskiego

Stan na 31 XII	Ogółem osób	Kobiety	Mężczyźni	Wskaźnik feminizacji
1995	123 498	63 894	59 604	107,2
2000	122 733	63 525	59 208	107,3
2002	117 928	61 078	56 850	107,4

Źródło: *sp.stat.gov.pl*

Wykres 1. Liczba ludności w powiecie puławskim w latach 1995-2010; dynamika i prognoza

Źródło: *www.stat.gov.pl*, *opracowanie własne*

Powyższy wykres jasno odzwierciedla tendencję spadkową liczby mieszkańców powiatu. Liczba ta obniżyła się gwałtownie w latach 2000 – 2002 i będzie się stale zmniejszać. Według szacunków GUS w 2010 roku będzie nas o ponad 6% mniej w stosunku do roku 2000.

Od 1995 roku stale rośnie stosunek liczby zgonów do liczby urodzeń. Utrzymuje się ujemny przyrost naturalny (*tab. 2*).

Tab. 2 Ruch naturalny ludności w powiecie puławskim

Rok	Urodzenia żywe		Zgony		Przyrost naturalny	
	Powiat puławski	Woj. lubelskie	Powiat puławski	Woj. lubelskie	Powiat puławski	Woj. lubelskie
1995	1 340	433 109	1317	386 084	23	47 025
2000	1 170	23 111	1203	23228	-33	-117
2002	1 078	20 826	1153	22730	-75	-1904

Źródło: *sp.stat.gov.pl*

Przytoczone dane statystyczne wskazują, że nasze społeczeństwo starzeje się. Można więc sądzić, że ważne staną się problemy związane z opieką i pielęgnacją, a ludzie starzy będą stanowić znaczącą grupę docelową działań społecznych.

W skład powiatu puławskiego wchodzi 11 gmin:

1 miejska

Miasto Puławy

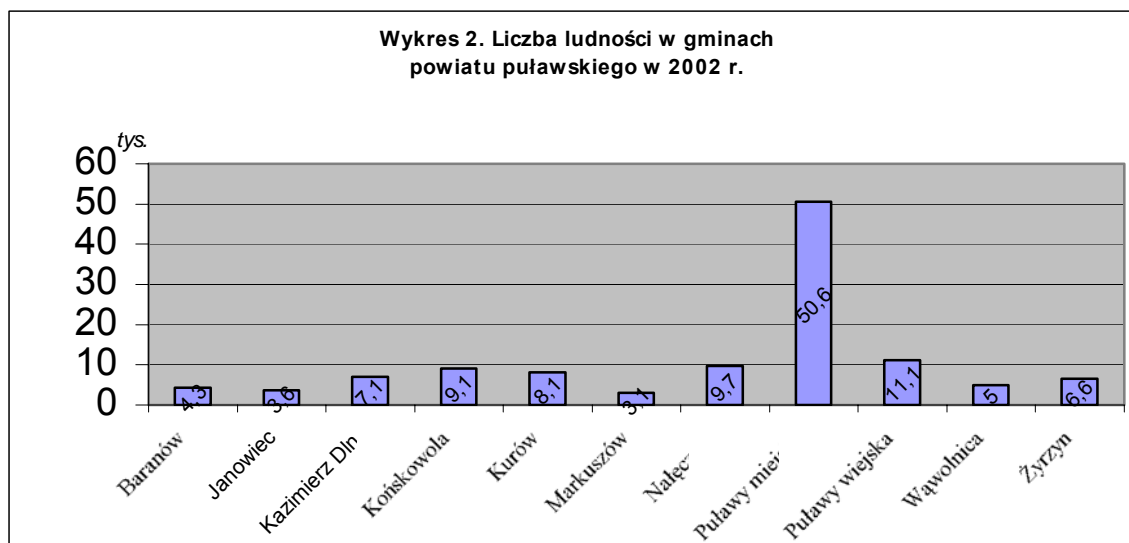
2 miejsko – wiejskie

Kazimierz
Dolny
Nałęczów

8 gmin wiejskich

Baranów
Janowiec
Końskowola
Kurów
Markuszów
Puławy
Wąwolnica
Żyrzyn

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002

Największa liczba mieszkańców zamieszkuje w gminie miejskiej Puławy. Największe pod tym względem gminy wiejskie to Puławy i Końskowola (wykres 2).

Tab. 3 Struktura ludności i gospodarstw domowych w 2002 roku

Wyszczególnienie	Jednostki miary	Powiat ogółem	Gmina										
			Baranów	Janowiec	Kazimierz Dln.	Końskowola	Kurów	Markuszów	Nałęczów	Puławy miejska	Puławy wiejska	Wąwolnica	Żyrzyn
Ludność	tys.	118,3	4,3	3,6	7,1	9,1	8,1	3,1	9,7	50,6	11,1	5	6,6
mężczyźni	%	48,2	48,7	50,1	48,8	49,5	48,9	50	46,7	47,2	49,2	49,1	49,8
kobiety	%	51,8	51,3	49,9	51,2	50,5	51,1	50	53,3	52,8	50,8	50,9	50,2
Gospodarstwa domowe 5 i więcej osobowe	%	13,7	17,1	16,6	14,9	19,1	21,7	19,4	15,6	8,3	15,6	20,3	25,8
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym		2,8	2,9	3	2,8	3,1	3,2	3	2,9	2,6	2,9	3	3,3

Źródło: NSP 2002

Duże gospodarstwa domowe (5 i więcej osobowe) zamieszkują głównie wsie – najwięcej w gminach: Żyrzyn, Kurów, Wąwolnica. Najmniej liczne są rodziny miejskie.

2.2. Migracje

Tab. 4. Ludność zamieszkała, która wyjechała w latach 1989 - 2002 do innego miejsca w kraju

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powiat ogółem	Gmina										
		Baranów	Janowiec	Kazimierz Dln.	Końskowola	Kurów	Markuszów	Nalęczów	Puławy miejska	Puławy wiejska	Wąwolnica	Żyrzyn
Ogółem	14215	618	394	785	947	891	377	1233	6524	1051	561	834
<i>mężczyźni</i>	6616	294	182	348	403	417	161	544	3124	503	260	380
<i>kobiety</i>	7599	324	212	437	544	474	216	689	3400	548	301	454

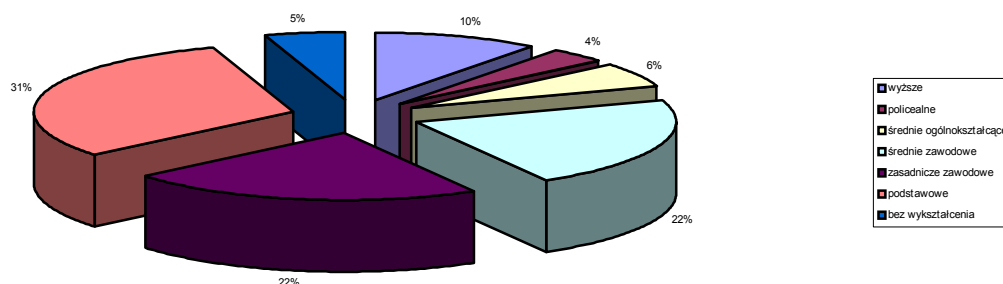
Źródło: NSP 2002

Z powyższego zestawienia można wysnuć wniosek, że istotną przyczyną stałego zmniejszania się liczby ludności powiatu puławskiego są – obok ujemnego przyrostu naturalnego – migracje ludności. Na przestrzeni badanych 14 lat powiat nasz opuściło 14 215 osób, co stanowi 12% liczby ludności z 2002 roku. Przyjmując takie kryterium porównawcze widzimy, że relatywnie najwięcej osób opuszcza gminę Baranów (14%), ale w następnej kolejności są gminy miejskie: Puławy i Nalęczów. Najmniej osób opuściło w badanym okresie gminy wiejskie: Puławy i Końskowola.

Badania statystyczne nie podają informacji na temat przyczyn zmiany miejsca zamieszkania przez badanych. Z pewnością jednak do głównych powodów migracji należą: poszukiwanie zatrudnienia i nauka.

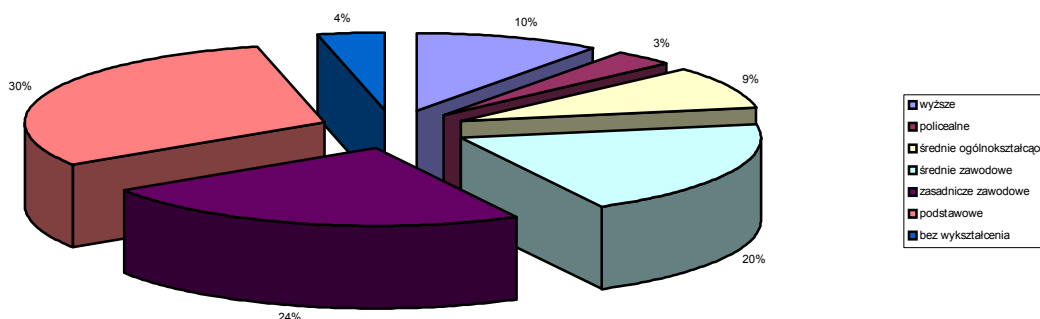
2.3. Poziom i struktura wykształcenia

Wykres 3 Poziom wykształcenia ludności powiatu puławskiego w wieku 13 lat i więcej - 2002 rok

Wykres 4 Poziom wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej w skali kraju 2002 r.

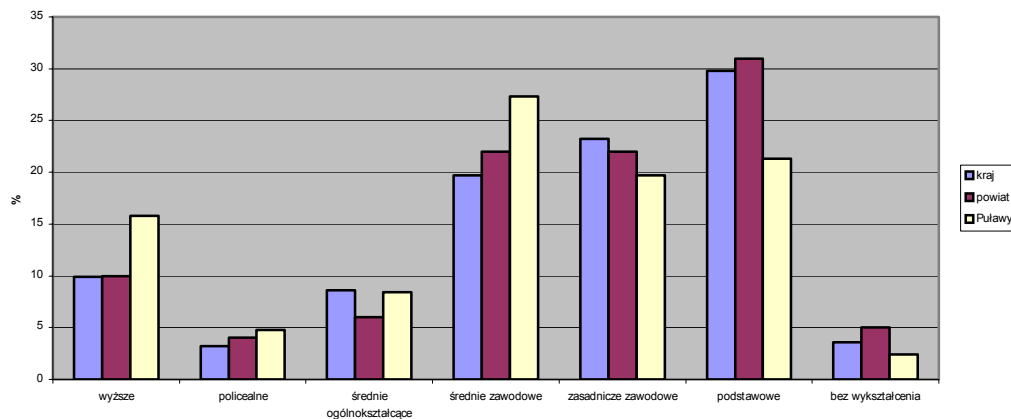
Tab. 5 Poziom wykształcenia ludności gmin powiatu puławskiego w wieku 13 lat i więcej 2002 r

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powiat ogółem	Gmina										
		Baranów	Janowiec	Kazimierz Dln.	Końskowola	Kurów	Markuszów	Nałęczów	Puławy miejska	Puławy wiejska	Wąwolnica	Żyrzyn
Ogółem	100068	3625	2991	5938	7608	6848	2564	8231	43460	9188	4147	5468
wyższe	10479	137	168	453	474	450	112	821	6895	536	192	241
policealne	3786	79	58	225	209	183	82	387	2077	223	156	107
średnie ogólnokształcące	6044	106	109	328	289	368	91	476	3657	343	154	123
Średnie zawodowe	22770	538	506	954	1602	1341	423	1719	11887	1975	729	1096
zasadnicze zawodowe	22718	899	900	1518	1849	1635	695	1754	8595	2324	1055	1494
podstawowe	32177	1278	4045	1985	2742	2506	914	2726	9285	3185	1577	1934
bez wykształcenia	5073	585	204	462	442	362	247	348	1064	602	284	473

Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

Wykres 5: ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia

Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

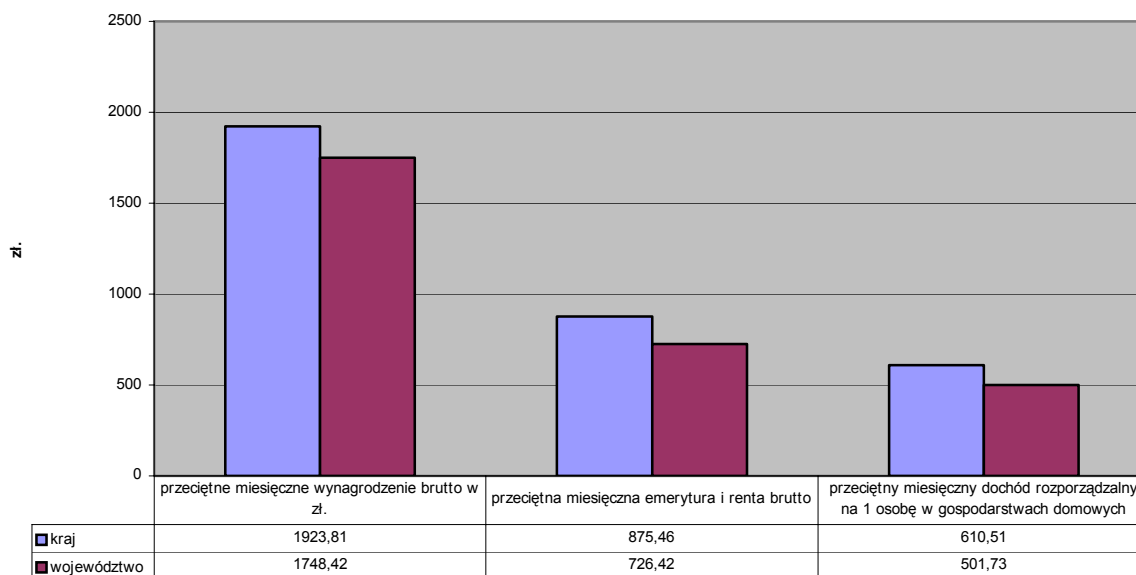
Wykres pokazuje, że ogromnym potencjałem powiatu puławskiego są wykształceni mieszkańcy, zwłaszcza gminy miejskiej Puławy. Znacznie powyżej średniej krajowej kształtuje się liczba osób posiadających wykształcenie wyższe (w tym ze stopniem naukowym co najmniej doktora, z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, z tytułem inżyniera lub licencjata) oraz średnie zawodowe. Podobny jak w skali kraju jest procent osób z wykształceniem policealnym, średnim ogólnokształcącym i zasadniczym zawodowym.

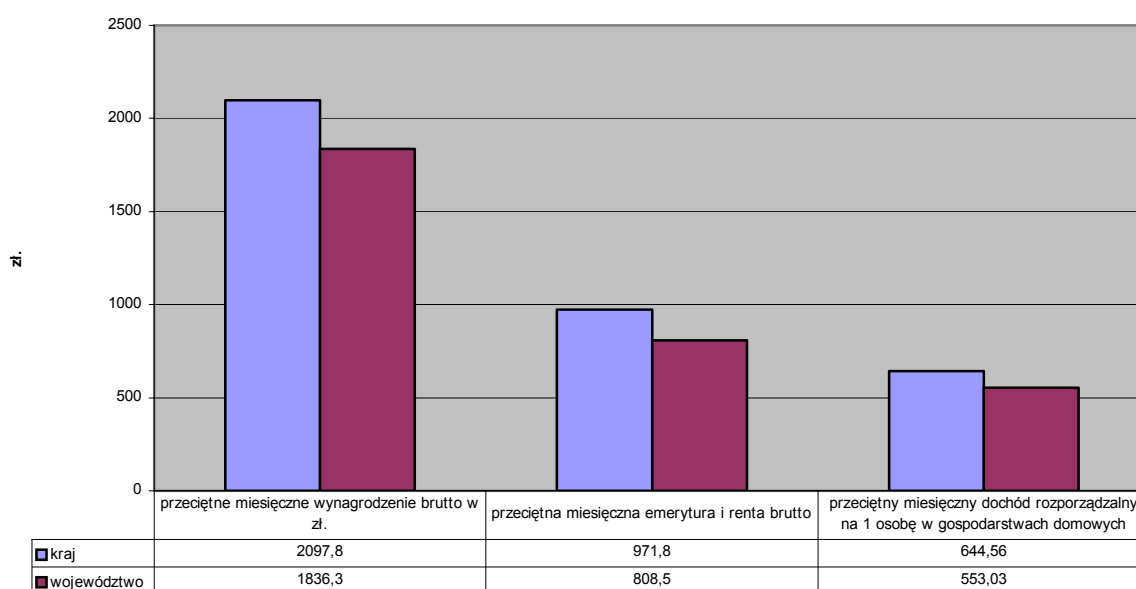
3. Poziom życia ludności

Poziom życia ludności zależy w dużej mierze od poziomu dochodów jednostek i rodzin. Tymczasem w województwie lubelskim zarówno przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, jak i przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych są niższe od krajowych. Różnice te pokazuje wykres 6.

Wykres 6. Dochody gospodarstw domowych w 2000 roku

Wykres 7. Dochody gospodarstw domowych w 2002 r.

Źródło: dane GUS, opracowanie własne

Podobne proporcje jeśli chodzi o poziom życia mieszkańców utrzymują się, o czym świadczą dane uzyskane w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań z 2002 r. (wykres)

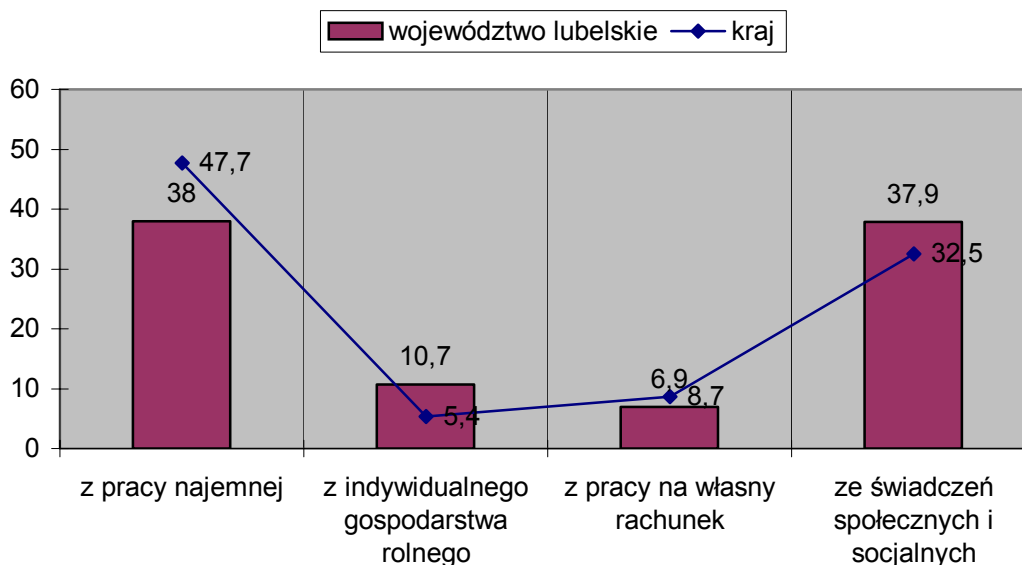
Wysokość dochodów ma wpływ na wysokość i strukturę wydatków ludności; w 2000 roku przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynosiły w województwie lubelskim 513,64 (w kraju 599,49), z czego aż 95,14% (488,67 zł) przeznaczono na towary i usługi konsumpcyjne. Znamienny jest niewielki udział w strukturze wydatków takich pozycji jak rekreacja i kultura (ok. 6,3%, w kraju 6,7%) oraz edukacja (1,5%, w kraju 1,4%).

Źródła dochodów

W 2000 roku zarówno w skali kraju, jak i województwa główne źródła dochodów stanowiły: praca najemna oraz świadczenia społeczne i socjalne, tyle że o ile w kraju praca najemna stanowiła główne źródło dochodu dla niemal połowy mieszkańców, o tyle w województwie dla niespełna 38%, świadczenia społeczne i socjalne zaś odwrotnie – w kraju stanowiły główne źródło dochodów dla 32,5%, a w województwie dla 37,9%.

Stosunkowo duży procent mieszkańców Lubelszczyzny utrzymuje się z pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym.

Wykres 8. Źródła dochodów w 2000 r.(%)

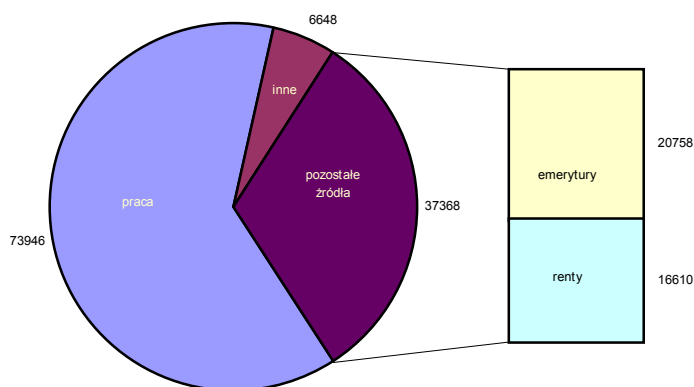

Tab. 6 Źródła utrzymania ludności w gminach powiatu pulawskiego w 2002 r.

Wyszczególnienie	Powiat ogółem	gmina										
		Baranów	Janowiec	Kazimierz z Dln.	Końskow ola	Kurów	Markusz ów	Nalęczów	Pulawy miejska	Pulawy wiejska	Wąwolni ca	Żyrzyn
Liczba ludności	118 202	4320	3609	7067	9067	8092	3056	9733	50607	11074	4964	6613
Utrzymujący się z												
pracy	73 946	2502	2226	4224	5860	5124	1875	6040	32238	6844	2814	4199
pozostałych źródeł	44 016	1816	1369	2833	3199	2968	1175	3651	18242	4214	2137	2412
w tym												
emerytur	20 758	972	605	1297	1726	1448	549	1639	8458	1993	871	1200
rent	16 610	630	517	1196	1136	1024	496	1530	6495	1707	909	970

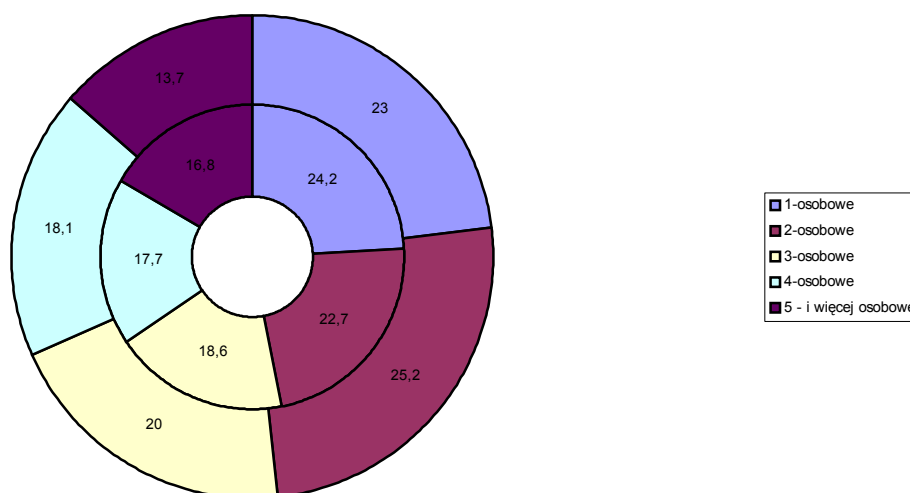
Źródło: GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Wykres 9. Źródła utrzymania w powiecie 2002 r.

Źródło: GUS Narodowy Spis Powszechny 2002, opracowanie własne

Wykres 10. Gospodarstwa domowe w 2002 roku

Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

Wykres pokazuje procentową strukturę liczebności gospodarstw domowych w powiecie puławskim (okrąg zewnętrzny) na tle województwa lubelskiego (wewnątrz). Stosunkowo więcej jest w powiecie rodzin liczących 2, 3 lub 4 osoby, mniej zaś rodzin 5 i więcej osobowych.

Duże gospodarstwa domowe (5 i więcej osobowe) zamieszkują głównie wsie – najwięcej w gminach: Żyrzyn, Kurów, Wąwolnica. Najmniej liczne są rodziny miejskie.

Tab. 6 Struktura ludności i gospodarstw domowych w gminach powiatu puławskiego w 2002 r.

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powiat ogółem	Gmina										
			Baranów	Janowiec	Kazimierz Dln.	Końskowola	Kurów	Markuszów	Nalęczów	Puławy miejska	Puławy wiejska	Wąwolnica	Żyrzyn
Ludność	Tys.	118,3	4,3	3,6	7,1	9,1	8,1	3,1	9,7	50,6	11,1	5	6,6
<i>mężczyźni</i>	%	48,2	48,7	50,1	48,8	49,5	48,9	50	46,7	47,2	49,2	49,1	49,8
<i>kobiety</i>	%	51,8	51,3	49,9	51,2	50,5	51,1	50	53,3	52,8	50,8	50,9	50,2
Gospodarstwa domowe 5 i więcej osobowe	%	13,7	17,1	16,6	14,9	19,1	21,7	19,4	15,6	8,3	15,6	20,3	25,8
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym		2,8	2,9	3	2,8	3,1	3,2	3	2,9	2,6	2,9	3	3,3

Źródło: GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

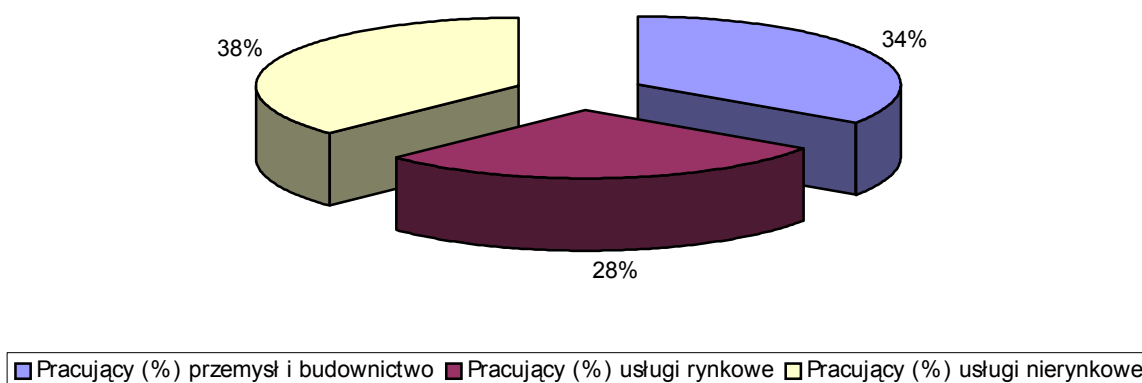

4. Rynek pracy i bezrobocie

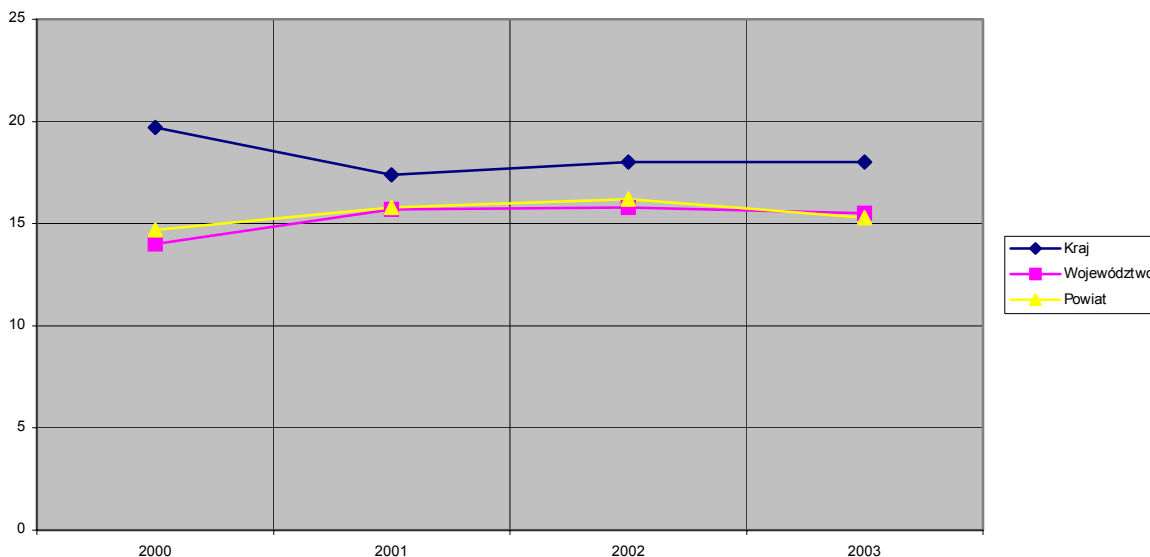
Najpoważniejszym problemem społecznym ostatnich lat jest w powiecie puławskim, tak jak w całym kraju, bezrobocie. Jest to zjawisko niosące wiele zagrożeń i skutków społecznych, generujące patologie i wtórne problemy społeczne

Strukturę rynku pracy w powiecie puławskim pokazuje wykres 11.

Wykres 11. Rynek pracy w powiecie puławskim w 2000 r.

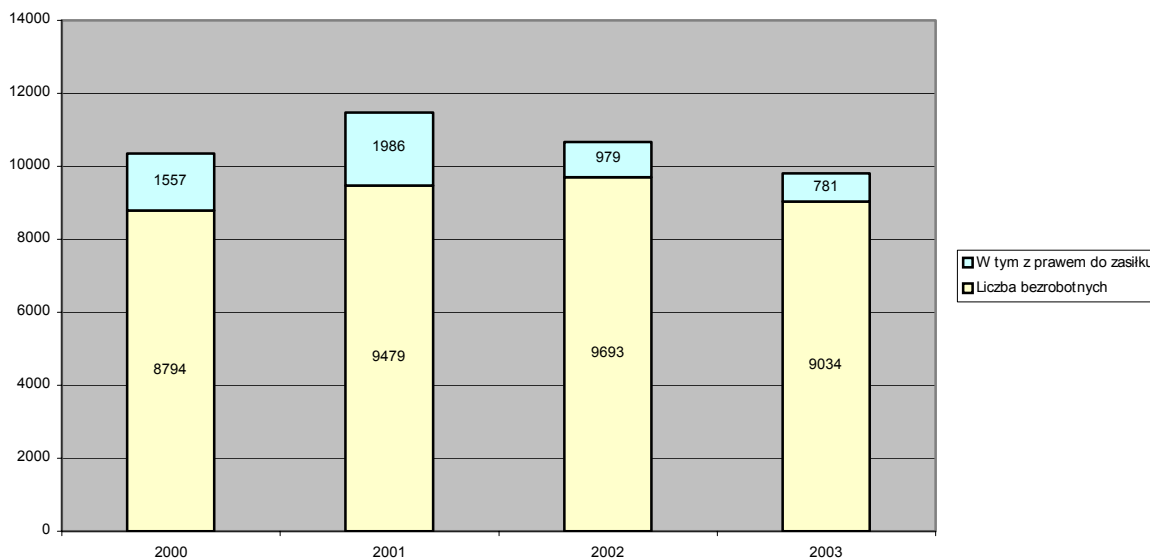

Wykres 12. Stopa bezrobocia

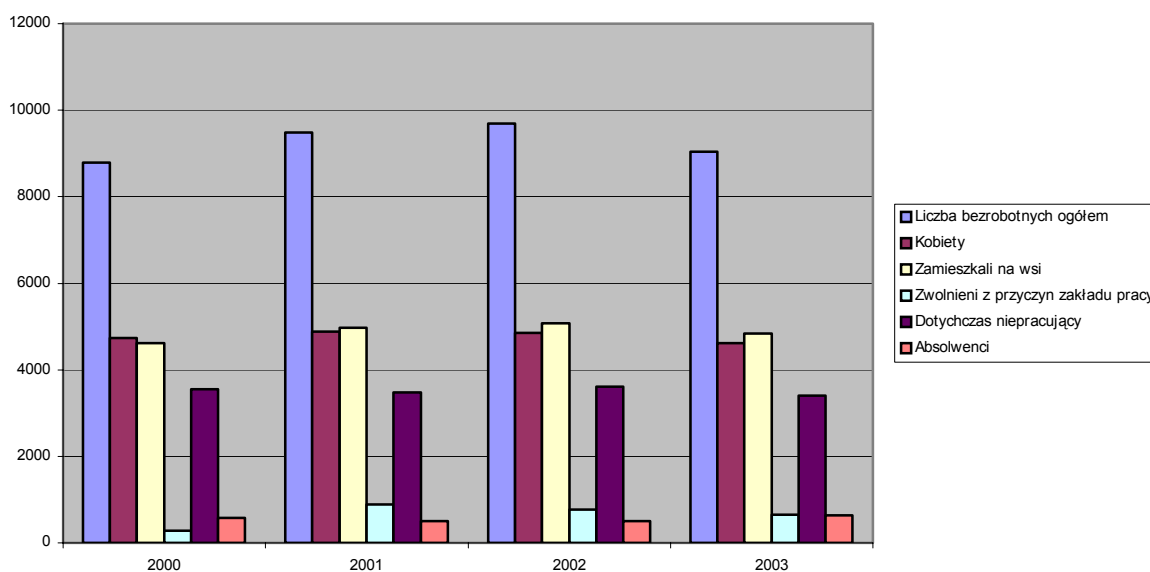

Wykres 13 Bezrobotni w powiecie puławskim w latach 2000-2003

Dane statystyczne gromadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Puławach wskazują na wzrost ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie puławskim w 2001 roku w stosunku do roku 2000 oraz jej niewielki spadek w roku 2003. Systematycznie spada liczba bezrobotnych uprawnionych do zasiłku.

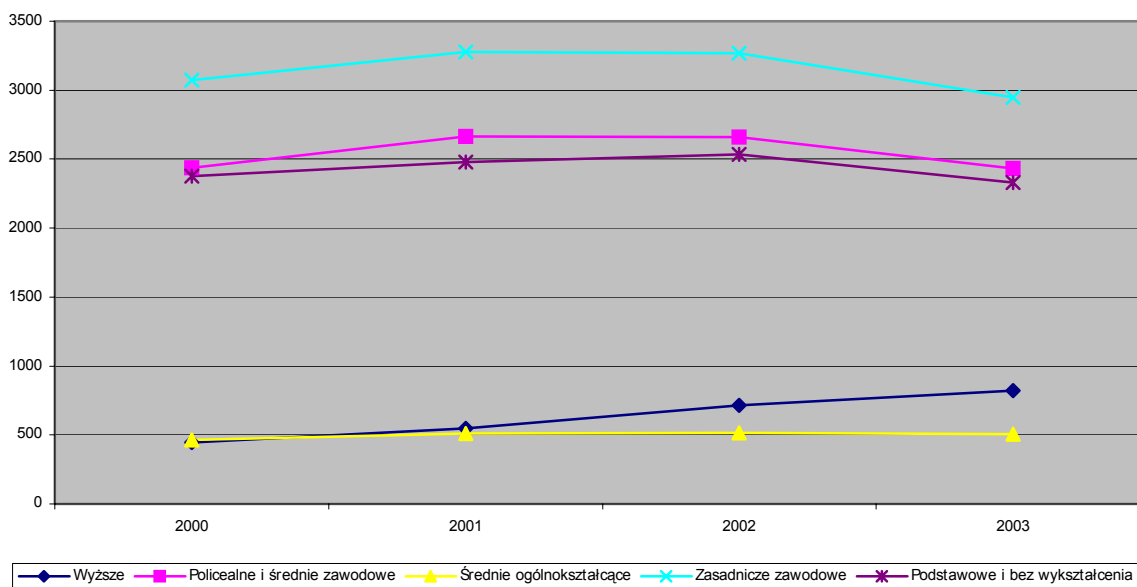
Wykres 14 Struktura bezrobocia w powiecie puławskim w latach 2000-2003

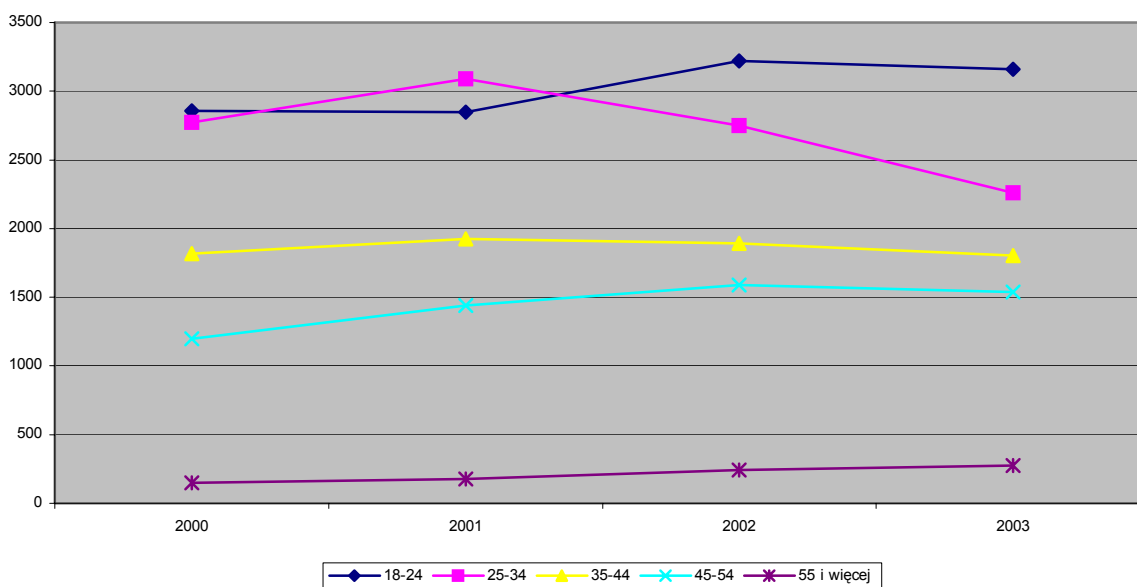

W analizowanym okresie ogólna liczba bezrobotnych rosła stopniowo, spadając nieznacznie w 2003 r. Istotnym zjawiskiem jest wysoki procent osób bezrobotnych dotychczas niepracujących.

Wykres 15 Bezrobotni wg wykształcenia w powiecie puławskim w latach 2000-2003

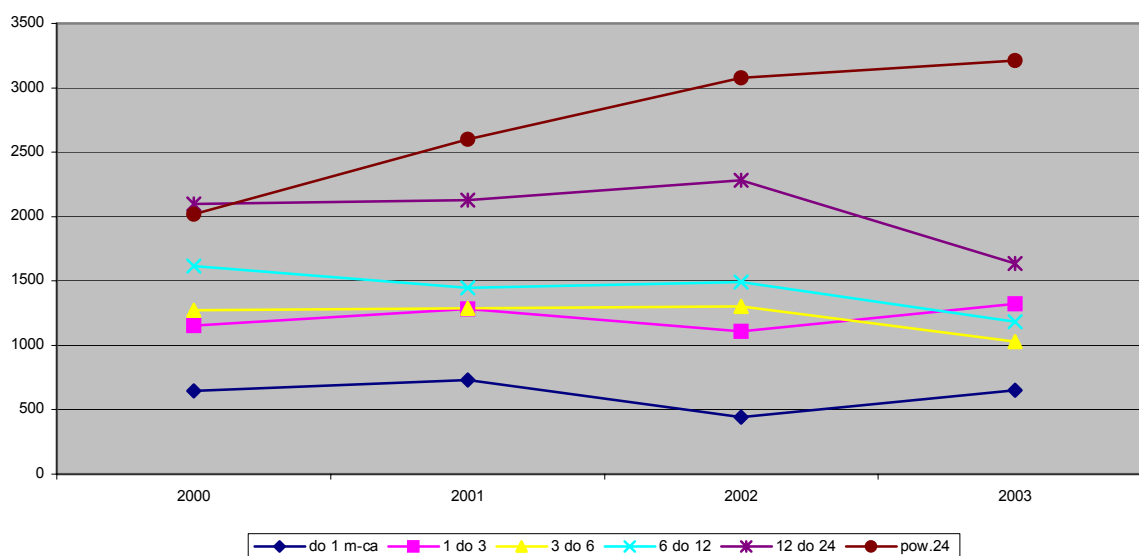
Wykres 16 Bezrobotni w powiecie puławskim wg wieku w latach 2000-2003

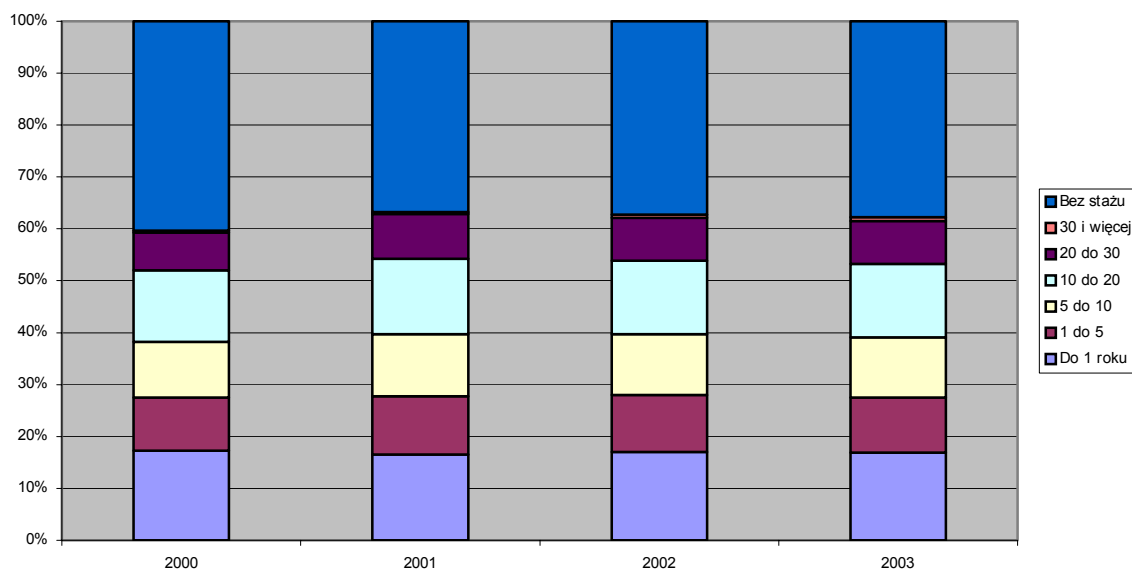
Najwięcej osób bezrobotnych w powiecie posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, najmniej wyższe. Jednocześnie należy podkreślić, że liczba osób bezrobotnych legitymujących się wyższym wykształceniem stale i stosunkowo dynamicznie rośnie, podobnie jak liczba najmłodszych bezrobotnych (w wieku 18-24 lata).

Wykres 17 Bezrobotni w powiecie puławskim w latach 2000-2003 wg pozostawania bez pracy (w miesiącach)

Powyższy wykres wskazuje na długotrwały charakter bezrobocia mieszkańców powiatu. Liczba osób pozostających bez pracy 24 miesiące i dłużej z roku na rok gwałtownie rośnie.

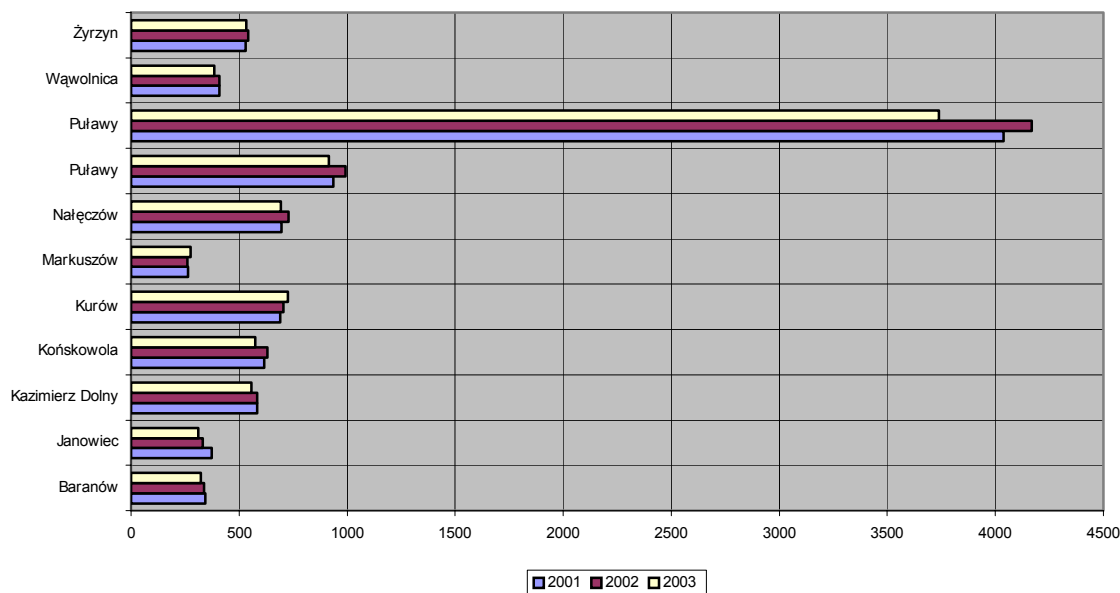
Wykres 18 Bezrobotni w powiecie puławskim wg stażu pracy

Większość bezrobotnych (niemal 60%) to osoby, które jeszcze nie podejmowały pracy lub pracowały bardzo krótko (do 1 roku).

Wykres 19 Liczba bezrobotnych w gminach powiatu puławskiego

Zawody na które jest zapotrzebowanie na rynku pracy	Najczęściej występujące zawody wśród bezrobotnych
Pracownik biurowy	Specjalista ds. ekonomicznych i zarządzania
Sprzedawca	Technik żywienia i gospodarstwa domowego
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	Asystent ekonomiczny (technik ekonomista)
Murarz	Magazynier
Robotnik drogowy	Planista produkcji
Szwacz	Pracownik biurowy
Kierowca samochodów ciężarowych	Kucharz
Kucharz	Bufetowy
Robotni gospodarczy	Kelner
Przetwórcza owoców i warzyw	Pracownik ochrony mienia i osób
Robotni budowlany	Sprzedawca
Sprzątaczką	Murarz
Kelner	Malarz budowlany
Technik mechatnik	Monter konstrukcji stalowych
Piekarz	Ślusarz
Spawacz ręczny gazowy	Mechanik samochodów osobowych
Monter aparatury i urządzeń chemicznych	Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych
Malarz budowlany	Elektromonter zakładowy
Fryzjer	Piekarz
Specjalista ds. marketingu i handlu	Kuśnierz
Aparatowy procesów chemicznych	Szwaczka
Bufetowy	Kierowca samochodów ciężarowych

Kierowca operator wózków jezdniowych	Sprzątaczką
Operator koparek i zwałowarek	Dozorca
Malarz konstrukcji i wyrobów metalowych	Robotnik budowlany
Elektromonter zakładowy	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym
Ratownik medyczny	Sortowacz
Ślusarz	Ładowacz
Laborant chemiczny	Robotnik przy pracach prostych
Technik rolnik	Technik mechanik
Zbrojarz	Politolog
Wychowawca w placówkach oświatowych	Opiekunka domowa
Kontroler wewnętrzny	Stolarz budowlany
Robotnik leśny	Tokarz
Pomoc kuchenna	Pomoc kuchenna
Mechanik samochodów osobowych	
Kamieniarz	
Pracownik ochrony	

5. Sytuacja osób niepełnosprawnych

5. 1. Liczba osób niepełnosprawnych

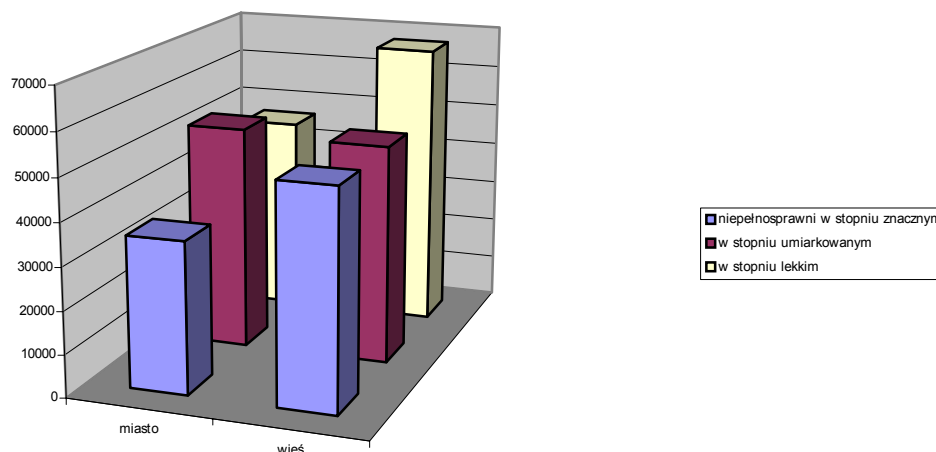
W myśl przepisów art. 1 *ustawy o rehabilitacji...* osoby niepełnosprawne to te, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

Polityka społeczna w Polsce zakłada aktywne działania państwa na rzecz osób niepełnosprawnych, stąd niezbędne jest stałe prowadzenie badań obrazujących liczbę i strukturę tej grupy, jej sytuację na rynku pracy, potrzeby i stopień ich zaspokojenia oraz funkcjonowanie i integrację w rodzinie i społeczeństwie.

W badaniach prowadzonych przez Urząd Statystyczny w 2002 roku za niepełnosprawne uznano – prócz osób posiadających stosowne orzeczenia (niepełnosprawni „prawnie”) – także osoby niepełnosprawne „biologicznie”, tj. takie, które „nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych”. Takie – subiektywne - ujęcie niepełnosprawności wydaje się zasadne przy diagnozowaniu sytuacji społecznej i zawodowej tych osób. Wg tego kryterium około 17% mieszkańców powiatu puławskiego to osoby niepełnosprawne

Województwo lubelskie pod względem odsetka osób niepełnosprawnych (18,5%) zajmuje pierwsze miejsce w kraju (dane z 2002 roku), co wymownie świadczy o skali i priorytetowym charakterze zjawiska. Wśród niepełnosprawnych przeważają mieszkańcy wsi (57,4); przyjmując kryterium płci - 53,7% to kobiety.

Wykres 20. Niepełnosprawni w województwie lubelskim wg stopnia niepełnosprawności i miejsca zamieszkania

Źródło: „Osoby niepełnosprawne. Województwo lubelskie” US 2002

Analizując występowanie poszczególnych stopni niepełnosprawności, należy zauważyć, że o ile odsetek osób o lekkim i znacznym stopniu niepełnosprawności nie jest zróżnicowany ze względu na miejsce zamieszkania, to już w grupie niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym różnica ta rysuje się wyraźnie: znacznie więcej jest takich osób w miastach (o ponad 10 punktów procentowych) niż wsiach.

Tab. 8. Osoby niepełnosprawne według wieku, miejsca zamieszkania i kategorii niepełnosprawności

Kategoria	Województwo lubelskie		Powiat puławski	
	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
dorośli (16 i więcej lat)	161847	233962	8773	11437
dzieci	5842	6192	295	258
ogółem	167689	240154	9068	11695

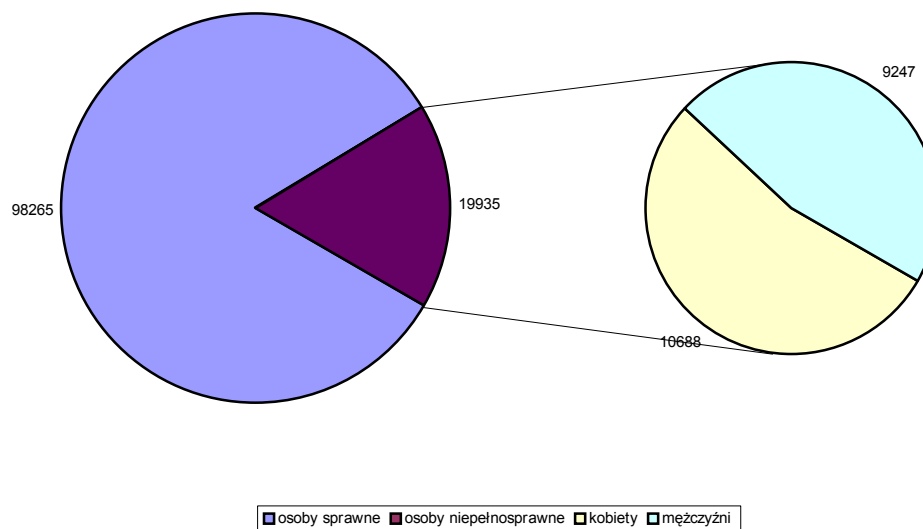
Źródło: „Osoby niepełnosprawne. Województwo lubelskie” US w Lublinie NSP 2002

Tab. 9. Osoby niepełnosprawne w gminach powiatu puławskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powiat ogółem	Gmina										
		Baranów	Janowiec	Kazimierz Dln.	Końskowola	Kurów	Markuszów	Nałęczów	Puławy miejska	Puławy wiejska	Wąwolnica	Żyrzyn
Osoby niepełnosprawne	19935	874	561	706	1519	1567	673	1981	7538	2093	1227	1196
Mężczyźni	9247	409	277	314	722	706	316	888	3545	971	573	526
Kobiety	10688	465	284	392	797	861	357	1093	3993	1122	654	670
Aktywni zawodowo	3785	224	134	144	298	359	164	392	1199	375	183	313
Pracujący	3282	221	129	131	286	332	159	368	843	336	175	302
Bezrobotni	503	3	5	13	12	27	5	24	356	39	8	11

Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

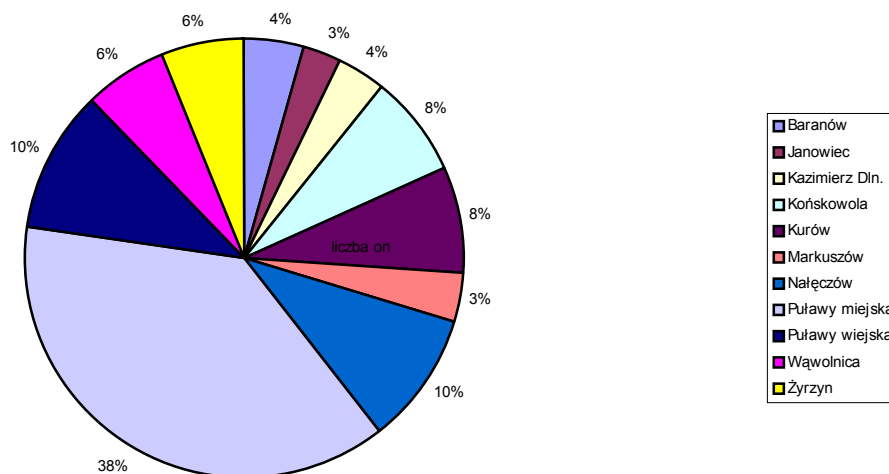
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w powiecie puławskim wg płci w 2002 r.

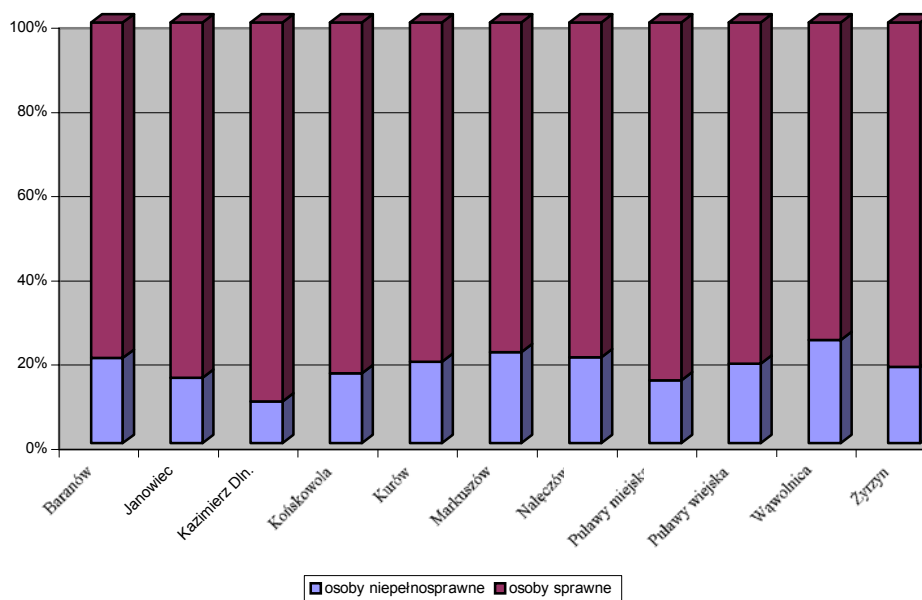
Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

Wykres 22. % osób niepełnosprawnych w gminach powiatu puławskiego

Wykres 23. % osób niepełnosprawnych w gminach powiatu puławskiego w 2002 r.

Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

Wykres obrazuje, jak znaczną część każdej społeczności lokalnej stanowią osoby niepełnosprawne, przy czym za takie w niniejszym opracowaniu uznano osoby „prawie i tylko biologicznie” (wg cyt. wyżej definicji GUS).

5.2. Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych

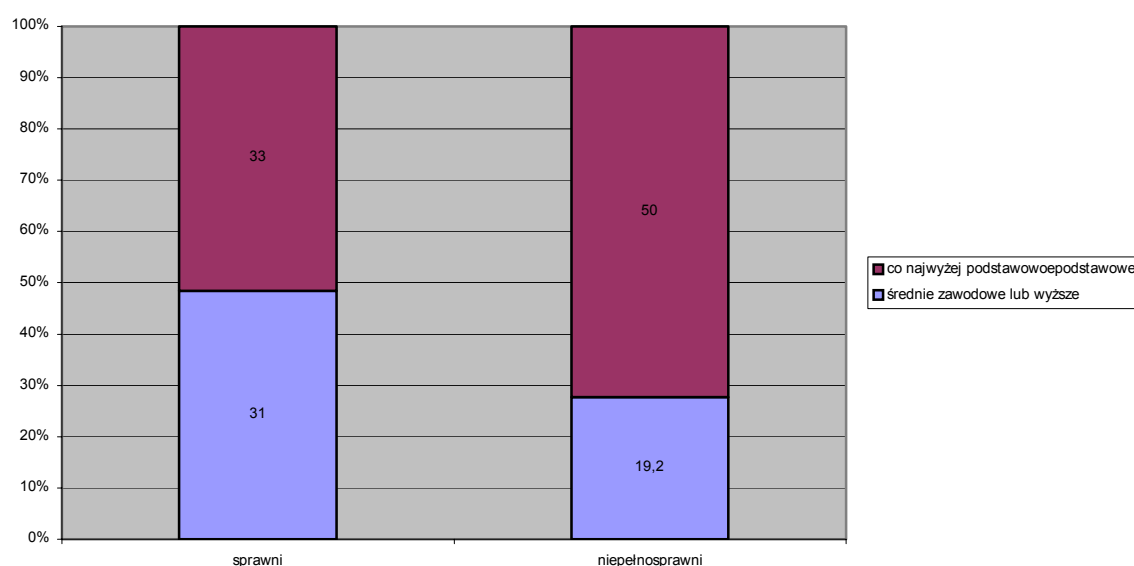
W 2000 roku przeprowadzono w Polsce Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Za niepełnosprawne uznano tam osoby w wieku 15 i więcej lat posiadające ważne orzeczenie o grupie inwalidztwa lub o stopniu niepełnosprawności. Było to badanie modułowe, obejmujące grupę reprezentacyjną wyłonionych losowo osób, do uzyskanych wyników należy więc poschodzić ze szczególną ostrożnością, niemniej warto przytoczyć ogólne informacje uzyskane w badaniu:

- wśród osób niepełnosprawnych przeważają kobiety – ok. 52%
- więcej osób niepełnosprawnych mieszka w miastach – 58%
- większość niepełnosprawnych jest w wieku produkcyjnym – 72% mężczyzn, 50% kobiet
- większość niepełnosprawnych pozostaje w związku małżeńskim – 79% mężczyzn, 59% kobiet

W ostatnich latach rynek pracy w Polsce cechuje wielka konkurencyjność; aby otrzymać zatrudnienie należy posiadać wysokie kwalifikacje, tymczasem możliwości kształcenia się młodzieży niepełnosprawnej o specjalnych potrzebach edukacyjnych są znacznie ograniczone. Niekorzystnie przedstawia się zwłaszcza sprawa obecności osób niepełnosprawnych na wyższych uczelniach. Jest to spowodowane przez szereg czynników, m. in. wysokie czesne oraz bariery funkcjonalne.

Z niskim poziomem wykształcenia wiąże się niska pozycja na rynku pracy; brak pracy zaś powoduje nie tylko obniżenie statusu materialnego, ale – co szczególnie ważne w odniesieniu do osób niepełnosprawnych - obniżenie poczucia własnej wartości i integracji ze społeczeństwem. Podstawą rehabilitacji zawodowej i społecznej jest edukacja, tymczasem badania z 2000 roku wykazały, że osoby niepełnosprawne legitymują się statystycznie znacznie niższym poziomem wykształcenia niż reszta populacji (wykres).

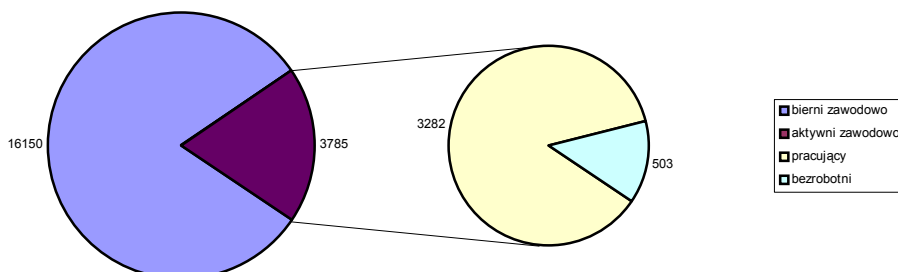
Wykres 24 Poziom wykształcenia osób sprawnych i niepełnosprawnych w 2000 roku

Źródło: BAEL 2000 opracowanie własne

Wykres 25. Aktywność zawodowa niepełnosprawnych w 2002 roku

Źródło: NSP 2002, opracowanie własne

W powiecie puławskim 13% osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo pozostaje bez pracy.

5.3. Ewidencja i struktura osób niepełnosprawnych bezrobotnych oraz poszukujących pracy w powiecie puławskim

(Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Puławach)

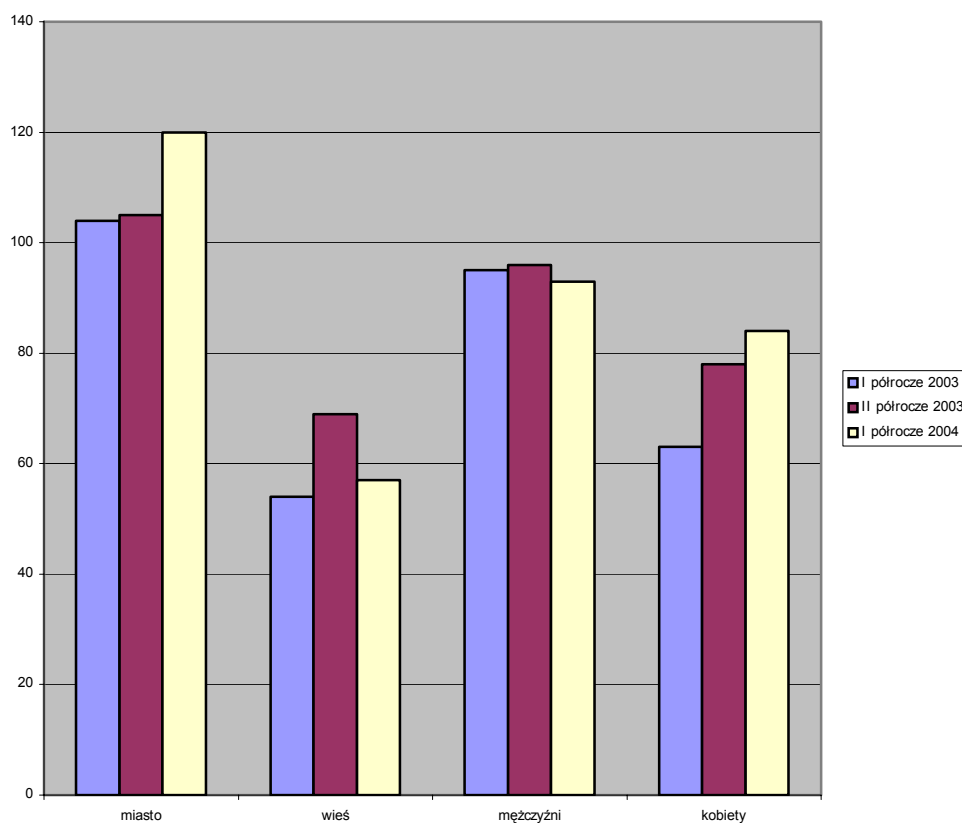
Tab. 10. Ewidencja i struktura osób niepełnosprawnych bezrobotnych oraz poszukujących pracy w powiecie puławskim

Stopień niepełnosprawności	I półrocze 2003	II półrocze 2003	I półrocze 2004
Znaczny	19	22	25
Umiarkowany	50	45	58
Lekki	89	97	94
upośledzenie umysłowe	5	11	9
<u>Rodzaj niepełnosprawności</u>	I półrocze 2003	II półrocze 2003	I półrocze 2004
choroby psychiczne	5	0	0
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	4	10	5
choroby narządu wzroku	13	16	18
upośledzenia narządu ruchu	29	33	31

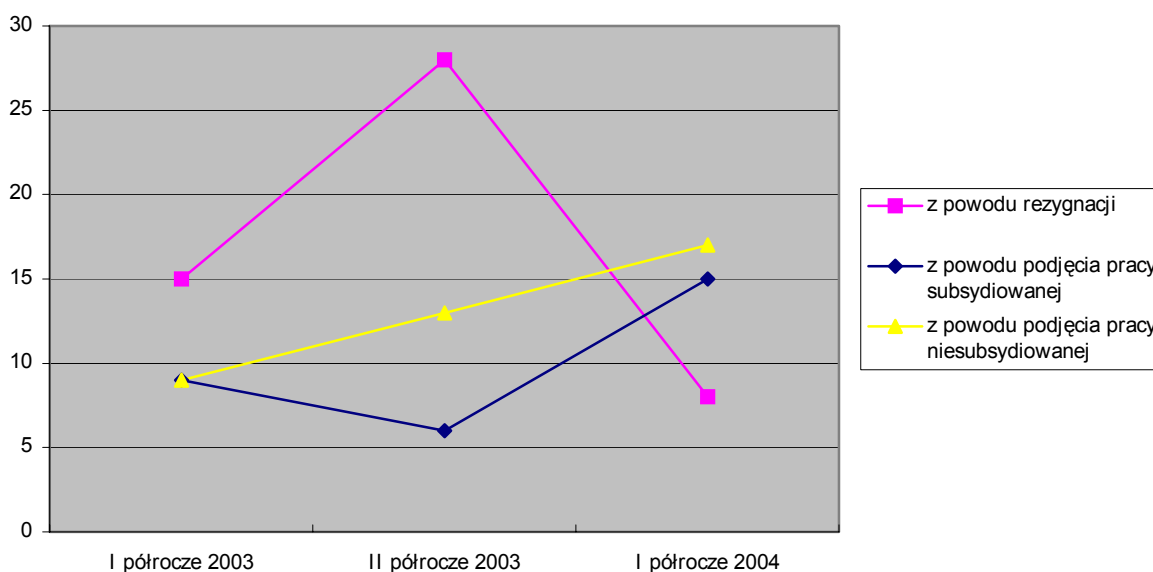
Epilepsja	1	0	1
choroby układu oddechowego i układu krążenia	6	5	7
choroby układu pokarmowego	0	2	3
choroby układu moczowo – pęciowego	1	1	1
choroby neurologiczne	21	15	19
Inne	23	27	31
Nieustalony	50	54	52

Wykres 26. Wg płci i miejsca zamieszkania

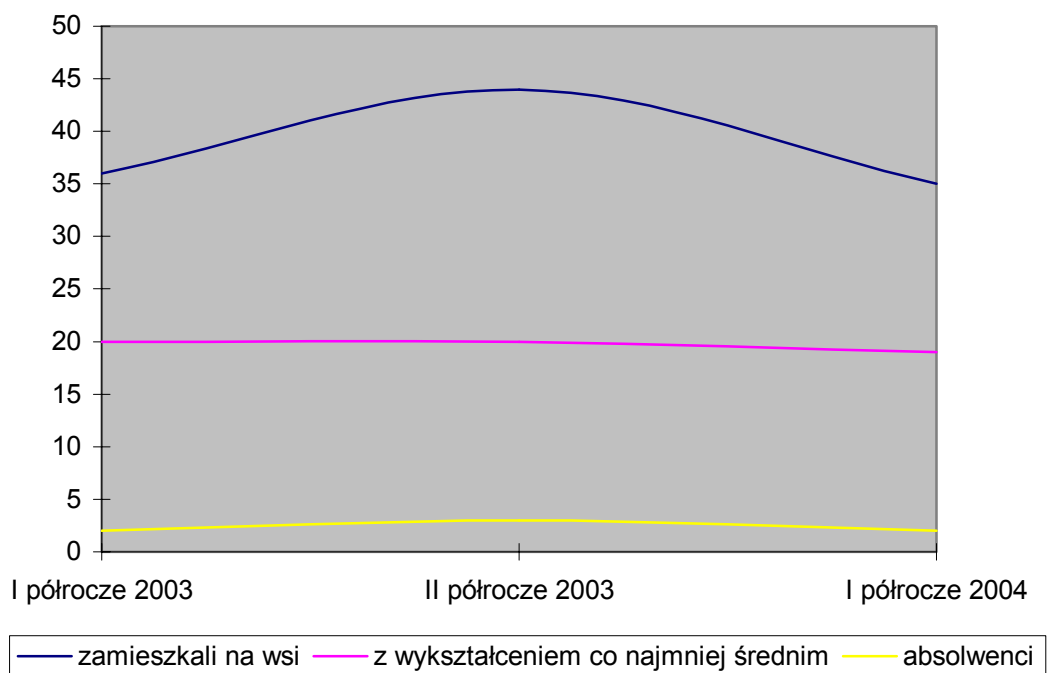

Wykres 27. Osoby niepełnosprawne wyłączone z ewidencji PUP

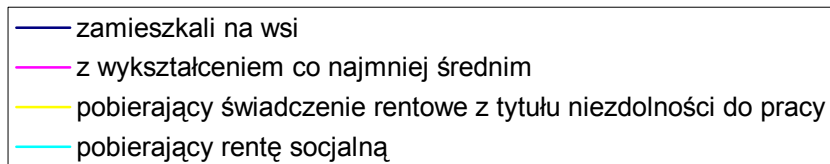
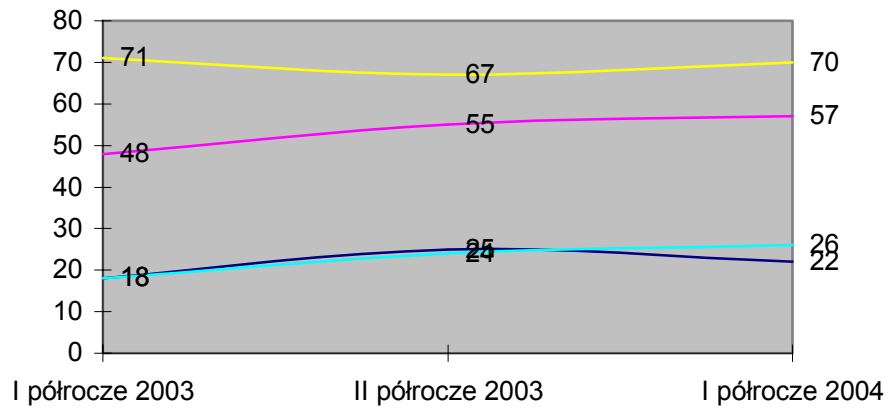

Wykres 28. Osoby niepełnosprawne bezrobotne

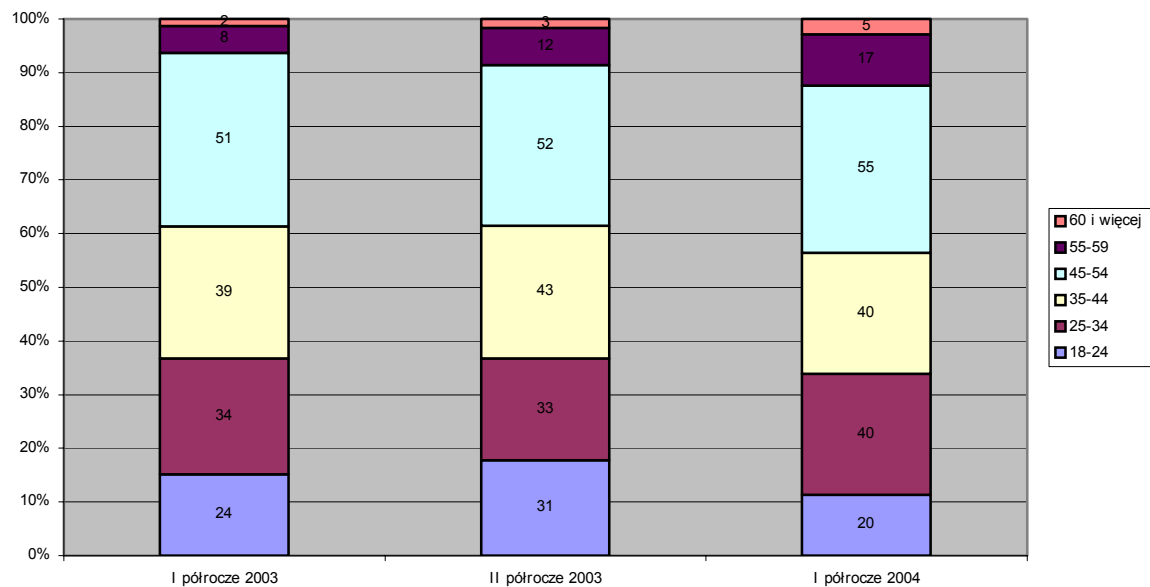

Wykres 29. Osoby niepełnosprawne poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu

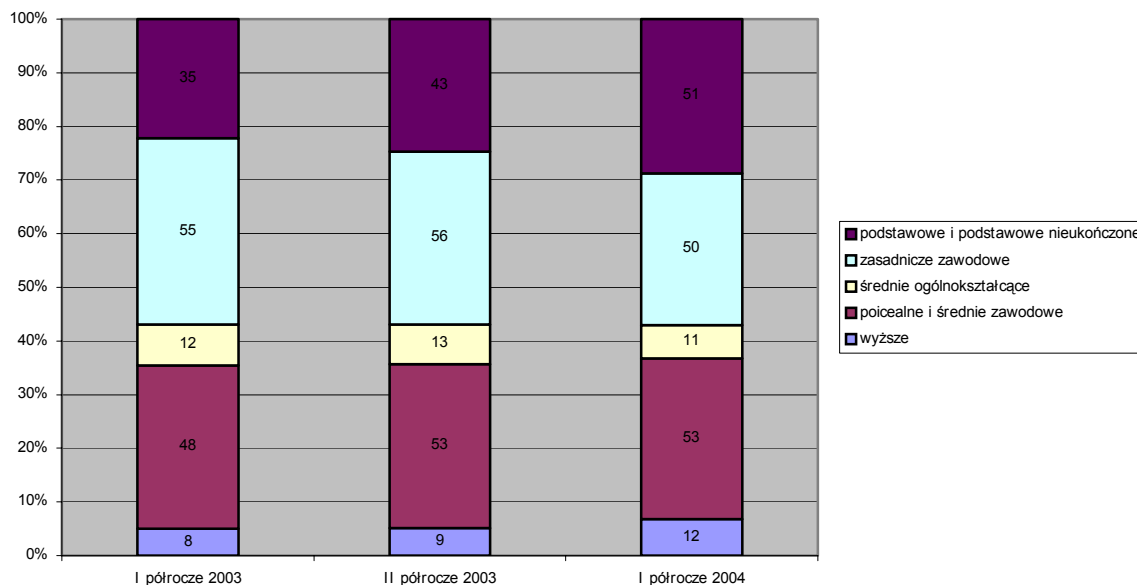

Wykres 30. Niepełnosprawni wg wieku

Wykres 31. Niepełnosprawni wg wykształcenia

Tab. 11. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych
(Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie)

<u>wyszczególnienie</u>	2000	2001	2002	2003
Zakłady pracy chronionej	1	1	1	1
Spółdzielnia inwalidów	1	1	1	1
Zakłady aktywności zawodowej	0	0	0	0
Liczba warsztatów terapii zajęciowej	2	2	3	3
Liczba uczestników wtz	40	40	60	70
Młodzież niepełnosprawna uczestnicząca w wtz	17	14	1	0
Kwota dofinansowania ze środków PFRON kosztów działania wtz (w zł)	563040	563040	844 560	896 286

Turnusy rehabilitacyjne

Rok	2000	2001	2002	2003
Liczba osób ubiegających się o dofinansowanie wraz z opiekunami	620	712	665	767
Liczba osób, które skorzystały z dofinansowania	524	569	515	597
W tym dzieci i młodzież	88	127	76	92
Kwota wypłaconych dofinansowań	239 636	287 459	261 438	344 917

Likwidacja barier funkcjonalnych na indywidualne wnioski osób niepełnosprawnych

Rok	2000	2001	2002	2003
Liczba złożonych wniosków	98	65	62	107
Liczba zawartych umów	25	49	0	77
W tym dzieci i młodzież	5	16	0	18
Kwota wypłaconych dofinansowań	81 398	118 943	0	173 682

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Rok	2000	2001	2002	2003
Liczba złożonych wniosków	bd	bd	321	445
Liczba wypłaconych dofinansowań	bd	bd	321	445
Kwota wypłaconych dofinansowań	bd	bd	135 442	226 779

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Rok	2002	2003
Liczba złożonych wniosków	12	24
Liczba zawartych umów	12	13
Kwota wypłaconych dofinansowań	18 823	36 277

5.5. Wyniki badań własnych

W toku diagnozowania sytuacji społecznej powiatu puławskiego opracowano i rozprowadzono wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych autorską ankietę (załącznik nr 2). Odpowiedziało na nią 51 osób niepełnosprawnych należących do następujących stowarzyszeń:

- Towarzystwo Przyjaciół Ludzi Niepełnosprawnych „Misericordes”
- Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Bratek”
- Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego
- Polski Związek Głuchych. Koło Terenowe
- Polski Związek Niewidomych. Koło w Puławach.

W badaniu wzięło udział 22 mężczyzn i 29 kobiet, 39 mieszkańców miast, 12 – wsi. 32 osoby posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, 17 – o umiarkowanym, 2 o lekkim (lub równoważne).

23 osoby są niepełnosprawne ruchowo, 11 cierpi na chorobę psychiczną, 3 na przewlekłą chorobę somatyczną, 2 – upośledzenie umysłowe, 17 osób wskazało inne dysfunkcje (towarzyszące lub występujące samodzielnie).

Na pytanie o warunki materialne w rodzinie nikt z ankietowanych nie określił ich jako „bardzo dobre”, 20 osób odpowiedziało „dobre”, 21 „niewystarczające”, 10 „bardzo złe”

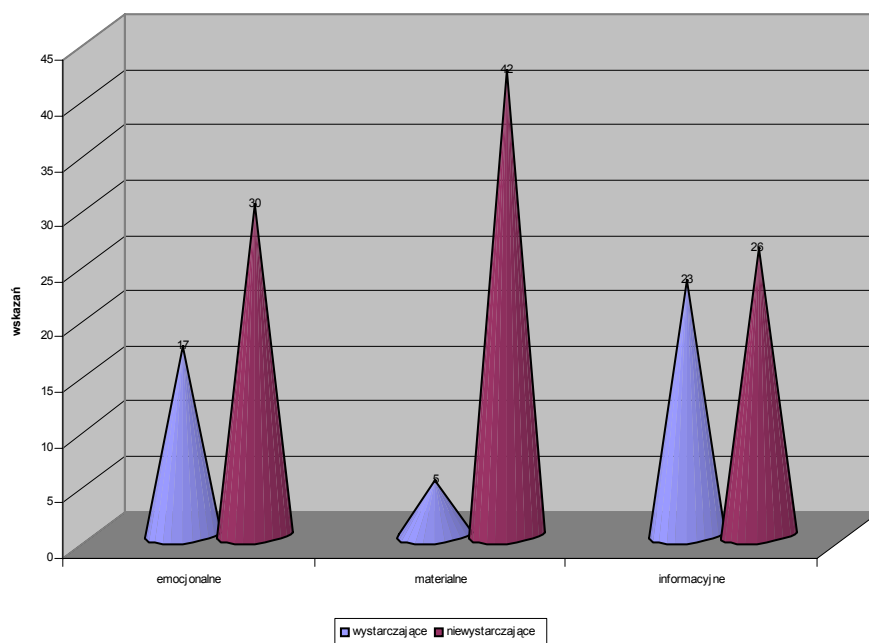
Osoby niepełnosprawne na pytanie o główne źródło wsparcia wskazują na rodzinę oraz przyjaciół.

Tab. 12. Wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych

Źródło wsparcia	Liczba wskazań
Rodzina	25
Współmałżonek/partner	16
Przyjaciele	13
Znajomi/koledzy	8
Ksiądz/osoba duchowna	6
Pracownicy pomocy społecznej	4
Sąsiedzi	3
Pracownicy służby zdrowia	2
Inne osoby	5
Brak wskazań	4

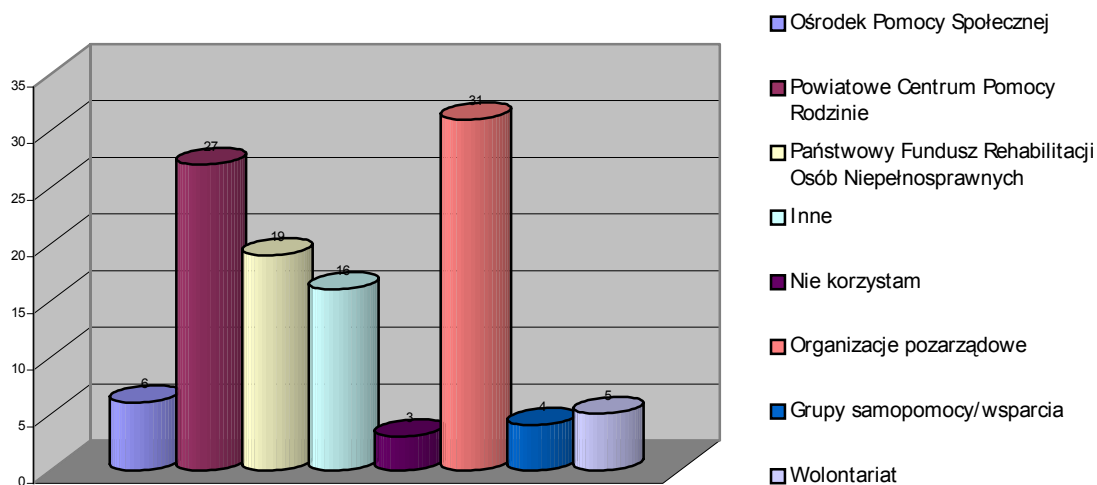
Wykres 32. Poczucie wsparcia osób niepełnosprawnych w powiecie puławskim

Zapytani o ocenę otrzymywanego wsparcia, niepełnosprawni w większości uznali je za niewystarczające, zarówno jeśli chodzi o wsparcie emocjonalne, jak i materialne oraz informacyjne. Najniżej został oceniony poziom wsparcia materialnego – tylko 10,6% ankietowanych uważa swoje potrzeby w tym zakresie za zaspokojone. Niemal połowa respondentów uznała oferowany dostęp do informacji za wystarczający, ale aż 89,4% uważa, że nie otrzymuje wystarczającego wsparcia emocjonalnego.

Wykres 33. Korzystanie przez osoby niepełnosprawne z pomocy instytucji i organizacji

Spośród instytucji i organizacji zajmujących się pomocą osobom niepełnosprawnym respondenci wykazali korzystanie z pomocy organizacji pozarządowych oraz instytucji realizujących działania finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wśród innych instytucji niosących pomoc ankietowani wymienili między innymi Warsztaty Terapii Zajęciowej i Centrum Integracyjno – Rehabilitacyjne.

Instytucje i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych

<p><i>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - dofinansowanie udziału w turnusach rehabilitacyjnych - dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze - likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych - tworzenie nowych i dofinansowanie działających warsztatów terapii zajęciowej - udzielanie pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej - refundacja pracodawcom kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej oraz kosztów rozpoznania tych potrzeb przez służby medycyny pracy
<p><i>Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - orzekanie o stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych (uprawnia do korzystania z ulg, rehabilitacji zawodowej i społecznej, świadczeń z pomocy społecznej), - orzekanie o niepełnosprawności dzieci do 16 lat - wydawanie legitymacji osobom niepełnosprawnym

Organizacje pozarządowe	
<i>Towarzystwo Przyjaciół Ludzi Niepełnosprawnych „MISERICORDES”</i>	<ul style="list-style-type: none"> - świadczy pomoc i opiekę osobom niepełnosprawnym-samotnym i ubogim z Puław i okolic - organizuje bezpłatny wypoczynek zdrowotny, - pomaga przy zakupie sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego, - udziela niewielkich pożyczek pieniężnych bezprocentowych, a w wyjątkowych przypadkach losowych- zapomóg, - współpracuje z instytucjami, - utrzymuje kontakt ze środkami masowego przekazu.
<i>Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „BRATEK” przy Parafii WNMP w Puławach</i>	<p>Do Stowarzyszenia mogą wstąpić wszyscy chętni służyć wsparciem i pomocą osobom niepełnosprawnym; zarówno osoby o ograniczonej sprawności, jak i w pełni sprawne.</p> <p>Działalność: regularne spotkania członków, organizowanie cyklicznych imprez okolicznościowych: mikołajki, opłatek, jajko wielkanocne, wyjazdy na pielgrzymki, wycieczki, wczasy-rekolekcje.</p>
<i>Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Fortis”</i>	<p>Stowarzyszenie działa od 1997 roku, zrzesza osoby dorosłe, wyłącznie z dysfunkcją narządu ruchu (głównie z uszkodzeniem rdzenia kręgowego), najchętniej aktywne zawodowo i społecznie. Działalność polega na wzajemnym wsparciu w radzeniu sobie z dysfunkcjami oraz niwelowaniu ograniczeń związanych z niepełną sprawnością.</p>
<i>Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego</i>	<p>Stowarzyszenie działa od 1997 roku. Głównym celem Stowarzyszenia jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi. Aby utrzymać osoby chore psychicznie w środowisku, zatrudniani przez Stowarzyszenie psycholodzy, pedagodzy, instruktorzy terapii zajęciowej, pielęgniarki świadczą specjalistyczne usługi opiekuńcze w domach osób potrzebujących. Stowarzyszenie prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej, gdzie osobom zaburzonym psychicznie oferowana jest rehabilitacja zawodowa i społeczna oraz pomoc w podjęciu pracy w warunkach chronionych.</p>
<i>Puławska Fundacja Osób Niepełnosprawnych Pa-Kt</i>	<p>Celem działań Fundacji jest rehabilitacja fizyczna, psychiczna, społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, w szczególności osób z powypadkowym uszkodzeniem kręgosłupa i rdzenia kręgowego oraz pomoc ich rodzinom.</p>
<i>Puławskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych</i>	<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie wiedzy o osobach niepełnosprawnych - niwelowanie wszelkich barier ograniczających udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym - prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i społecznej, propagowanie zdrowego stylu życia - wspieranie osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych w ich działaniach - rozpoznawanie potrzeb osób niepełnosprawnych i

	<p>przewlekłe chorych</p> <ul style="list-style-type: none"> - ochranianie interesów osób niepełnosprawnych i przewlekłe chorych w miejscu ich nauki, pracy, zamieszkania oraz w instytucjach - integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem
<p><i>Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Otwarty krąg"</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - działanie na rzecz osób chorych w celu poprawy ich warunków życiowych, zdrowotnych oraz zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, - wyzwalanie inicjatyw osób chorych w kierunku leczenia i rehabilitacji - likwidacja barier psychologiczno – społecznych - reprezentowanie interesów osób niepełnosprawnych wobec władz państwowych i samorządowych
<p><i>Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Specjalnej Troski przy Oddziale Miejskim TPD</i></p>	<p>Koła pełnią funkcję informacyjną, wspierającą, samopomocową. Członkowie Koła wymieniają doświadczenia dotyczące leczenia, rehabilitacji, pielęgnacji dzieci niepełnosprawnych.</p> <p>Z okazji Dnia Matki, Dnia Dziecka, świąt, karnawału itp. organizowane są imprezy okolicznościowe, a w okresie wakacyjnym wspólne wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne.</p>
<p><i>Koło Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Promień” przy Oddziale Miejskim TPD</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - wzajemna wymiana doświadczeń i wiedzy na temat funkcjonowania z dzieckiem niepełnosprawnym, - dostępnych form leczenia i rehabilitacji - działalność kulturalna, rekreacyjna, turystyczna, rehabilitacyjna
<p><i>Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Puławach Koło w Nałęczowie</i></p>	<p>Podopieczni Kół to osoby z upośledzeniem umysłowym, również z towarzyszącą niesprawnością ruchową.</p> <p>Stowarzyszenie corocznie organizuje turnusy rehabilitacyjne oraz imprezy okolicznościowe: zabawy karnawałowe, Dzień Dziecka, Mikołajki, Andrzejki.</p>
<p><i>Nałęczowsko – Kazimierskie Stowarzyszenie „Pomoc Dzieciom Niepełnosprawnym”</i></p>	<p>Stowarzyszenie skupia rodziców i opiekunów dzieci niepełnosprawnych z każdym rodzajem dysfunkcji. Stowarzyszenie organizuje imprezy integracyjne, koncerty charytatywne, zbiórki, kwesty. Rodziców dzieci niepełnosprawnych wspierają wolontariusze - uczniowie nałęczowskich szkół średnich. Młodzież pomaga dzieciom w nauce, zabiera na spacer.</p>
<p><i>Stowarzyszenie „Przyjazna dłoń” w Baranowie</i></p>	<p>Stowarzyszenie skupia rodziców dzieci specjalnej troski o wszelkim stopniu i rodzaju niepełnosprawności, z terenu gminy Baranów.</p>
<p><i>Polski Związek Głuchych Koło Terenowe</i></p>	<p>Związek zrzesza osoby głuche, głuchonieme, niedosłyszające, pomaga w rozwiązywaniu wszelkich problemów życiowych. Prowadzone są zajęcia, które mają na celu nabywanie i podtrzymywanie umiejętności samodzielnego funkcjonowania i komunikowania się.</p>
<p><i>Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe.</i></p>	<p>Związek zrzesza: osoby niewidome i słabowidzące, również dzieci. W siedzibie PZN można zasięgnąć informacji,</p>

	uzyskać poradę. Związek organizuje dla swoich członków wspólne wyjazdy na wycieczki, turnusy rehabilitacyjne. Cyklicznie odbywają się spotkania świąteczne i okolicznościowe.
<i>Polskie Stowarzyszenie Diabetyków</i>	Stowarzyszenie zrzesza osoby chore na cukrzycę z całego powiatu. Głównym celem spotkań jest wymiana doświadczeń i wiedzy na temat własnych doświadczeń w codziennych zmaganiach z chorobą, leczenia, nowości medycznych.
<i>Koło Lubelskiego Stowarzyszenia Stwardnienia Rozsianego</i>	Koło zrzesza chorych na stwardnienie rozsiane (<i>SM-sclerosis multiplex</i>) Koło stawia sobie następujące cele: <ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań na rzecz poprawy warunków życiowych i zdrowotnych swoich członków, - wyzwalanie u chorych inicjatywy w kierunku podjęcia leczenia i rehabilitacji, - indywidualne i grupowe zajęcia psychoterapeutyczne, - rehabilitacja specjalistyczna, - organizowanie spotkań chorych i ich rodzin z lekarzami, pielęgniarkami itp., - współpraca z instytucjami pomocy społecznej, - współpraca z przedstawicielami administracji państwowej i samorządowej, - spotkania okolicznościowe,
Ośrodki wsparcia	
<i>Warsztat Terapii Zajęciowej</i>	Placówka przeznaczona dla osób z zaburzeniami psychicznymi; prowadzi rehabilitację społeczną, zawodową, leczniczą oraz terapię zajęciową. Zajęcia odbywają się w 4 pracowniach:- gospodarstwa domowego -krawieckiej-rękodzielniczej- plastycznej. W ramach rehabilitacji kulturalnej organizowane są wycieczki krajoznawcze, turnusy rehabilitacyjne, imprezy sportowe.
<i>Środowiskowy Dom Samopomocy (2+ filia)</i>	W zajęciach Środowiskowych Domów Samopomocy uczestniczą osoby z zaburzeniami psychicznymi. Nadrzędnym celem tych placówek jest pomoc uczestnikom i ich rodzinom w powrocie do społeczeństwa. Uczestnicy rozwijają swe zainteresowania w pracowniach: np. tkackiej, plastycznej, stolarskiej, gospodarstwa domowego. Formy terapii: zajęcia plastyczne, kulinarne, ogrodnicze, ruchowe, plenerowe, muzyczne.

<p>Zespół Dziennych Domów Pomocy Społecznej</p>	<p>W skład Zespołu wchodzi placówki typu półstacjonarnego, których podstawowym celem jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych i zdrowotnych osób w nich przebywających, pobudzanie społecznej aktywności, a w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie terapii zajęciowej w różnych formach - organizowanie wypoczynku, rekreacji i kontaktów ze środowiskiem - zaspokajanie potrzeb kulturalnych - opieka sanitarno- higieniczna - rehabilitacja i rewalidacja - opieka lekarsko- pielęgnarska.
<p>Centrum Integracyjno-Rehabilitacyjne</p>	<p>Zadania CIR:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stwarzanie warunków do działalności statutowej, społeczno- kulturalnej i rehabilitacyjnej organizacjom i stowarzyszeniom działającym na rzecz osób niepełnosprawnych - pobudzanie społecznej aktywności osób niepełnosprawnych - integracja środowisk osób niepełnosprawnych.
<p>Dzienny Ośrodek Adaptacyjny</p>	<p>DOA jest placówką wychowawczo- rehabilitacyjną dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim. Celem działania placówki jest rozwój wychowanków, poprawa zaradności, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego. Rodzaj zajęć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klasa życia - terapia zajęciowa - zajęcia psychoedukacyjne - zajęcia logopedyczne - rehabilitacja ruchowa - katecheza
<p>Warsztat Terapii Zajęciowej</p>	<p>WTZ przeznaczony jest dla osób dorosłych upośledzonych umysłowo, z I lub II grupą inwalidztwa (umiarkowany bądź znaczny stopień niepełnosprawności). Celem działania Warsztatu jest rehabilitacja zmierzająca do ogólnego rozwoju każdego uczestnika, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz integracji społecznej. Realizacja celu odbywa się poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ogólne usprawnianie - rozwój umiejętności wykonywania czynności życia codziennego - przygotowanie do życia w środowisku społecznym - opanowanie czynności przysposabiających do pracy - rozwijanie umiejętności zawodowych.

<p><i>Warsztaty Terapii Zajęciowej Nałęczów</i></p>	<p>WTZ prowadzi terapię zajęciową w formie rehabilitacji ruchowej, zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, z dysfunkcjami sprzężonymi. Podstawowym elementem rehabilitacji w WTZ jest praca w pracowniach. Realizowane są indywidualne programy rehabilitacji i terapii.</p>
--	--

Duża skala zjawiska niepełnosprawności powoduje konieczność tworzenia infrastruktury pomocowej i sieci wsparcia dla tych osób i ich rodzin. Instytucje i organizacje mają minimalizować skutki niepełnosprawności. Jednak sieć ośrodków wsparcia w powiecie puławskim jest rozmieszczona nierównomiernie; w miastach potrzeby są w pewnym stopniu zaspokojone, natomiast w gminach wiejskich placówki takie występują sporadycznie i w żaden sposób nie zaspokajają potrzeb osób niepełnosprawnych.

6. Raport o pomocy społecznej w powiecie puławskim.

6.1 Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.” (art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadaniem pomocy społecznej jest między innymi „...podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem”

(art. 3 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej).

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;

- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w powiecie puławskim

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie skupia swoje działania na wykonywaniu zadań własnych powiatu z zakresu pomocy społecznej, a także wykonywaniu przy pomocy środków PFRON zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Miejskie/Gminne/Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

(11 na terenie powiatu)

Poradnia Rodzinna

(placówka specjalistycznego poradnictwa rodzinnego działająca przy PCPR)

Do zadań poradni należy: diagnoza sytuacji rodzinnej, pomoc w wychodzeniu z istniejących dysfunkcji (uzależnienia, przemoc, molestowanie seksualne), wsparcie nastawione na poprawę stosunków między rodzicami a dziećmi, wzmocnienie więzi rodzinnych, poprawę komunikacji w rodzinie oraz poradnictwo prawne.

Terapia odbywa się w formie indywidualnej i grupowej (w tym terapia rodzinna).

Poradnia obejmuje pomocą mieszkańców powiatu puławskiego. Osoby zgłaszają się po pomoc bezpośrednio lub zostają skierowane przez instytucje pracujące na rzecz dziecka i rodziny (np. pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, kuratorów sądowych).

Zgłaszane przez klientów przychodzących do Poradni Rodzinnej problemy dotyczą głównie: trudności szkolnych, i wychowawczych, problemów emocjonalnych, relacji rodzinnych, konfliktów małżeńskich, problemów uzależnienia, przemocy w rodzinie, wykorzystywania seksualnego dzieci. Pracownicy udzielali również wsparcia klientom w trudnych sytuacjach życiowych (np. związanych z podejmowaniem trudnych decyzji).

Zespół ds. prawnych w Poradni Rodzinnej porad i informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, pomagając ustalić istotę problemu oraz wspólnie poszukiwać możliwych rozwiązań.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

TYP PLACÓWKI	NAZWA PLACÓWKI	FORMY DZIAŁANIA
<i>Socjalizacyjna</i>	Dom Dziecka w Puławach	Placówka zapewniająca opiekę całodobową dzieciom w wieku od 3 do 18 lat (lub do ukończenia nauki) pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców biologicznych.

<p>Wsparcia dziennego</p>	<p>Ognisko Wychowawcze w Puławach</p>	<p>Placówka specjalistyczna, realizująca program psychokorekcyjny i psychoprophylaktyczny, przeznaczona dla dzieci sprawiających problemy wychowawcze, zagrożonych demoralizacją, przestępczością i uzależnieniami oraz wspierająca rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji</p>
	<p>Placówki opiekuńcze (świetlice, kluby, ogniska wychowawcze)</p>	<p>Placówki niepubliczne mające na celu zapobieganie niedostosowaniu i sieroctwu społecznemu dzieci, a przez to ochronę ich przed wejściem na drogę patologii oraz zapewnienie pomocy rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci. Pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego. Uczestnicy mają możliwość rozwijania zainteresowań</p>

Ośrodki wsparcia

(o zasięgu gminnym)

Wymienione w rozdziale: *Sytuacja osób niepełnosprawnych*

Ośrodek interwencji kryzysowej

W powiecie puławskim nie istnieje ośrodek interwencji kryzysowej; w pewnej części jego zadania wypełnia

Centrum Interwencji Kryzysowej w Puławach

Bezpłatna pomoc psychologiczna w kryzysach życiowych

- *telefon zaufania*
- *hostel*
- *ośrodek terapeutyczno- wspierający*
- *interwencja kryzysowa pozastacjonarna*
- *ośrodek informacyjny*

Psychologowie pomagają w trudnych sytuacjach życiowych spowodowanych:

przeciążeniami życiowymi, obowiązkami

bezzradnością wobec przemocy

konfliktami rodzinnymi, małżeńskimi

problemami z dorastającymi dziećmi

chorobą psychiczną

problemami osobowościowymi

nagłą utratą bliskich, zdrowia

Dom pomocy społecznej

Brak

Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy

Zadania ośrodka adopcyjno – opiekuńczego dotyczące pozyskiwania, szkolenia i kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wykonuje PCPR w Puławach.

6.2 Instytucje i organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej

Działające na rzecz rodzin i dzieci

NAZWA INSTYTUCJI/ORGANIZACJI	FORMY DZIAŁANIA
Ośrodek Profilaktyki Środowiskowej „ADZ AD”	<p>Ośrodek realizuje program psychoedukacyjny „Profilaktyka młodzieżowej patologii społecznej”.</p> <p>Działalność nastawiona jest na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc młodzieży w kryzysie tożsamości, - prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w szkołach, - prowadzenie warsztatów i szkoleń profilaktycznych zwiększających umiejętności oddziaływać nauczycieli oraz pedagogów, - konsultacje i poradnictwo psychologiczne dla młodzieży, rodziców, nauczycieli,
Lubelskie Towarzystwo Zapobiegania Patologiom Społecznym KUŹNIA Klub w Puławach	<p>Celem pracy Towarzystwa jest aktywne i efektywne zapobieganie oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym. Szczególnym adresatem oferty Towarzystwa są młode osoby w wieku 10 – 15 lat; w Klubie biorą udział w zajęciach grupowych, kołach zainteresowań oraz spotkaniach „społeczności”.</p>
Stowarzyszenie Pomocy Wychowawczej Rodzinie	<p>Stowarzyszenie stawia sobie za cel</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakładanie, prowadzenie i utrzymywanie centrum doradztwa pedagogiczno-psychologicznego i diagnostycznego, ośrodków profilaktyczno-wychowawczych, rodzin kontraktowych oraz klubów profilaktyki społecznej. - szerzenie i wspieranie nowych metod pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą w rodzinie, szkole i placówkach oświatowo-wychowawczych - integrowanie i reprezentowanie osób zajmujących się problematyką patologii społecznych, przemocą w rodzinie środowisku. - pomoc w zapewnieniu właściwych warunków materialno - bytowych wychowankom z rodzin biednych, objętych procesem wychowania i resocjalizacją.

<p>Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział w Puławach</p>	<p>Towarzystwo zajmuje się głównie organizacją wypoczynku letniego dla dzieci z terenu powiatu (dla najuboższych możliwe dofinansowanie).</p> <p>Dzieciom zamieszkałym w Puławach TPD, w miarę posiadanych środków, finansuje posiłki w szkołach, pomaga w zakupie odzieży, podręczników szkolnych, itp.</p>
--	--

Profilaktyka i leczenie uzależnień

NAZWA INSTYTUCJI/ORGANIZACJI	FORMY DZIAŁANIA
<p>Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia</p>	<p>W Poradni działa 10 grup terapeutycznych – 7 dla osób uzależnionych od alkoholu (są to grupy zróżnicowane w zależności od etapu trzeźwienia), 2 dla współuzależnionych (członków rodzin) oraz grupa Dorosłych Dzieci Alkoholików.</p>
<p>Puławskie Centrum Trzeźwości i Promocji Zdrowego Stylu Życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Klub Abstynenta - Alkoholowy Informacyjny Telefon Zaufania - dyżury psychologa - porady prawne.
<p>NZOZ Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pierwszy kontakt z osobami uzależnionymi i eksperymentującymi z narkotykami. - Terapia ambulatoryjna - Kierowanie do ośrodków detoksykacyjnych - Wymiana sprzętu (redukcja szkód) - Poradnia uliczna - Grupy wsparcia i samopomocowe - Dla osób uzależnionych - Rodziców - Neofitów - Działalność edukacyjna i profilaktyczna - Szkolenia kadry pedagogicznej w szkołach - Jak wyglądają narkotyki - Jak działają - Jak rozpoznać, że osoba jest pod ich wpływem

<p>Chrześcijańska Misja Społeczna „TEEN CHALLENGE” Oddział w Pulawach Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych</p>	<p>Wolontariusze- neofici (ludzie mający osobiste doświadczenia z braniem) motywują osoby uzależnione od narkotyków do rozpoczęcia terapii; współpracują z rodzinami i bliskimi tych osób.</p> <p>Osoby zdecydowane na podjęcie leczenia kieruje się do Ośrodka Misji.</p> <p>Dodatkowo, w ramach działalności profilaktycznej, organizowane są prelekcje w szkołach.</p>
<p>Pełnomocnik Prezydenta ds. Przeciwdziałania Patologii Społecznej Urząd Miasta Pulawy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja i koordynacja działań przeciwko alkoholizmowi, narkomanii, przemocy, - organizacja warsztatów szkoleniowych dla przedstawicieli poszczególnych zawodów (np. nauczycieli) oraz zakładów pracy, - organizacja realizacji programów profilaktycznych i wychowawczych na terenie szkół oraz placówek opiekuńczo- wychowawczych - realizacja ogólnopolskich kampanii społecznych - organizacja imprez, konkursów itp.

Pomoc materialna

NAZWA INSTYTUCJI/ORGANIZACJI	FORMY DZIAŁANIA
<p>Polski Czerwony Krzyż Placówka Terenowa</p>	<p>PCK propaguje honorowe krwiodawstwo i pozyskuje dawców krwi. Prowadzi również szkolenia sanitarne młodzieży szkolnej i organizuje drużyny medyczno- ratownicze w szkołach średnich. Prowadzi działalność wychowawczą i promocję zdrowia wśród dzieci i młodzieży. Osobom znajdującym się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, dotkniętym przez los, poszkodowanym przez klęski żywiołowe oferuje pomoc materialną oraz opiekuńczą.</p>

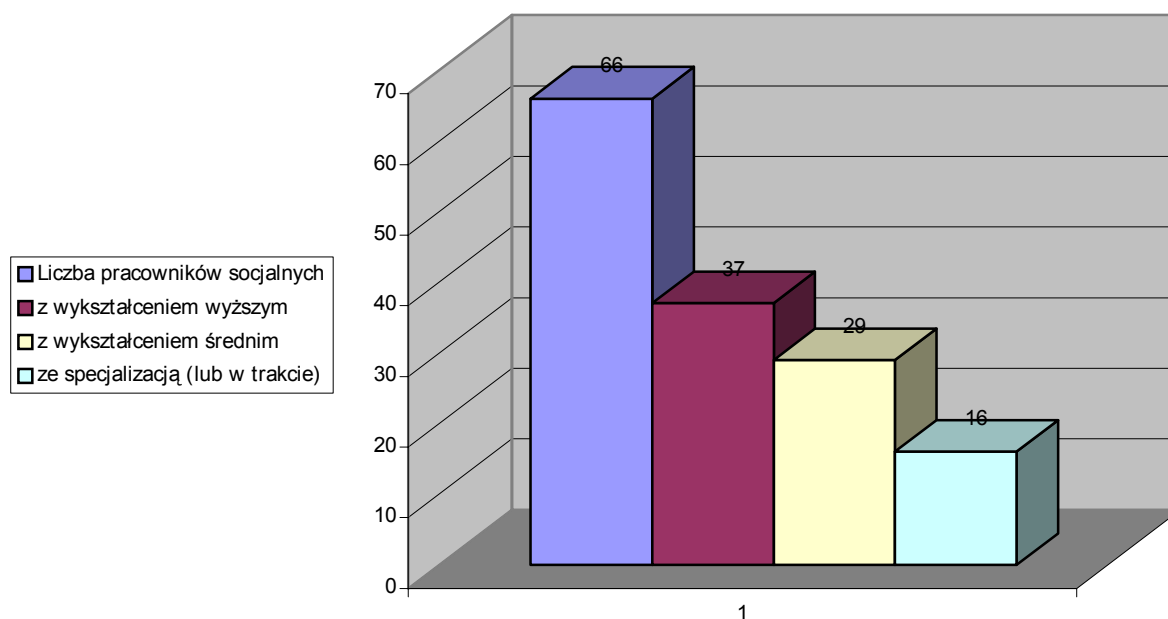
<p>Polski Komitet Pomocy Społecznej</p>	<p>PKPS oferuje pomoc rzeczową (pozyskana odzież) wszystkim potrzebującym; nie dysponuje środkami finansowymi. Współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorami sądowymi, pielęgniarzami środowiskowymi, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci. Uczestniczy w akcjach charytatywnych.</p>
--	---

Bezdomność

NAZWA INSTYTUCJI/ORGANIZACJI	FORMY DZIAŁANIA
<p>Towarzystwo Pomocy im. Brata Alberta Koło w Puławach Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn</p>	<p>Pomoc w postaci noclegu i posiłku otrzyma każdy potrzebujący. W razie potrzeby zapewniona jest pomoc lekarska i pielęgniarzka. Schronisko utrzymuje się z darów i sponsoringu.</p>

Kadra pomocy społecznej w powiecie puławskim w 2004 roku

W 2004 roku w powiecie puławskim pracowało 66 pracowników socjalnych, z czego ponad połowa (56,1%) posiada wykształcenie wyższe; dodatkowo specjalizację ukończyło 24,2% kadry pomocy społecznej.

6.2 Analiza patologii i problemów społecznych.

W związku z koniecznością realizacji zadań postawionych przed pomocą społeczną - zarówno na poziomie lokalnym, jak i na poziomie rodzin - a także koniecznością wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy - niezbędne jest systemowe diagnozowanie problemów społecznych w skali powiatu, założeń jego polityki społecznej oraz stworzenie bądź przystosowanie infrastruktury pomocowej do minimalizowania negatywnych skutków społecznych oraz do wspomagania mechanizmów przystosowania społecznego.

Diagnoza problemów społecznych została dokonana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w oparciu o informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej, instytucji i organizacji współpracujących z Centrum oraz informacje własne.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu puławskiego przez Instytut Spraw Publicznych w 2002 roku wynika, że najczęściej wskazywanym problemem społecznym było bezrobocie. Następnie respondenci wymieniali: rosnące ubóstwo, patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przestępczość), stagnację gospodarczą w rolnictwie i brak inwestorów w mieście. Wskazywano również na słabość instytucji wychowawczych (rodziny i szkoły), migracje zarobkowe - zwłaszcza absolwentów szkół i uczelni*

Z bilansów potrzeb i środków sporządzanych przez gminy powiatu puławskiego wynika, że najczęstszym powodem pobierania świadczeń pomocy społecznej jest ubóstwo. Należy jednak pamiętać, że nie wszyscy potrzebujący i zwracający się do ośrodka pomocy społecznej otrzymują pomoc, dzieje się tak z braku środków w budżetach gmin; dane ośrodków pomocy społecznej zawierają liczbę przyznanych świadczeń, nie zaś liczbę osób czy rodzin zwracających się o pomoc, a tym bardziej nie odzwierciedlają liczby mieszkańców powiatu potrzebujących wsparcia.

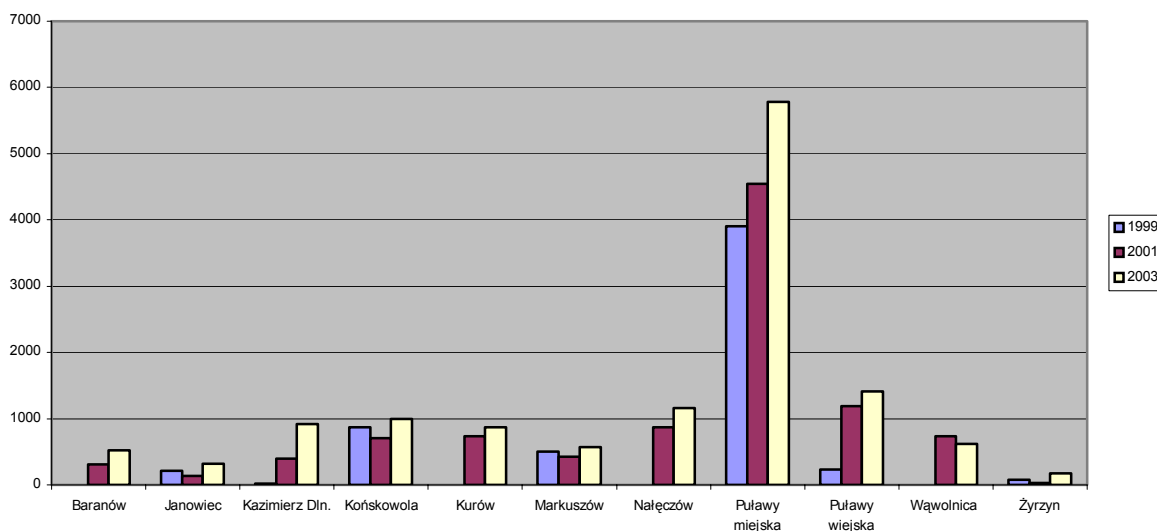

6.4. Identyfikacja głównych problemów społecznych

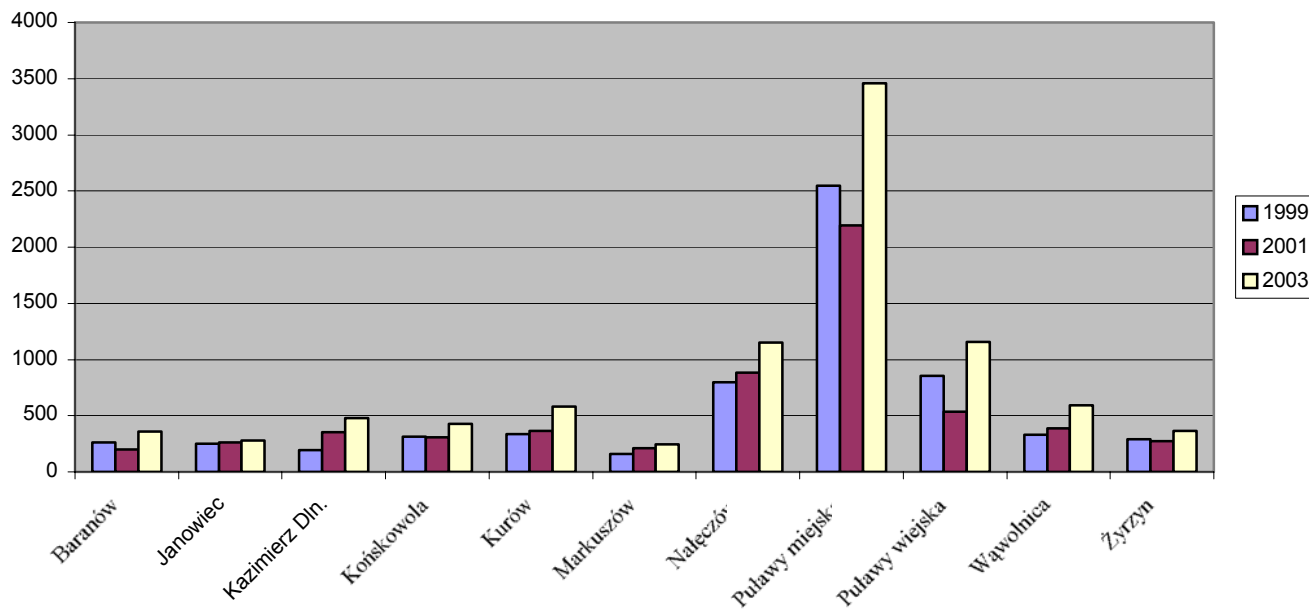
6.4.1. Powody przyznania pomocy społecznej w powiecie puławskim

Przedstawione poniżej dane opracowano na podstawie analizy sporządzanych corocznie przez ośrodki pomocy społecznej bilansów potrzeb i środków.

Wykres 35. Ubóstwo

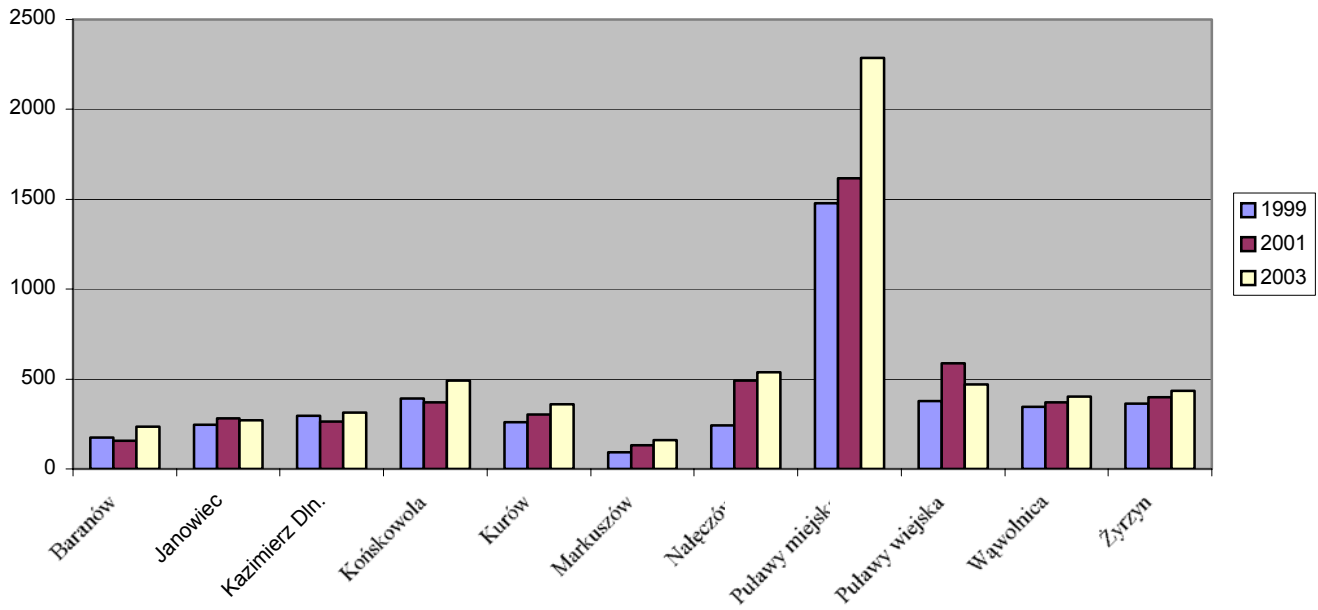

Wykres 36. Bezrobocie

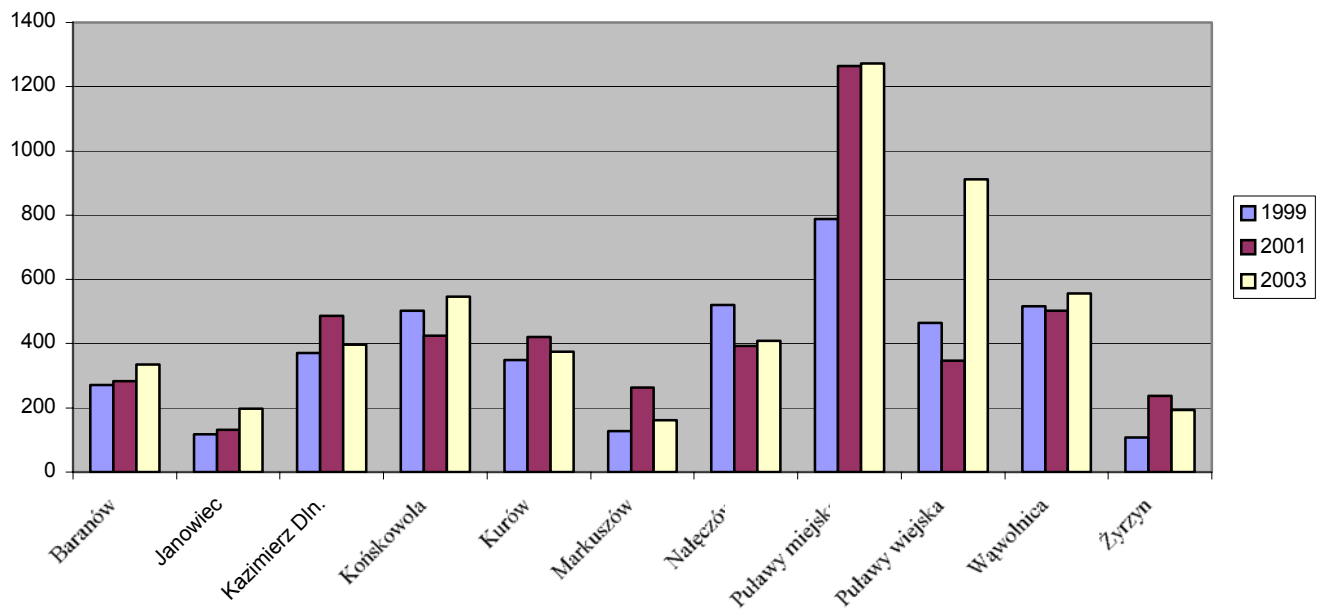

Wykres 37. Niepełnosprawność

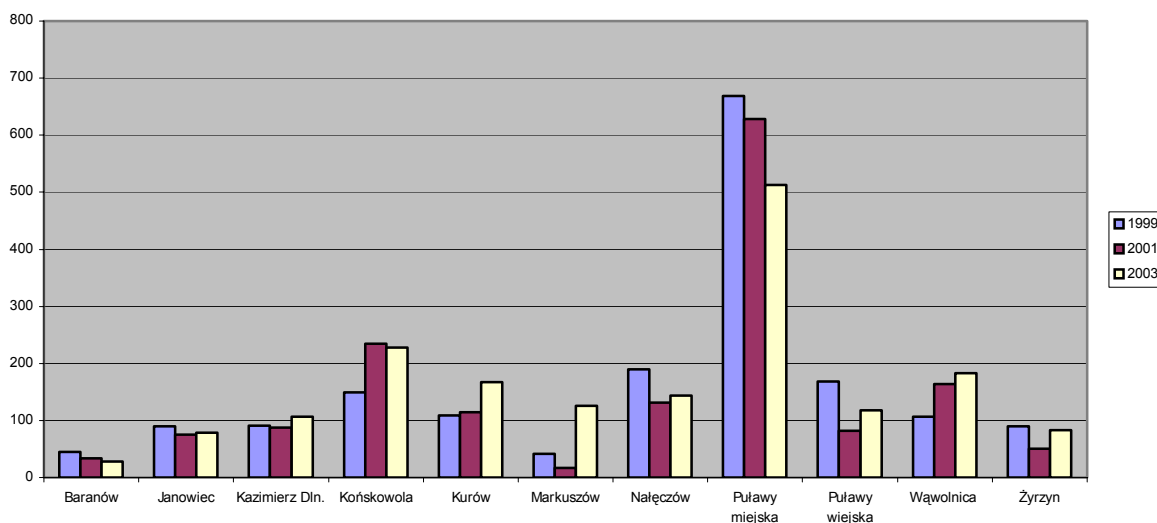

Wykres 38. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa

Wykres 39. Alkoholizm

6.4.2. Dominujące patologie i problemy społeczne

Zastosowana metodologia oceny i prognozy problemów społecznych

Oceny bieżącego natężenia problemów społecznych oraz prognozy ich występowania w przyszłości dokonano w oparciu o informacje uzyskane od

- pracowników pomocy społecznej z gmin powiatu puławskiego
- osób dotkniętych problemami społecznymi.

Przedstawicielei obydwu grup poproszono o wypełnienie ankiet opracowanych przez autorów Strategii.

W ankietach i pytaniach bezpośrednio kierowanych do klientów pomocy społecznej, osób niepełnosprawnych oraz rodziców/opiekunów dzieci niepełnosprawnych szczególną uwagę zwrócono na:

- identyfikację najdotkliwiej odczuwanych problemów, ich źródła, natężenie i rozpowszechnienie
- sytuację osobistą, rodzinną i ekonomiczną
- korzystanie z pomocy organizacji i instytucji
- subiektywną ocenę dostępności i jakości otrzymywanego wsparcia
- poziom i rodzaj własnej aktywności w rozwiązywaniu trudnej sytuacji

Informacje uzyskane od pracowników pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego dotyczą:

- poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych kadry ośrodków pomocy społecznej
- działań podejmowanych lokalnie na rzecz najsłabszych grup społecznych
- najczęstszych powodów przyznawania pomocy
- prognozy problemów społecznych
- rozeznaczonych potrzeb, dostrzeganych możliwości ich zaspokojenia oraz barier w ich niwelowaniu

Główny nacisk położono na analizę jakościową uzyskanych wyników, wychodząc z założenia, że w kontekście konstruowania strategii rozwiązywania problemów społecznych opinie mieszkańców powiatu są bardziej miarodajne od zestawień statystycznych.

W ocenie pracowników pomocy społecznej

Problemy o wysokim natężeniu:

Ubóstwo (8/9 wskazań)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Bezrobocie (8/9 wskazań).

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Problemy o średnim natężeniu:

Alkoholizm (6/9 wskazań)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Przemoc w rodzinie (5/9 wskazań).

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Niepelnosprawność(5/9 wskazań)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (4/9 wskazań)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Problemy o niskim natężeniu:

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (6/9 wskazań)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

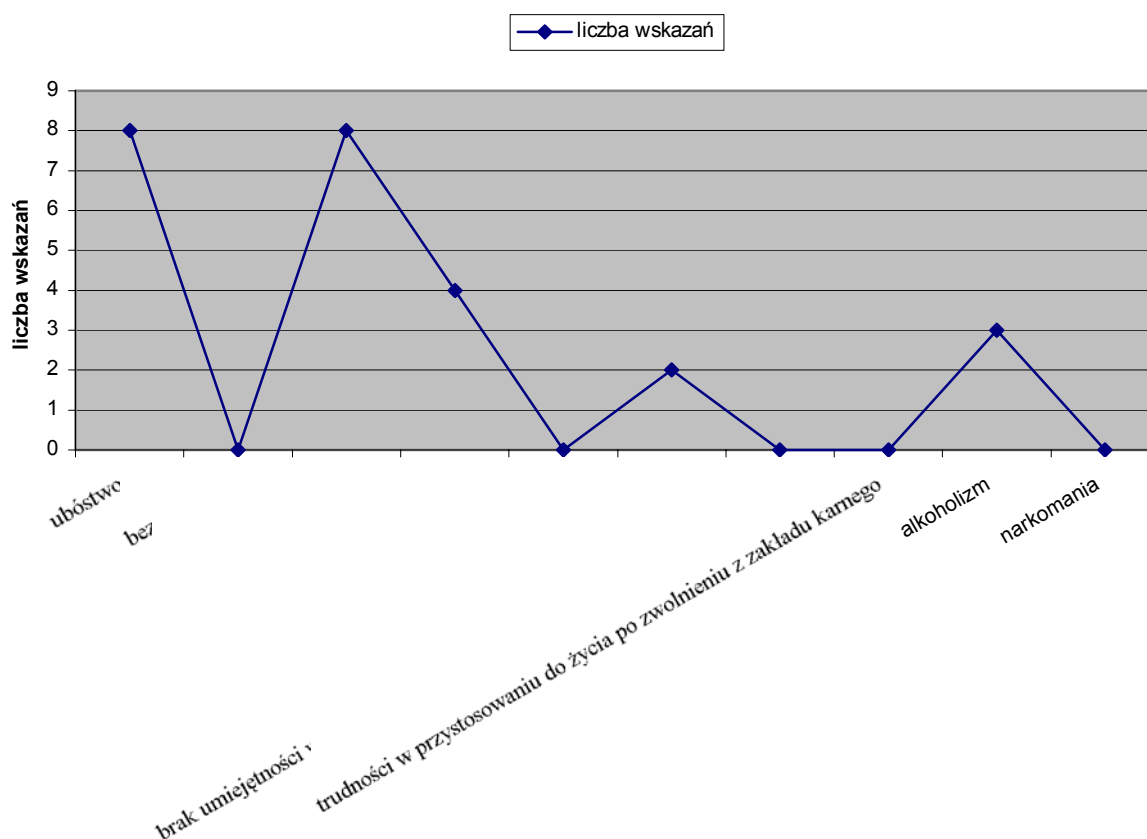
Bezdomność (6/9 wskazań).

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Należy pamiętać, że problemy społeczne pozostają we wzajemnym związku i są dla siebie równocześnie pierwotnymi i wtórnymi.

Wykres 40. Natężenie problemów społecznych w powiecie w 2003 r.

6.4.3. Indywidualne przyczyny problemów klientów pomocy społecznej

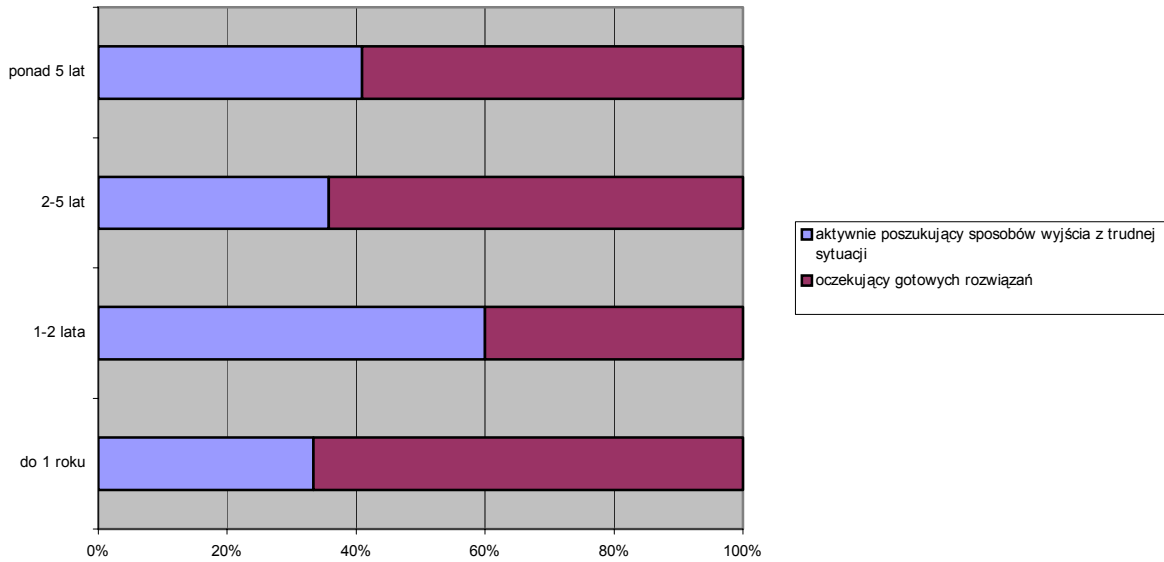
Ankiety dotyczące problemów społecznych wypełniło 100 klientów pomocy społecznej z terenu powiatu (50 mieszkańców miast, 50 wsi); liczba ankiet przypadających na daną gminę była proporcjonalna do liczby jej mieszkańców.

Najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej okazało się bezrobocie, wraz z jego konsekwencjami. Problemy współwystępujące z bezrobociem to: ubóstwo (w 25 przypadkach), alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (po 16), niepełnosprawność (13), długotrwała lub ciężka choroba (11). W pojedynczych przypadkach bezrobociu klientów towarzyszą: potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, przemoc w rodzinie, bezdomność.

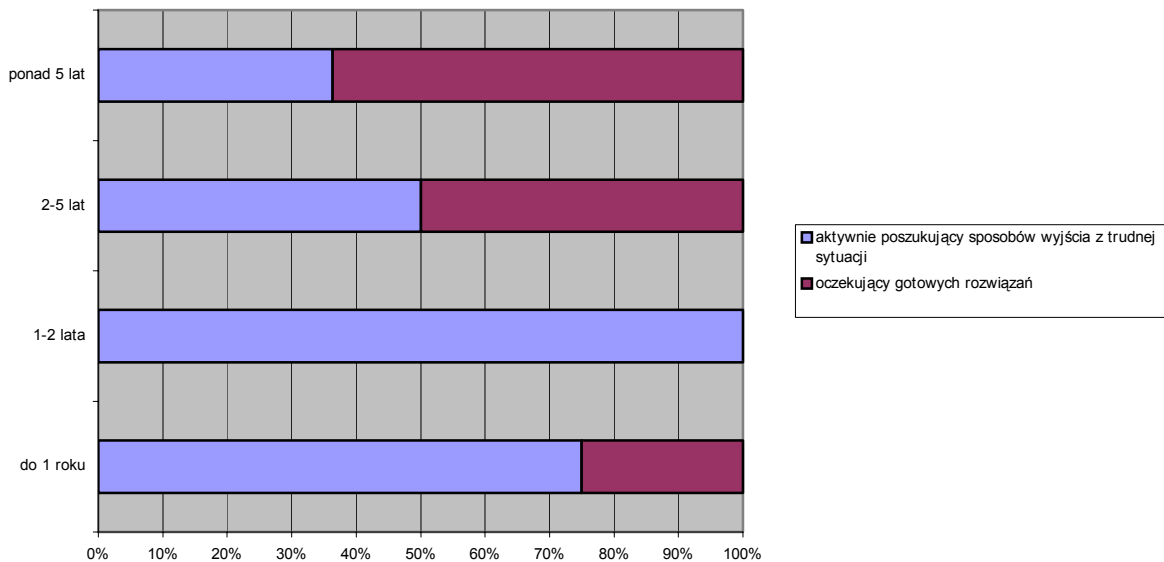
Spośród ankietowanych większość to długotrwali klienci pomocy społecznej (ponad 5 lat). Zarówno mieszkańcy miast, jak i wsi jako najważniejszy problem społeczny w powiecie w zdecydowanej większości wskazują bezrobocie. Odczuwanym problemem jest też ubóstwo, a osoby i rodziny w trudnej sytuacji materialnej oraz osoby bezrobotne są postrzegane jako grupa wymagająca szczególnego wsparcia.

Wykres 41. Aktywność klientów pomocy społecznej wg okresu korzystania z pomocy - miasto

Wykres 42. Aktywność klientów pomocy społecznej wg okresu korzystania z pomocy - wieś

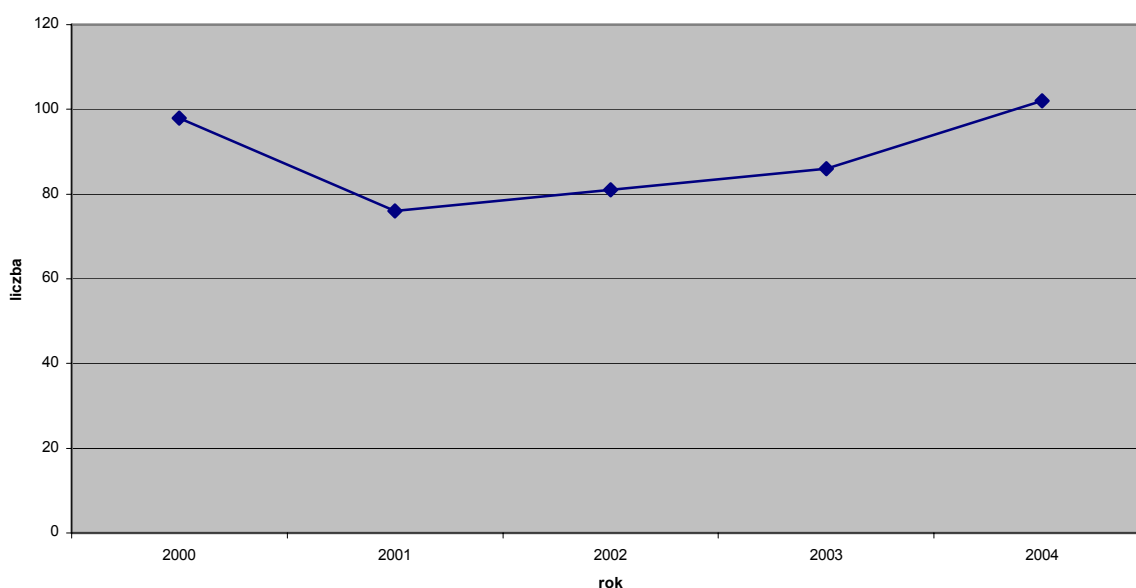

6. 5. Problemy dzieci i rodzin

6. 5. 1. Problemy dydaktyczne i wychowawcze

W ostatnim czasie wzrasta liczba dzieci i młodzieży mającej kontakt z wymiarem sprawiedliwości; czynnikiem generującym problemy tego rodzaju jest niewątpliwie niekorzystne środowisko wychowawcze: brak rodziny lub jej dysfunkcja. W 2000 roku sądy rodzinne w kraju orzekły środki wychowawcze w związku z demoralizacją wobec niemal 9 tysięcy nieletnich, w tym 2800 w wieku do 12 lat, 3800 – 13-15 lat, 2300 – 16-17 lat; 38% tej grupy nie realizowało obowiązku szkolnego. Łącznie wobec 25700 nieletnich zastosowano środki wychowawcze, poprawcze lub karne.

Wykres 43. Nieletni sprawcy czynów karalnych

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Puławach

Według szacunkowych danych Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Puławach pomocy psychologicznej i wsparcia wymaga średnio trzech uczniów w każdej klasie na wszystkich etapach kształcenia. W powiecie puławskim jest 39 szkół podstawowych, 17 gimnazjów i 15 szkół średnich.

Stale wzrasta liczba osób obejmowanych pomocą Poradni: w roku szkolnym 1999/2000 przyjęto 1147 uczniów, a już w roku szkolnym 2003/2004 – 1509. Działalność Poradni to:

- diagnoza upośledzenia umysłowego
- indywidualna pomoc socjoterapeutyczna
- terapia dla zagrożonych uzależnieniem .

W latach 1999 – 2004:

- 964 uczniów (średnio 180 rocznie) brało udział w indywidualnej terapii zaburzeń zachowania, trudności emocjonalnych oraz dysfunkcji klinicznych, takich jak depresja, nerwice, zaburzenia jedzenia, próby samobójcze
- 95 rodzin (średnio 18 rocznie) skorzystało z elementów terapii rodzinnej dla rodzin dysfunkcyjnych lub z powodu trudności wychowawczych.

6.5.2. Rodziny zastępcze

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie **w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej**.

Na przestrzeni lat 2002-2003 w Powiecie Puławskim można zauważyć stopniowy wzrost zainteresowania zastępczą opieką rodzinną, a tym samym wzrost liczby rodzin zastępczych. Zdecydowana większość dzieci została umieszczona w rodzinach spokrewnionych z dzieckiem (w 2001 r. -148 dzieci, w 2002 r. -147 dzieci, a w 2003 r. -149 dzieci) przy czym najczęściej takimi rodzinami są babcie i dziadkowe. Spośród rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem ważną rolę odgrywa **rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego**. Zadaniem rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego jest sprawowanie pieczy tymczasowej nad osobą dziecka do czasu unormowania jego sytuacji życiowej. W 2001 r. w Pogotowiu rodzinnym umieszczonych było 4 dzieci, w 2002 r. – 8 dzieci, w 2003 r. – 2 dzieci, a w 2004 – 7 dzieci.

W związku ze wzrostem liczby rodzin zastępczych, a tym samym ze zwiększającą się liczbą umieszczanych w nich dzieci w latach 2001-2003 rosły koszty **przyznanych świadczeń**, które obejmowały:

- pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania małoletnich umieszczonych w rodzinach zastępczych,
- jednorazową pomoc na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego do rodziny,
- jednorazową pomoc losową,
- okresową pomoc losową,
- wynagrodzenie rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego.

Tab. 13. Rodziny zastępcze

	2001	2002	2003
Liczba rodzin zastępczych w tym:	131	136	138
-spokrewnione z dzieckiem:	110	112	110
-niespokrewnione z dzieckiem:	21	24	28
w tym			
pogotowie rodzinne	1	1	1
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w tym:	178	187	193
- w rodzinach spokrewnionych z dzieckiem:	148	147	149
- w rodzinach niespokrewnionych z dzieckiem:	30	40	44

w tym w pogotowiu rodzinnym:	4	8	2
Kwota świadczeń	1 200 449 zł.	1 389 119 zł.	14 470 760 zł.

Pomoc na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz na usamodzielnienie wychowanków opuszczających rodzinę zastępczą oraz placówkę opiekuńczo - wychowawczą

Jednym z rodzajów udzielanej pomocy dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy jako pełnoletnie osoby podejmują proces usamodzielnienia jest pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej i na usamodzielnienie. Stanowiły one istotne wsparcie w podjętych przez wychowanków procesach usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Ww. pomoc udzielona w latach 2001-2003 kształtowała się następująco:

Tab. 14. Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki

	2001	2002	2003
Liczba osób, którym przyzna została pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki:	62	58	65
- w tym wychowanków rodzin zastępczych:	54	48	54
- w tym wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych:	8	10	11
Kwota pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki:	218 183,34 zł.	260 482,00 zł.	300 786,00 zł.
- w tym dla wychowanków rodzin zastępczych:	197 174,56 zł.	223 935,00 zł.	255 560,00 zł.
- w tym dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych:	21 008,78 zł.	36 547,00 zł.	45 226,00 zł.

Tab. 15 Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej

	2001	2002	2003
Liczba osób, którym przyznana została pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej:	12	7	10
- w tym wychowanków rodzin zastępczych:	7	3	7
- w tym wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych:	5	4	3
Kwota pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej:	36 028,00 zł.	20 791,00 zł.	45 389,00 zł.
- w tym dla wychowanków rodzin zastępczych:	21 160,50 zł.	7 964,00 zł.	31 610,00 zł.
- w tym dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych:	14 867,50 zł.	12 827,00 zł.	13 779,00 zł.

Tab. 16. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie

	2001	2002	2003
Liczba osób, którym przyznana została pomoc pieniężna na usamodzielnienie:	32	13	22
- w tym wychowanków rodzin zastępczych:	25	7	20
- w tym wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych:	7	6	2
Kwota pomocy pieniężnej na usamodzielnienie:	141 601,00 zł.	67 231,00 zł.	100 907,00 zł.
- w tym dla wychowanków rodzin zastępczych:	108 184,00 zł.	30 326,00 zł.	95 639,00 zł.
- w tym dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych:	33 417,00 zł.	36 905,00 zł.	5 268,00 zł.

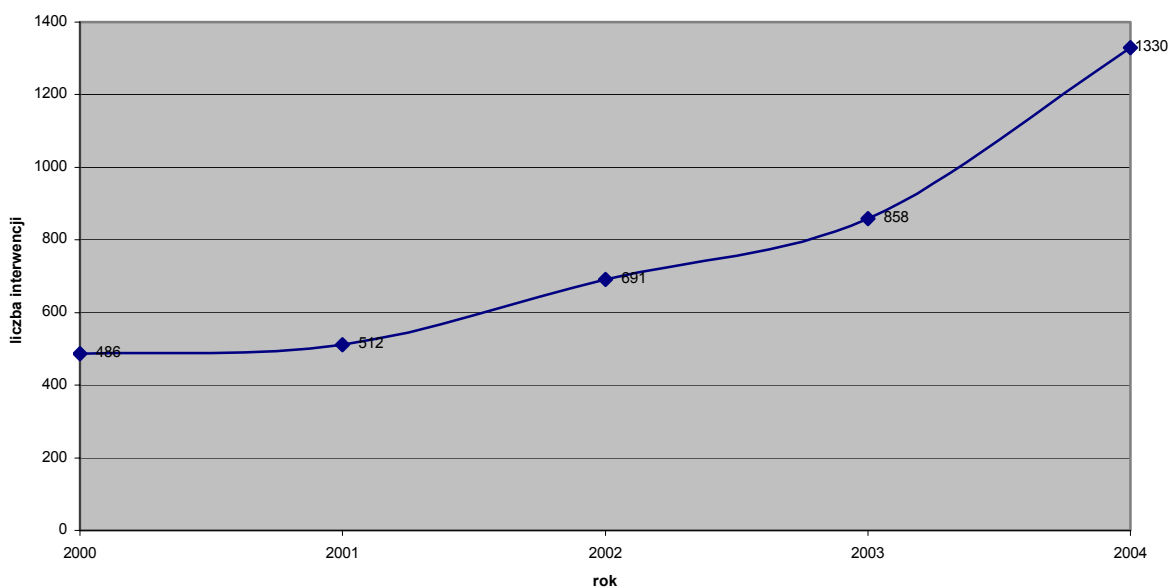
6.5.3. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem; jest to „*zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody*”¹

Należy podkreślić, że mimo braku bliższych danych na temat przemocy domowej, skala tego zjawiska jest niepokojąco szeroka. Często stosowanie przemocy wynika i współwystępuje z innymi patologiami: uzależnieniami, bezrobociem, ubóstwem. Trudności w pełnym zdiagnozowaniu form i zakresu przemocy domowej wynikają z niskiej świadomości społecznej co do kwalifikowania zachowań jako przekraczających dopuszczalne granice oraz powszechnej niechęci do wkraczania w rodzinne sprawy innych. Od strony ofiary przemocy bariery tkwią w obawach i niechęci do powierzania komukolwiek przykrych tajemnic.

Tempo wzrostu problemu przemocy domowej ukazuje wykres:

Wykres 44 Przemoc w rodzinie

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Puławach

Od 1996 r. działa Ogólnopolskie Porozumienie Osób, Organizacji i Instytucji „Niebieska Linia”, którego członkami są również instytucje działające na terenie powiatu puławskiego (m. in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie).

¹ Art. 207 §1 Kodeksu karnego

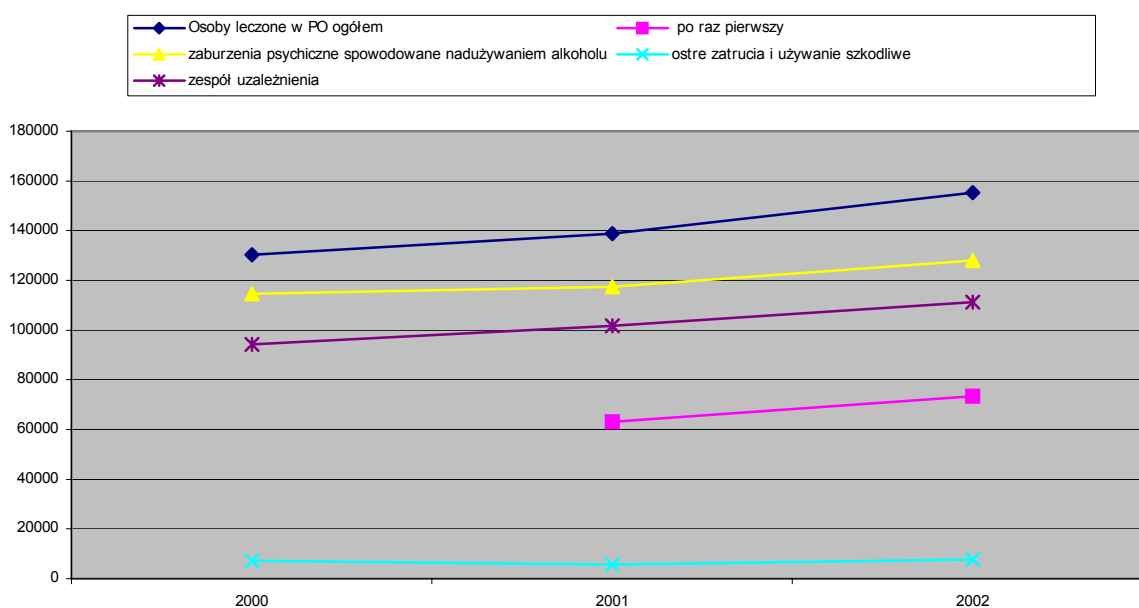
6.6. Uzależnienia

6.6.1. Alkoholizm

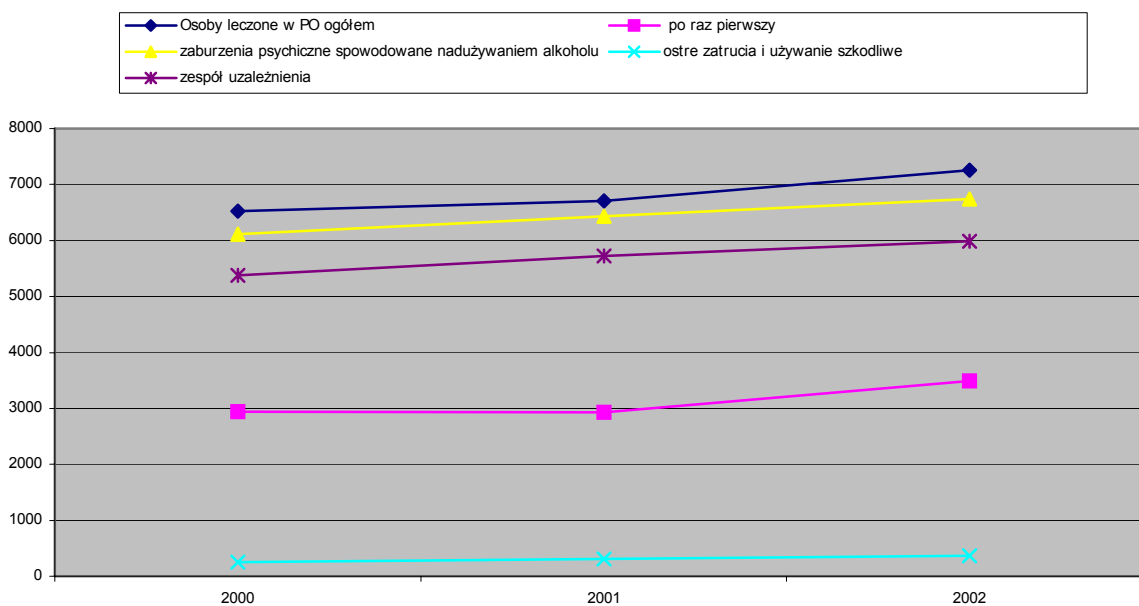
Alkoholizm jest problemem społecznym o bardzo dużym nasileniu w całym kraju oraz niezmiernie rozległych skutkach społecznych.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu stale rośnie, zarówno w skali kraju, województwa, jak i powiatu. Sprzyja temu niekorzystna sytuacja gospodarcza, wysoka stopa bezrobocia, ogólnie niski poziom i jakość życia.

Wykres 45. Lecznictwo odwykowe w kraju w latach 2000-2002

Wykres 46. Lecznictwo odwykowe w woj. lubelskim w latach 2000-2002

Z profesjonalnej pomocy Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Puławach korzysta co roku kilkaset osób z terenu powiatu.

W Poradni działa 10 grup terapeutycznych: 7 dla osób uzależnionych od alkoholu, 2 dla osób współuzależnionych oraz grupa Dorosłych Dzieci Alkoholików. Pracownicy Poradni są członkami gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie powiatu, co daje im możliwość poznawania i wspólnego rozwiązywania problemów poszczególnych samorządów lokalnych. W zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych Poradnia współpracuje także z kuratorami sądowymi, policją, ośrodkami pomocy społecznej, samopomocowymi ruchami trzeźwościowymi.

Pracownicy Poradni zauważają w ciągu ostatnich lat obniżanie się wieku pacjentów Poradni i wzrost liczby młodych kobiet uzależnionych. Z tych tendencji wynika konieczność modyfikacji oferty terapeutycznej.

Tab. 17. Zarejestrowani pacjenci Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Puławach

Rok	Zarejestrowane osoby uzależnione	Zarejestrowane osoby współuzależnione	Ludzie młodzi	
			do 25 r.ż.	25-30 r.ż.
1999	484	46	<i>bd</i>	<i>bd</i>
2000	475	60	<i>bd</i>	<i>bd</i>
2001	564	58	29	19
2002	573	80	17	25
2003	571	82	26	26
I-IX 2004	480	67	19	21

Źródło: dane Poradni Odwykowej w Puławach

Ze sporządzanych przez ośrodki pomocy społecznej bilansów wynika, że na terenie powiatu corocznie około 1700 osób otrzymuje pomoc z ośrodków pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 5) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 6) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 7) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja tych zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, realizowanego przez ośrodek pomocy społecznej lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika.

Wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) powołują gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności inicjujące wymienione działania oraz podejmujące czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. (art. 4¹ ust.1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 147 poz. 1231)

Tabela zawiera dane gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych z terenu powiatu puławskiego dotyczące natężenia zjawiska w latach 2000 – 2003

Tabela 18. Problemy alkoholowe w powiecie

	2000	2001	2002	2003
1. Liczba interwencji podjętych przez gminę w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (reklama alkoholu oraz sprzedaż alkoholu nieletnim)	3	1	3	2
2. Liczba osób, z którymi komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno – motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu:	328	332	423	504
3. Liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego:	94	115	110	115
4. Liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym komisja podjęła następujące działania				
zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa złożone do prokuratury:	0	0	5	8
skierowanie na terapię dla sprawców przemocy	2	5	9	12
5. Czy na terenie gminy funkcjonowały (–ła)?				
grupa AA:	5	6	6	6
grupa AL.–ANON:	1	1	3	4
grupa AL.–ATEEN:			1	1
stowarzyszenie abstynenckie (klub abstynenta):	3	3	4	4
samopomocowa grupa DDA (dorosłe dzieci alkoholików):				
telefon zaufania dla osób z problemem alkoholowym:	1	1	1	1

punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin:	9	10	10	10
6. Jeśli na terenie gminy działał punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin proszę podać liczbę osób, którym udzielono porad w tym punkcie w poszczególnych kategoriach klientów:				
Osoby uzależnione od alkoholu	387	427	450	593
Dorośli członkowie rodziny alkoholika (w tym współuzależnieni)	587	648	801	766
Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym	529	546	524	531
Ofiary przemocy w rodzinie	114	117	232	266
Sprawcy przemocy w rodzinie	6	23	19	45
Ogółem				
7. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.				
Sprawcy przemocy w rodzinie	63	100	95	103
Ofiary przemocy w rodzinie	76	154	161	182
8. Liczba dzieci korzystających z działań na rzecz dożywiania, uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.	132	166	217	430
9. Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych				
Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym;	4	4	4	3

Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych	4	5	6	6
Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych	3	3	4	5

6.6.2. Narkomania

Dane statystyczne 1999-2004

(Źródło danych: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR” w Puławach)

Tab. 19. MONAR - Porady, skierowania, prelekcje

	1999	2000	2001	2002	2003	2004 do IX
Liczba udzielonych porad (ogółem)	10.361	11.513	12.585	10.227	10.301	7.260
Liczba porad dla osób uzależnionych	5.307	7.120	6.533	7.307	7.469	4.722
Liczba porad dla osób nieuzależnionych	5.054	4.393	6.052	2.920	2.832	2.538
Skierowania na oddziały detoksykacji	62	20	15	12	11	5
Skierowania do Ośrodków Rehabilitacji	51	27	14	18	10	8
Prelekcje, pogadanki (liczba godz./liczba osób)	48/1406	100/2439	101/2033	15/313	19/700	6/174

Tab. 20. Analiza pacjentów Poradni MONAR ze względu na rodzaj zażywanych środków narkotycznych

	liczba osób	osoby nowe	opiaty	mieszane	amfetamina	marihuana	współuzależnieni (rodzice, rodzina)	inne
1999	342	34	11	11	1	9	-	-
2000		40	9	7	4	8	-	12
2001		25	3	16	2	2	2	-
2002		43	-	15	1	10	17	-
2003		35	1	15	-	7	11	1
2004	538	53	-	20	4	4	21	4

1. Ogólna liczba porad udzielanych w latach 1999-2004 nie uległa zmianie w sposób znaczący.

2. Zwiększyła się liczba porad udzielanych osobom uzależnionym w związku z prowadzeniem terapii ambulatoryjnej.
3. Mniej osób kierowanych jest obecnie do stacjonarnych Ośrodków Rehabilitacji.
4. Maleje liczba skierowań na oddziały detoksykacji głównie z powodu zmiany rodzaju zażywanych środków narkotycznych. Zmalała liczba osób zażywających opiaty, wzrosła liczba osób eksperymentujących lub zażywających marihuanę i amfetaminę.
5. Zmieniła się specyfika pacjenta z uzależnieniem mieszanym z opiatowo - barbituranowego na amfetaminowo – marihuanowy.

Stowarzyszenie MONAR prowadzi działalność na terenie powiatu Puławskiego od 1994 r.

Główne cele działań to :

1. Pomoc osobom uzależnionym i zażywającym narkotyki w zerwaniu z nałogiem .
2. Pomoc rodzinom tych osób
3. Prowadzenie działań profilaktycznych
4. Pomoc dla osób zagrożonych i żyjących z HIV/AIDS

Lata 1994-1997

Zarejestrowano 279 osób uzależnionych w wieku 14-38 lat. Były to osoby przyjmujące dożylnie „polską heroinę” narkotyk z grupy opiatów, produkowany w warunkach domowych ze słomy makowej. Sporządzona w 1994 r. na podstawie informacji od pacjentów lista zmarłych narkomanów zawierała ponad 50 nazwisk. W kolejnych latach przybywało po 14-18 osób. Pacjenci zgłaszający się na leczenie pochodzili z Puław, Końskowoli, Kurowa, Nałęczowa, Kazimierza, Osin, Góry Puławskiej – uczyli się w puławskich szkołach lub na tutejszych melinach produkowali „kompot”. Przyjmowali narkotyk codziennie (czasem 2-3 razy) Znaczna grupa ponad 10 lat. Sprawy karne, zapalenia żył, przedawkowania, zapaści, zakażenia żółtaczką stanowiły codzienność tego okresu. Podejmowane działania i współpraca Punktu Konsultacyjnego MONAR z rodzicami, nauczycielami, kuratorami, Sądem i Policją pozwoliły na zmotywowanie wielu osób do podjęcia leczenia. Wydano ponad 400 skierowań do szpitala na detoksykację (niektóre osoby kierowane były kilkakrotnie) i 336 skierowań do stacjonarnych Ośrodków Resocjalizacji. Prowadzona była szeroka akcja profilaktyczno informacyjna w puławskich szkołach podstawowych i średnich - dla rodziców nauczycieli i młodzieży. Szkolono policję i straż miejską.

Lata 1998-2003

Zarejestrowano 223 osoby. Zmienił się obraz narkomana i środki preferowane przez uzależnionych. Działania profilaktyczne, zakażenia wirusem HIV i żółtaczką, obraz chudego, brudnego i przysypiającego na ławkach narkomana, zgony z przedawkowania spowodowały odejście od heroiny. Modnym narkotykiem stała się amfetamina, marihuana, ekstazy. Środki te stały się dostępne (podaż i niższa cena), a przyjmowane bez igieł i strzykawek wydają się młodzieży „bezpieczne”. Skutki ich zażywania występują z opóźnieniem i początkowo są niedostrzegane – przynajmniej dla osób przyjmujących narkotyki. Nowym problem staje się nielegalne przyjmowanie metadonu. Punkt Konsultacyjny MONAR-u został przekształcony w ZOZ Poradnię Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR i dostosował swoją pomoc do potrzeb pacjentów. Mniej osób kierowanych jest na detoksykację i do ośrodków stacjonarnych. Prowadzona jest terapia ambulatoryjna (różne formy), program redukcji szkód (wymiana igieł i strzykawek), wsparcie dla rodzin i pomoc dla osób, które zerwały z narkotykami (terapia zapobiegająca nawrotom). W szkołach prowadzone są działania profilaktyczne, spotkania z rodzicami, szkolenia dla nauczycieli.

Rok 2004

Poradnia kontynuuje realizację działań z lat ubiegłych.

Ogółem programem objęto: I kw. 249 osób II kw. 318 osób

W tym osoby :

uzależnione	116	132
„eksperymentujące”	25	13
współuzależnione	67	76

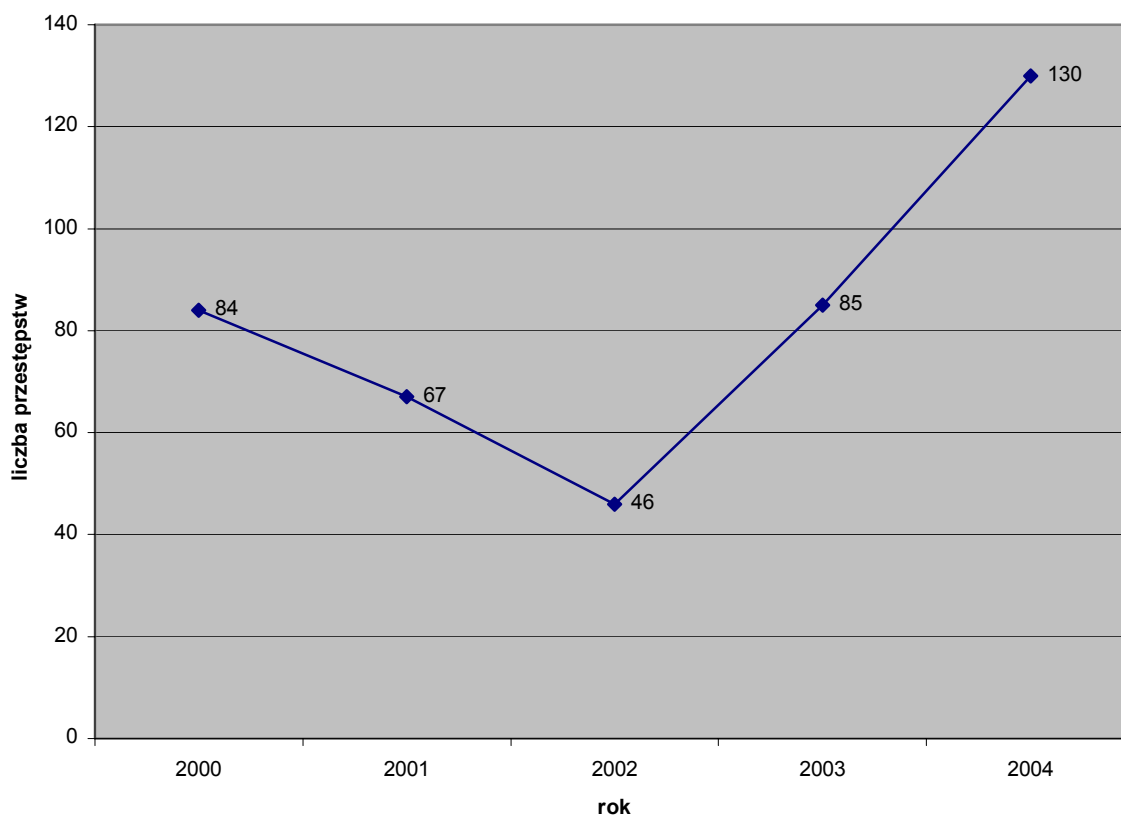

inne (nauczyciele, kuratorzy itp.)	41	97
Osoby zarejestrowane po raz pierwszy:	16	9
w tym uzależnione lub zażywające:		
środki mieszane (kilka)	9	4
marihuane	2	2
amfetaminę	3	2
leki	1	1
substancje lotne	1	0

W ciągu ostatnich lat nastąpiła znaczna zmiana obrazu narkomanii. Największą grupę stanowią osoby biorące kilka narkotyków równocześnie. Najpopularniejsza jest marihuana i amfetamina. Często „okazjonalnie” zażywane jest ekstazy. Z rozmów z pacjentami wynika, że połowa lub więcej ich znajomych „pali trawkę”, która uważana jest za środek niegroźny. Potwierdzają to badania przeprowadzone przez MONAR dla Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, w grudniu 2003 r. w ośmiu 1. i 2. klasach puławskich szkół średnich. 30-80% młodzieży wypełniało dodatkowe ankiety przeznaczone dla osób, które miały kontakt z narkotykami.

Biorąc pod uwagę nasze dane i doświadczenia należy zwrócić uwagę, że problem narkomanii nie wygasł, chociaż narkomanii nie umierają na ulicy. Młodzi ludzie – często 14-16 letnie dzieci - sięgają po środki odurzające uszkadzające centralny układ nerwowy, wywołujące lęki, psychozy, paranoje, upośledzające funkcjonowanie społeczne. Stają się ofiarami swoich poczynań i „przepracowania” dorosłych. Problemy związane z zażywaniem popularnych dziś narkotyków występują ze znacznym, opóźnieniem. Nie ma szybkich i silnych objawów uzależnienia fizycznego. Powoduje to uspienie mechanizmów obronnych i lekceważenie niebezpieczeństwa.

Wykres 47. Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

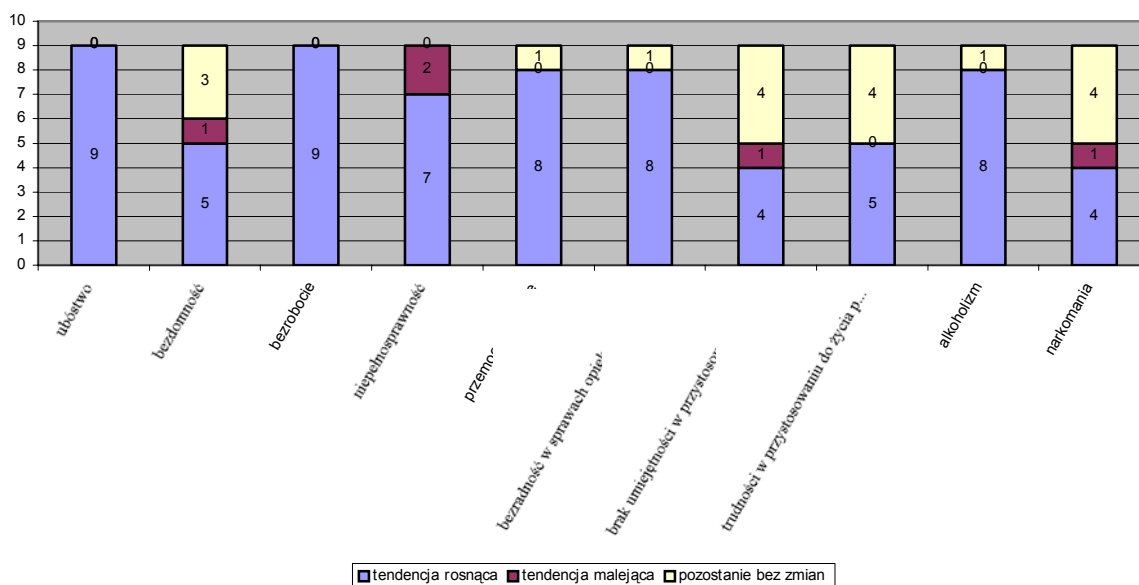

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Puławach

6.7. Prognoza problemów społecznych

Wykres 48. Tendencje problemów społecznych wg pracowników pomocy społecznej

Analizując opracowaną prognozę problemów społecznych należy podkreślić wysoce niekorzystny obraz przyszłości rysowany przez respondentów. Pesymizm przejawia się zwłaszcza w ocenie problemów społecznych, których istnienie i dynamika w głównej mierze zależne są od sytuacji ekonomiczno – gospodarczej, w niewielkim zaś stopniu na ich rozwiązanie mają wpływ indywidualne, najżywotniej zainteresowane osoby. Rodzi to poczucie bezsilności i może być przyczyną przyjmowania biernej postawy wobec własnego losu.

Również dane liczbowe wskazują na narastanie problemów społecznych oraz zjawisk patologicznych przy stałym spadku jakości życia.

**POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ**
na lata 2005 - 2015

CZĘŚĆ III

ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

ANALIZA SWOT

OBSZARY PROBLEMOWE

Pomoc społeczna

Niepełnosprawność

Osoby i rodziny z grup szczególnego ryzyka

Pomoc społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>S1 Wysoka jakość usług z zakresu pomocy społecznej wynikająca z dobrego przygotowania zawodowego pracowników jednostek organizacyjnych</p> <p>S2 Wysoki potencjał zawodowy kadry pomocy społecznej</p> <p>S3 Aktywność i elastyczność organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej</p> <p>S4 Regulacje prawne pozwalające na zlecenie realizacji zadań pomocy społecznej trzeciemu sektorowi</p> <p>S5 Dobra identyfikacja potrzeb społecznych występujących w powiecie</p> <p>S6 Pełna diagnoza dominujących problemów społecznych</p> <p>S7 Baza lokalowa pozostająca w posiadaniu samorządów terytorialnych</p>	<p>W1 Niewystarczający stopień zaspokojenia potrzeb klientów pomocy społecznej w związku z brakiem środków na realizację zadań</p> <p>W2 Niewystarczająca infrastruktura w zakresie jednostek pomocy społecznej (brak domu pomocy społecznej, domu samotnej matki, ośrodka interwencji kryzysowej)</p> <p>W3 Niedostateczna oferta ośrodków wsparcia dziennego, zwłaszcza w gminach wiejskich.</p> <p>W4 Nierównomiernie rozmieszczona sieć organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej</p> <p>W5 Niedocenywanie przez jednostki samorządowe roli sektora pozarządowego</p> <p>W6 Brak spójności działań samorządów lokalnych z lokalnymi społecznościami</p> <p>W7 Niezadowalający poziom życia mieszkańców powiatu wynikający z niskich dochodów gospodarstw domowych</p> <p>W8 Brak środków na doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej</p> <p>W9 Utrwalone stereotypy klienta pomocy społecznej</p> <p>W10 Niedostateczna koordynacja działań i nieefektywny przepływ informacji między podmiotami pomocy społecznej</p> <p>W11 Trudności w usamodzielnieniu i aktywizowaniu klientów pomocy społecznej wynikające z obowiązujących przepisów prawnych</p> <p>W12 Słaba integracja społeczności lokalnych</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>O1 Większa otwartość instytucji samorządowych na współpracę z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>O2 Korzystanie z udogodnień wynikających z budowania społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>O3 Możliwość pozyskiwania środków na realizację zadań z rozbudową infrastruktury funduszy Unii Europejskiej.</p> <p>O4 Pobudzenie aktywności mieszkańców powiatu do włączania się w działania samopomocowe.</p> <p>O5 Podnoszenie kwalifikacji i stały rozwój zawodowy kadry pomocy społecznej poprzez udział w seminariach, szkoleniach, konferencjach.</p> <p>O8 Tworzenie sprzyjających warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodziny</p> <p>O9 Budowanie społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>O10 Korzystanie z uprawnień do samodzielnego rozwiązywania problemów społecznych przez samorząd</p>	<p>T1 Pogarszanie się sytuacji na rynku pracy; wzrost bezrobocia</p> <p>T2 Wzrost patologii społecznych wynikający z rosnącego bezrobocia (zwłaszcza ludzi młodych), ubóstwa.</p> <p>T3 Postępujące ubożenie i pauperyzacja społeczeństwa.</p> <p>T4 Uzależnianie się długotrwałych klientów pomocy społecznej od świadczeń.</p> <p>T5 Odpływ młodych, wykształconych ludzi na tereny atrakcyjniejsze ekonomicznie.</p> <p>T6 Obciążanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zadaniami bez jednoczesnego finansowego zabezpieczenia ich realizacji</p> <p>T7 Niepełna realizacja zadań pomocy społecznej wynikająca z braku dostatecznej liczby etatów pracowników socjalnych i innych stanowisk w jednostkach i placówkach pomocy społecznej</p> <p>T8 Wypalenie zawodowe kadry pomocy społecznej związane ze specyfiką wykonywanego zawodu.</p> <p>T9 Dezaktualizacja kwalifikacji kadry pomocy społecznej</p>

Niepełnosprawność

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>S1 Duża liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w mieście Puławy</p> <p>S2 Aktywność i zaangażowanie organizacji pozarządowych w wypełnianie zadań statutowych</p> <p>S3 Dobra współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z organizacjami pozarządowymi, partnerami społecznymi i samorządami gminnymi</p> <p>S4 Rozbudowana sieć wsparcia dla osób niepełnosprawnych w mieście Puławy</p> <p>S5 Wysoki potencjał zasobów ludzkich związany z wysokim poziomem wykształcenia</p> <p>S6 Dobra diagnoza skali problemu opracowana na podstawie danych statystycznych, bilansów gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz ankiet autorskich</p> <p>S7 Rozbudowany system wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi</p>	<p>W1 Brak powszechnej akceptacji udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym wynikający z niepełnej wiedzy na temat różnorodnych rodzajów i aspektów niepełnosprawności</p> <p>W2 Niedostateczna liczba ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych wynikająca z braku finansowych środków własnych w jednostkach samorządu terytorialnego</p> <p>W3 Niedostateczna liczba organizacji pozarządowych zrzeszających osoby niepełnosprawne (zwłaszcza w gminach wiejskich) wynikająca z małej aktywności środowisk lokalnych</p> <p>W4 Niewystarczająca wiedza przedstawicieli samorządów, instytucji i organizacji w zakresie możliwości pozyskiwania środków finansowych na cele społeczne</p> <p>W5 Brak spójności i komplementarności działań instytucji zajmujących się problemami osób niepełnosprawnych</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>O1 Wzrost liczby organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych</p> <p>O2 Wspieranie inicjatyw i działań samopomocowych, zwłaszcza w gminach wiejskich</p> <p>O3 Ujednolicenie działań sektora publicznego i pozarządowego -ukierunkowanych na poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych</p> <p>O4 Równomierny rozwój infrastruktury pomocowej na terenie powiatu</p> <p>O5 Włączenie środowisk lokalnych w inicjowanie i realizację działań na rzecz osób niepełnosprawnych</p> <p>O6 Opracowanie i wdrażanie kompleksowego programu wspierania osób niepełnosprawnych</p> <p>O7 Rozwój infrastruktury informacyjno – doradczej</p> <p>O8 Podejmowanie działań kompensujących społeczne skutki niepełnosprawności</p>	<p>T1 Postępująca marginalizacja i izolacja osób dotkniętych niepełnosprawnością</p> <p>T2 Bierność osób niepełnosprawnych w życiu społecznym</p> <p>T3 Nietostrzeżenie problemów osób niepełnosprawnych przez społeczność lokalną</p> <p>T4 Niewykorzystywanie przez instytucje i organizacje możliwości pozyskiwania środków z funduszy unijnych oraz budżetowych przeznaczonych na finansowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych</p> <p>T5 Efekty działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych niewspółmierne do zaangażowanych sił i nakładów</p>

Osoby i rodziny z grup szczególnego ryzyka

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>S1 Funkcjonowanie Poradni Rodzinnej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie</p> <p>S2 Pozyskiwanie i cykliczne szkolenie kandydatów na rodziców zastępczych</p> <p>S3 Rozwinięta sieć instytucji zajmujących się problematyką przemocy i alkoholizmu</p> <p>S4 Wydłużająca się średnia długość życia mieszkańców powiatu</p> <p>S5 Funkcjonowanie sieci gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Poradni Odwykowej,</p> <p>S6 Realizacja Planu Dochodzenia do Standardów w Domu Dziecka w Puławach</p> <p>S7 Funkcjonowanie Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR” w Puławach</p> <p>S8 Ustawowa możliwość zlecenia organizacjom pozarządowym, osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej</p> <p>S9 Istniejący w powiecie duży potencjał ludzki i organizacyjny</p> <p>S10 Funkcjonowanie placówek oferujących zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży</p>	<p>W1 Brak systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej</p> <p>W2 Brak systemu wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych</p> <p>W3 Niewystarczająca liczba środowiskowych form opieki nad dzieckiem (światlic, klubów itp.)</p> <p>W4 Niekorzystne prognozy demograficzne</p> <p>W5 Brak domu pomocy społecznej</p> <p>W6 Brak powiatowego ośrodka interwencji kryzysowej oraz gminnych punktów informacyjnych dla ofiar przemocy</p> <p>W7 Brak skoordynowanych, jednolitych działań instytucji i organizacji powołanych m. in. do zajmowania się problemem przemocy</p> <p>W8 Niska świadomość społeczna na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych</p> <p>W9 Niewystarczająca liczba organizacji pozarządowych przeciwdziałających marginalizacji osób i rodzin</p> <p>W10 Pasywność i roszczeniowość osób z grup zagrożonych marginalizacją</p> <p>W11 Niewystarczające działania edukacyjne i informacyjne instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>O1 Rozszerzenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa i profesjonalnej pomocy</p> <p>O2 Stały rozwój rodzinnych form opieki zastępczej</p> <p>O3 Usprawnienie systemu wsparcia dzieci i rodzin</p> <p>O4 Wykorzystanie doświadczenia i potrzeby aktywności ludzi starych w działalności społecznej</p> <p>O5 Włączanie ludzi starych w aktywne życie społeczne</p> <p>O6 Powołanie i stałe funkcjonowanie interdyscyplinarnego zespołu specjalistów w zakresie przemocy domowej</p> <p>O7 Tworzenie lokalnych grup wsparcia i grup samopomocowych dla osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi</p> <p>O8 Możliwość pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej</p> <p>O9 Zwiększenie dostępu do specjalistycznych szkoleń w zakresie rozwiązywania problemów społecznych</p>	<p>T1 Pogłębianie się zjawisk dysfunkcjonalności i dezintegracji rodziny</p> <p>T2 Wystąpienie u dzieci objętych opieką instytucjonalną niekorzystnych skutków wynikających z pobytu w placówce</p> <p>T3 Wzrost rozmiarów patologii społecznych w związku z niewystarczającą ofertą profilaktyczną i działań alternatywnych</p> <p>T4 Starzenie się społeczeństwa związane z utrzymującą się tendencją spadkową przyrostu naturalnego</p> <p>T5 Spadek natężenia sieci wsparcia społecznego oraz jakości życia ludzi starych</p> <p>T6 Utrwalanie się braku perspektyw rozwojowych dla – zwłaszcza młodych - mieszkańców powiatu</p> <p>T7 Nasilenie się niekorzystnych zjawisk wynikających z pozostawiania bez pracy w następstwie wzrostu bezrobocia</p> <p>T8 Odpływ młodych ludzi w poszukiwaniu lepszych perspektyw rozwojowych</p>

7. Uwarunkowania zewnętrzne PSRPS

W WYMIARZE PRZESTRZENNYM

Otoczenie lokalne

Powiat puławski jest powiatem ziemskim; leży na zachodniej granicy województwa lubelskiego i jest w województwie 2. co do wielkości powiatem pod względem liczby ludności. Zajmuje powierzchnię 933 km²

W skład powiatu wchodzi 11 gmin – miasta: Puławy, Nałęczów i Kazimierz Dolny oraz gminy wiejskie. Ponad połowa ludności powiatu to mieszkańcy miast.

Różnie ważnymi elementami rozwoju powiatu puławskiego są rolnictwo i przemysł, ponadto powiat posiada niezaprzeczalne walory turystyczne i rekreacyjne.

Otoczenie regionalne

Instytucje o zasięgu regionalnym, które mają wpływ na kształt polityki społecznej w powiecie puławskim:

- *Lubelski Urząd Wojewódzki*
- *Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego*
- *Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej*
- *Sejmik Wojewódzki*
- *Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych*
- *Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych*
- *Lubelski Ośrodek Samopomocy*
- *Związek Stowarzyszeń i Klubów Abstynenckich Lubelszczyzny*

Otoczenie krajowe

Województwo lubelskie jest 3 co do wielkości województwem w Polsce. Jest to obszar w przeważającej części rolniczy i na tle kraju zapóźniony w rozwoju gospodarczym i społecznym. Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca jest na Lubelszczyźnie najniższy wśród krajów Unii Europejskiej.

W WYMIARZE FUNKCJONALNYM

Otoczenie społeczne

- *pogarszanie się warunków życia mieszkańców powiatu w wyniku niekorzystnych procesów społeczno – gospodarczych*
- *indywidualne i społeczne konsekwencje – zwłaszcza długotrwałego – bezrobocia*
- *narastanie patologii społecznych*
- *kryzys rodziny; dysfunkcjonalność, cedowanie funkcji opiekuńczo – wychowawczej na instytucje*
- *rosnące oczekiwania społeczności lokalnej co do infrastruktury i efektów działania instytucji pomocowych*
- *kierunki kształcenia niezgodne z potrzebami rynku pracy*
- *działalność Powiatowej Społecznej Rady Osób Niepełnosprawnych*
- *działalność Puławskiego Forum Organizacji i Stowarzyszeń „Razem”*
- *aktywność organizacji pozarządowych i ruchów samopomocowych*

Otoczenie prawne

- *ustawa o jednostkach samorządu terytorialnego*
- *ustawa o pomocy społecznej*
- *ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*
- *ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*
- *ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych*
- *ustawa o świadczeniach rodzinnych*
- *ustawa o zatrudnieniu socjalnym*
- *ustawa o rencie socjalnej*
- *kodeks rodzinny i opiekuńczy*
- *ustawa o ochronie zdrowia psychicznego*
- *ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*
- *ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii*

Otoczenie programowe

- *(Narodowy Plan Rozwoju, Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój zasobów ludzkich”, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL)*
- *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego*
- *Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego*
- *gminne strategie rozwoju*

Otoczenie gospodarcze

- *słaba kondycja finansów publicznych*
- *ogólnie niekorzystna sytuacja na rynku pracy*

Wizja

Pomoc społeczna
spójnym i efektywnym elementem polityki społecznej
powiatu puławskiego

Misja

Kształtowanie i promowanie potencjału społeczności
lokalnej w celu kreowania i sprawnego realizowania
inicjatyw służących profilaktyce i rozwiązywaniu
problemów społecznych

Cel generalny

Ograniczenie skali i skutków problemów społecznych
w powiecie puławskim poprzez profilaktykę oraz
budowanie sprawnego systemu wsparcia dla osób i
rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele strategiczne i szczegółowe

Cel strategiczny 1

SPRAWNIE DZIAŁAJĄCA POMOC SPOŁECZNA

Cele szczegółowe

1. *Rozwój infrastruktury społecznej*
2. *Wyrównanie poziomu infrastruktury społecznej w miastach i gminach wiejskich*
3. *Zwiększanie jakości usług z zakresu pomocy społecznej*
4. *Rozwój placówek wsparcia dziennego*
5. *Zintegrowanie działań pomocowych instytucji i organizacji*
6. *Współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań pomocy społecznej*

Cel strategiczny 2

SPRAWNY I EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cele szczegółowe

1. *Pobudzanie osób niepełnosprawnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym*
2. *Promowanie działań i inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych*
3. *Usprawnienie wczesnej diagnozy i interwencji*
4. *Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji o prawach i uprawnieniach*
5. *Podjęmowanie i wspieranie innowacyjnych działań na rzecz niwelowania skutków niepełnosprawności*
6. *Wzmocnienie systemu wsparcia rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym*
7. *Zwiększanie dostępności budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych*
8. *Pogłębianie wiedzy na temat niepełnosprawności i problemów osób niepełnosprawnych*

Cel strategiczny 3

ROZWÓJ INICJATYW I DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB I RODZIN Z GRUP SZCZEGÓLNEGO RYZYKA.

Cele szczegółowe

1. *Rozwój specjalistycznego poradnictwa*
2. *Propagowanie rodzinnej opieki zastępczej*
3. *Rozwój różnorodnych form wsparcia usamodzielnianych wychowanków*
4. *Intensyfikacja profilaktyki uzależnień i rozwój alternatywnych form spędzania wolnego czasu.*
5. *Zapewnienie opieki i wsparcia osobom starszym*
6. *Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej.*
7. *Budowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji społecznej osób i rodzin.*

Programy strategiczne

Opracowanie programów działania stanowi konsekwencję fazy planowania tj. wyboru celów strategicznych i szczegółowych na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji. Programy opisują **w sposób ogólny** przebieg planowanego przedsięwzięcia, nie stanowią jednak instrukcji działania. Opracowanie programu nie jest też jednoznaczne z podjęciem decyzji o jego realizacji. Urzeczywistnieniu celów zapisanych w programach służą projekty, zawierające szczegółowy opis działań, jakie należy podjąć, by dany cel zrealizować.

Program strategiczny 1

Rozwój infrastruktury i zwiększanie efektywności pomocy społecznej

Cele programu

1. Rozwój infrastruktury społecznej
2. Wyrównanie poziomu infrastruktury społecznej w miastach i gminach wiejskich
3. Zwiększanie jakości usług z zakresu pomocy społecznej
4. Rozwój placówek wsparcia dziennego
5. Zintegrowanie działań pomocowych instytucji i organizacji
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań pomocy społecznej

Uzasadnienie programu

Najważniejszą barierą w realizowaniu zadań powiatu są niewystarczające środki finansowe na inwestycje infrastrukturalne; jest to również problem w dziedzinie pomocy społecznej. Tymczasem w powiecie brakuje ośrodków wsparcia dla dzieci i młodzieży zagrożonej przestępczością, demoralizacją i uzależnieniami, osób niepełnosprawnych, ofiar przemocy domowej, osób w kryzysie, ludzi starych. Dostęp do usług społecznych, zwłaszcza w gminach wiejskich, jest więc znacznie ograniczony co wpływa na obniżenie jakości życia wymienionych grup społecznych. Niedostateczna liczba placówek bądź ich niedoposażenie nie sprzyjają kompleksowości i efektywności pomocy społecznej. Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych wymaga zaplecza instytucjonalnego oferującego usługi wysokiej jakości, dostosowane do potrzeb mieszkańców, a przede wszystkim łatwo osiągalne, a więc usytuowane w pobliżu miejsca zamieszkania.

Rzeczywistość społeczna podlega stałym przeobrażeniom; niektóre problemy społeczne nasilają się, niosąc wciąż nowe zagrożenia dla funkcjonowania jednostek i całych społeczności. Aby zapobiegać narastaniu problemów oraz niwelować ich skutki, istotne jest szybkie reagowanie na niekorzystne zjawiska, co wymaga profesjonalnego przygotowania w zakresie problematyki społecznej. Stawia to wciąż nowe wyzwania przed kadrą pomocy społecznej odnośnie podnoszenia i poszerzania kwalifikacji. Ustawiczne doskonalenie zawodowe pracowników instytucji pomocowych jest jednym z niezbędnych elementów sprawnego systemu pomocy społecznej. W celu optymalnego wykorzystania potencjału osób zawodowo lub społecznie zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych, należy podjąć działania zmierzające do nawiązania bądź usprawnienia współpracy między instytucjami i organizacjami

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej daje organom administracji rządowej i samorządowej możliwość zlecenia realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym, osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej. Zapis ten otwiera szansę współpracy samorządu z „trzecim sektorem” na zasadach partnerstwa i subsydiarności - zgodnie z formułą poszerzania uczestnictwa społecznego w życiu publicznym.

Sposób realizacji programu

1. Rozwój infrastruktury społecznej
 - tworzenie mieszkań chronionych
 - rozwój różnego rodzaju ośrodków wsparcia dziennego
 - utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej
2. Wyrównanie poziomu infrastruktury społecznej w miastach i gminach wiejskich
 - działania na rzecz upowszechnienia środowiskowych form wsparcia
 - wspieranie gmin w pozyskiwaniu nowych lub adaptowaniu istniejących obiektów z przeznaczeniem na cele społeczne
 - upowszechnianie informacji nt., „dobrych praktyk”
 -
3. Zwiększanie jakości usług z zakresu pomocy społecznej
 - zapewnienie standardów usług w Domu Dziecka w Puławach
 - przekształcenie Domu Dziecka w wielofunkcyjną nowoczesną instytucję dla dzieci
 - rozwijanie nowoczesnych form opieki w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
 - podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej
 - permanentne szkolenia pracowników pomocy społecznej
 - doradztwo metodyczne dla pracowników ośrodków pomocy społecznej
4. Rozwój placówek wsparcia dziennego
 - tworzenie świetlic, klubów środowiskowych
 - rozwój lokalnych placówek oferujących wsparcie osobom z grup szczególnie zagrożonych patologiami
 - rozwój sieci wsparcia dla osób niepełnosprawnych
5. Zintegrowanie działań pomocowych instytucji i organizacji
 - ustalenie zasobów instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej
 - inicjowanie powoływania zespołów interdyscyplinarnych w poszczególnych obszarach problemowych
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań pomocy społecznej
 - utworzenie i realizowanie powiatowego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi
 - zlecanie realizacji zadań pomocy społecznej organizacjom i innym upoważnionym do tego podmiotom
 - propagowanie działalności samopomocowej
 - wspieranie inicjatyw pozarządowych, zwłaszcza na terenach wiejskich

Beneficjenci programu

- osoby wymagające środowiskowego bądź instytucjonalnego wsparcia
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- organizacje pozarządowe
- osoby zawodowo lub społecznie zajmujące się pomaganiem

Realizatorzy i partnerzy

- samorząd powiatowy

- samorządy gminne
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- organizacje pozarządowe
- kościoły, związki wyznaniowe

Potencjalne źródła finansowania

- budżet powiatu
- budżety gmin
- EFS
- inne źródła

Zakładane efekty

Osiągnięcie celu zapewni dostęp do instytucjonalnych i środowiskowych form pomocy zarówno mieszkańcom miast, jak i wsi. Na terenach obecnie ubogich w infrastrukturę społeczną powstaną placówki stacjonarne i wsparcia dziennego. Organizacje pozarządowe, przejmując częściowo od organów administracji samorządowej zadania pomocy społecznej, będą zarówno ich realizatorami, jak i – w przypadku środowisk samopomocowych – odbiorcami, dzięki czemu zakres oferowanych usług społecznych będzie optymalnie dostosowany do potrzeb społeczności.

Zrealizowanie celu w zakresie udostępnienia pracownikom pomocy społecznej ustawicznego szkolenia i doskonalenia zawodowego podniesie jakość ich pracy i zwiększy efektywność lokalnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Program strategiczny 2

Sprawny system wsparcia osób niepełnosprawnych

Cele programu

1. Pobudzanie osób niepełnosprawnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym
2. Promowanie działań i inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych
3. Usprawnienie wczesnej diagnozy i interwencji
4. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji o prawach i uprawnieniach
5. Podejmowanie i wspieranie innowacyjnych działań na rzecz niwelowania skutków niepełnosprawności
6. Wzmocnienie systemu wsparcia rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym
7. Zwiększanie dostępności budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych
8. Pogłębianie wiedzy na temat niepełnosprawności i problemów osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie programu

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych stanowi, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.¹ Sejm wezwał w tej uchwale Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw. W art. 22 Konstytucji RP czytamy: „Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym ze względu na (...) niepełnosprawność fizyczną lub psychiczną”.

Do niedawna w Polsce trudno było mówić o respektowaniu tych praw. Osoby niepełnosprawne postrzegano jako nieprzydatne w życiu społecznym; były więc marginalizowane i izolowane. Dodatkowe utrudnienie dla ich włączenia w społeczeństwo stanowiły bariery architektoniczne, urbanistyczne, funkcjonalne.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nałożyła na powiat m. in. następujące obowiązki:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:**
 - a) rehabilitacji społecznej,**
 - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,**
 - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,**
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1,
- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji,
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,

¹ Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 r. (M.P. Nr 50, poz. 475)

- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
- 7) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- 8) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej (...)(art. 35a cyt. ustawy)

Sposób realizacji programu

1. Promowanie i wspieranie działań i inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych
 - regularne aktualizowanie i upowszechnianie informacji nt. działań na rzecz osób niepełnosprawnych
 - współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się statutowo pomocą osobom niepełnosprawnym
 - tworzenie systemu oparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin – środowiskowe ośrodki wsparcia
 - współfinansowanie ze środków PFRON rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych
 - wspieranie zawiązywania grup samopomocowych
 - konsultowanie z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych przy Staroście Puławskim potrzeb i oczekiwań reprezentowanego przez nią środowiska oraz możliwości ich zaspokojenia
2. Usprawnienie wczesnej diagnozy i interwencji
 - utworzenie punktu wczesnej diagnozy i interwencji dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin
 - promowanie samopomocy w zakresie szybkiego reagowania na utratę sprawności lub przyście na świat dziecka niepełnosprawnego
3. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji o prawach i uprawnieniach
 - redagowanie i rozpowszechnianie ulotek, informatorów, biuletynów dotyczących różnych aspektów niepełnosprawności
 - bieżące informowanie środowisk osób niepełnosprawnych o nowych regulacjach prawnych, ulgach, możliwościach
 - szkolenie kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi w celu zapewnienia jak najwyższej jakości usług

4. Promowanie aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
 - wspieranie osób i rodzin w niwelowaniu społecznych skutków niepełnosprawności
 - podejmowanie działań na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych
 - sprzyjanie kształtowaniu właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych
 - włączanie osób niepełnosprawnych w działania wolontarystyczne na rzecz własnego środowiska
5. Podejmowanie i wspieranie innowacyjnych działań na rzecz niwelowania skutków niepełnosprawności
 - regularne aktualizowanie danych na temat skali i struktury problemu niepełnosprawności w powiecie
 - wspieranie działań odpowiadających zapotrzebowaniu społeczności lokalnych
6. Wzmocnienie systemu wsparcia rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym
 - organizowanie spotkań informacyjnych dla rodziców/opiekunów wychowujących dzieci niepełnosprawne
 - propagowanie samopomocy, wymiany doświadczeń, wzajemnego wsparcia
7. Zwiększanie dostępności budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych
 - wspieranie środowisk osób niepełnosprawnych w staraniach na rzecz likwidacji barier architektonicznych i urbanistycznych
 - włączanie się w akcje propagujące dostosowywanie otoczenia do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych
9. Pogłębianie wiedzy na temat niepełnosprawności i problemów osób niepełnosprawnych
 - opracowanie i regularne aktualizowanie powiatowej bazy danych nt, liczby osób niepełnosprawnych, tendencji zjawiska niepełnosprawności, struktury i specyfiki tego środowiska
 - rozeznanie potrzeb osób niepełnosprawnych, wynikających z określonego rodzaju i stopnia niepełnosprawności

Beneficjenci programu

- osoby niepełnosprawne
- rodzice/opiekunowie dzieci i osób niepełnosprawnych
- organizacje pozarządowe

Realizatorzy i partnerzy

- samorząd powiatowy
- samorzady gminne
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- organizacje pozarządowe
- kościoły, związki wyznaniowe

Potencjalne źródła finansowania

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

- budżet powiatu
- budżety gmin
- Europejski Fundusz Społeczny
- inne źródła

Zakładane efekty

Obrany cel strategiczny tego obszaru jest tożsamy z realizacją zasady integracji społecznej; jego osiągnięcie umożliwi osobom niepełnosprawnym pełne, aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, zgodnie z założeniami polityki społecznej Państwa oraz Unii Europejskiej. Problemy środowiska osób niepełnosprawnych zostaną zdiagnozowane, a baza danych będzie stale aktualizowana, co umożliwi konstruowanie, monitorowanie i weryfikowanie projektów strategicznych. Stworzony zostanie klimat sprzyjający właściwym postawom wobec osób niepełnosprawnych, ulegnie zmianie niekorzystny obraz osoby niepełnosprawnej w odbiorze społecznym.

Powstanie placówka szybkiej diagnozy i interwencji dla osób i rodzin stających nagle przed problemem niepełnosprawności własnej lub członka rodziny. Pomoc oferować będą specjaliści i same osoby niepełnosprawne. W wyniku opracowania i rozpowszechniania informacji w różnorodnej formie, wzrośnie w powiecie puławskim wiedza nt. niepełnosprawności, jej przyczyn, skutków itp.

Zgodnie z założeniami celu strategicznego w tym obszarze, osoby niepełnosprawne będą beneficjentami, ale także współtwórcami systemu pomocy i samopomocy, na zasadzie subsydiarności i partnerstwa.

Program strategiczny 3

Rozwój inicjatyw i działań na rzecz osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Cele programu:

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa
2. Propagowanie rodzinnych form opieki
3. Rozwój różnorodnych form wsparcia usamodzielnianych wychowanków
4. Intensyfikacja profilaktyki uzależnień i rozwój alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
5. Zapewnienie opieki i wsparcia osobom starym
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej.
7. Budowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji społecznej osób i rodzin.

Uzasadnienie programu

Marginalizacją społeczną zagrożone są osoby ubogie, długotrwale bezrobotne, uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, a także dzieci i młodzież, zwłaszcza przejawiająca trudności wychowawcze, dydaktyczne oraz opuszczająca placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Co prawda niskie dochody nie są równoznaczne z wykluczeniem społecznym, jednak ubóstwo, często wynikające z bezrobocia, zwłaszcza w połączeniu z takimi dysfunkcjami jak alkoholizm, narkomania, bezdomność, znacząco zwiększa ryzyko marginalizacji. Wśród wykluczonych społecznie należy też uwzględnić osoby stare oraz niepełnosprawne. Przedstawiciele wymienionych grup cechuje często niski poziom wykształcenia, niewiara we własne siły i możliwości, w związku z czym zapewnienie im udziału w życiu społecznym wymaga dodatkowego wsparcia i podjęcia odpowiednich działań. Ważnym aspektem problemu marginalizacji i wykluczenia społecznego jest stereotypowe postrzeganie pozycji i ról społecznych, prowadzące do stygmatyzacji, pochopnego i krzywdzącego naznaczania społecznego.

Grupą narażoną na wykluczenie społeczne są także wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie kieruje do tej grupy pomoc w postaci realizacji programów usamodzielnienia, obejmujących pracę socjalną, wsparcie pieniężne na usamodzielnienie się i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie.

Zgodnie z kierunkiem prorodzinnej reformy systemu należy stopniowo odchodzić od instytucjonalnych form opieki na rzecz form rodzinnych oraz tworzenia sieci specjalistycznych usług dla rodzin i dzieci znajdujących się w sytuacjach kryzysowych.

Doświadczenia pokazują, że młodzież opuszczająca domy dziecka nie jest dobrze przygotowana do startu w dorosłe życie. Nie potrafi założyć prawidłowo funkcjonującej rodziny i należycie wychowywać swoich dzieci. Zdarza się, że usamodzielnieni wychowankowie powielają patologię swoich naturalnych rodzin, a ich dzieci trafiają znów do placówek. W domu dziecka trudne jest przygotowanie do samodzielności. Nie sprzyjają temu zbiorowe żywienie, zbiorowe zakupy, pełna obsługa. W konsekwencji u dzieci kształtują się postawy roszczeniowe. Rozwijanie samodzielności, umiejętności podejmowania decyzji i brania odpowiedzialności za własne życie najlepiej i najpełniej przebiega w rodzinie. Stąd

potrzeba tworzenia małych kameralnych form opieki jak najbardziej zbliżonych do naturalnych środowisk rodzinnych. Dzieci mają w nich możliwość kontaktu z realnymi problemami dnia codziennego. Przykładem takich form są Grupy Usamodzielnienia oraz Autonomiczne Grupy Mieszkańcowskie – najlepiej usytuowane w niezależnym mieszkaniu, wtopionym w społeczność lokalną. Samodzielne mieszkanie przybliży wychowankom wzór dobrze zorganizowanego i wyposażonego mieszkania rodzinnego – bez regulaminu i ramowego programu dnia. Grupa Usamodzielnienia prowadzi samodzielnie gospodarstwo, przygotowuje posiłki, dokonuje zakupów, wychowankowie uczą się ponoszenia odpowiedzialności za swoje postępowanie oraz podporządkowania normom współżycia społecznego.

Pracę z dzieckiem i rodziną zagrożoną patologią społeczną rozpoczynać należy jeszcze przed wejściem w stan kryzysu. W tym celu konieczne jest podejmowanie działań profilaktycznych, pomagających w walce z syndromem bezradności.

Sposób realizacji programu

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa
 - zwiększenie fachowej obsady kadrowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Poradni Rodzinnej
 - rozpowszechnianie informacji nt. dostępnych form poradnictwa
2. Propagowanie i rozwój rodzinnych form opieki, w tym specjalistycznych i wielodzietnych
 - pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych
 - szkolenie kandydatów na opiekunów zastępczych
 - doskonalenie i uaktualnianie warsztatu pracy trenerów
 - tworzenie kameralnych form opieki zbliżonych do naturalnego środowiska rodzinnego
3. Rozwój różnorodnych form wsparcia usamodzielnianych wychowanków
 - tworzenie mieszkań chronionych w środowisku lokalnym
 - monitorowanie funkcjonowania mieszkań chronionych
 - organizowanie grup wsparcia
4. Intensyfikacja profilaktyki uzależnień i rozwój alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
 - wspieranie lokalnych inicjatyw i działań
 - tworzenie i rozwój profilaktycznych świetlic środowiskowych
 - wspieranie działalności lokalnych punktów konsultacyjnych
 - propagowanie właściwych form spędzania czasu wolnego
5. Zapewnienie opieki i wsparcia osobom starszym
 - podejmowanie działań mających na celu włączanie ludzi starych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym
 - propagowanie rodzinnych i środowiskowych form wsparcia dla osób starych
 - wspieranie rozwoju i zwiększania jakości usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych
 - współpraca z Caritas na rzecz tworzenia lokalnych stacji
 - pozyskiwanie i adaptacja lokali z przeznaczeniem na mieszkania chronione dla osób starych
 - zapewnienie całodobowej opieki osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania
 - rozwój systemu informacji i poradnictwa
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej.

- włączanie lokalnie działających organizacji do realizacji programów strategicznych
 - pozyskiwanie środków na realizację działań w obszarach strategicznych
 - wykorzystywanie potencjału osobowego i doświadczenia organizacji
7. Budowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji społecznej osób i rodzin.
- powoływanie problemowych zespołów interdyscyplinarnych
 - koordynowanie współpracy między instytucjami i organizacjami
8. Zapewnienie pomocy i specjalistycznego wsparcia osobom w kryzysie
- zainicjowanie działalności ośrodka interwencji kryzysowej oraz gminnych punktów konsultacyjnych
 - koordynacja interdyscyplinarnych działań instytucji i organizacji

Beneficjenci programu

- osoby opuszczające rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo – wychowawcze
- rodziny dysfunkcyjne i wymagające wsparcia
- osoby i rodziny w kryzysie
- dzieci i młodzież (zwłaszcza ze środowisk wiejskich)
- osoby stare
- osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków
- osoby bezrobotne
- osoby bezdomne

Realizatorzy i partnerzy

- samorząd powiatowy
- samorządy gminne
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej
- organizacje pozarządowe

Potencjalne źródła finansowania

- budżet powiatu
- budżety gmin
- Europejski Fundusz Społeczny
- inne źródła

Zakładane efekty

Głównym efektem realizacji programu w wymiarze społecznym będzie umożliwienie grupom społecznym podlegającym marginalizacji uczestnictwa w życiu społeczności oraz przywrócenie społeczeństwu dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej jako samodzielnych, dojrzałych, przygotowanych do życia dorosłych obywateli.

Efekty programu w sferze ekonomicznej dotyczą oszczędności wynikających z ograniczenia liczby klientów pomocy społecznej czy służby penitencjarnej.

W szerokim, dalekosiężnym aspekcie efektem realizacji celów programowych będzie wywarcie zmian w świadomości społecznej w zakresie postrzegania przedstawicieli najsłabszych grup społecznych.

12. Wdrażanie i monitorowanie Strategii

Zawarte w Strategii programy ujmują problemy społeczne w trzech kompleksowych obszarach; wdrażanie Strategii polegać będzie na realizacji programów oraz opracowanych w ramach tych programów projektów. Kolejność i zakres realizacji zależą od

- aktywności podmiotów zainteresowanych działaniem w danym obszarze
- zaangażowania osób dotkniętych problemami w ich rozwiązywanie
- dostępności środków finansowych na wdrożenie i kontynuowanie projektu
- uwarunkowań rozwoju powiatu.

Za realizację poszczególnych projektów odpowiedzialny będzie koordynator wyłoniony spośród przedstawicieli instytucji i organizacji zajmujących się merytorycznie przedmiotową dziedziną. Koordynator będzie organizować pracę zespołu (zespołów) działającego w danym polu problemowym; grupy robocze będą odbywać cykliczne spotkania ewaluacyjne i monitorujące realizację projektów.

Dla optymalnej pod względem merytorycznym i organizacyjnym realizacji programów i projektów strategicznych niezbędna jest stała współpraca i przepływ informacji między koordynatorami zespołów (grup realizatorów).

Monitorowanie jest ostatnim etapem prac nad Strategią, na jego podstawie dokonuje się weryfikacji założonych celów oraz oceny, jakie zjawiska i procesy niosą za sobą problemy społeczne, które z problemów są pierwotne, a które wtórne, które należy uznać za priorytetowe, jakie są możliwości, a jakie bariery w rozwiązywaniu problemów społecznych, a przede wszystkim jaka jest skuteczność wdrażanych projektów.

Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wskaźniki, ściśle związane z obszarami problemowymi.

- Wskaźniki diagnostyczne określają sytuację wyjściową i pozwalają monitorować jej rozwój.
- Wskaźniki–cele odzwierciedlają ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowują proces rozwoju
- Wskaźniki–instrumenty polityki społecznej służą do osiągnięcia wskaźników–celów lub wspomagają procesy osiągnięcia celów¹

Przykładowe wskaźniki społeczne do wykorzystania w procesie monitoringu PSRPS

W obszarze **POMOC SPOŁECZNA**

Wskaźniki diagnostyczne:

- liczba ośrodków wsparcia w powiecie
- liczba klientów pomocy społecznej
- wydatki poniesione na świadczenia pomocy społecznej

Wskaźniki – cele:

- udział długotrwałych klientów pomocy społecznej w ogólnej liczbie korzystających
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 ludności

¹ Klasyfikacja zaczerpnięta z „System wskaźników społecznych” Centralny Urząd Planowania Departament Rozwoju Społecznego, Warszawa 1996

- odsetek pracowników socjalnych legitymujących się specjalistycznymi kwalifikacjami

Wskaźniki – instrumenty polityki społecznej:

- % osób objętych systemem środowiskowego wsparcia w ogólnej liczbie potrzebujących
- % mieszkańców

W obszarze NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Wskaźniki diagnostyczne:

- liczba osób niepełnosprawnych
- udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności
- liczba organizacji i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie

Wskaźniki – cele:

- udział dzieci niepełnosprawnych w ogólnej populacji
- liczba niepełnosprawnych na jedno miejsce w placówkach wsparcia

Wskaźniki – instrumenty polityki społecznej:

- procentowy udział osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych
- procentowy udział osób niepełnosprawnych zrzeszonych w organizacjach pozarządowych w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych

W obszarze OSOBY I RODZINY Z GRUP SZCZEGÓLNEGO RYZYKA

Wskaźniki diagnostyczne:

- liczba placówek specjalistycznego poradnictwa
- liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych
- liczba rodzin zastępczych

Wskaźniki – cele:

- odsetek osób dotkniętych bezrobociem
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 1000 ludności

Wskaźniki – instrumenty polityki społecznej:

- procentowy udział wychowanków umieszczonych w mieszkaniach chronionych w ogólnej liczbie wychowanków
- procentowy udział osób starych korzystających z różnorodnych form wsparcia w ogólnej liczbie osób starych

Powyżej przedstawiono jedynie przykładowe propozycje wskaźników; ich ostateczna forma i zakres będą określone w konkretnych projektach skierowanych do realizacji.

**POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ**

na lata 2005 - 2015

ZAŁĄCZNIKI

Ankieta dot. kadry oraz infrastruktury pomocy społecznej w gminach

Niniejszy kwestionariusz jest narzędziem opracowywanej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie puławskim. Uzyskane tą drogą informacje przyczynią się – mamy nadzieję – do pełniejszej diagnozy problemów społecznych i, co za tym idzie, obrania właściwych kierunków i celów strategicznych.

GMINA				
Poziom wykształcenia oraz przygotowania zawodowego kadry pomocy społecznej				
Lp.	Funkcja/stanowisko	Poziom wykształcenia	Kierunek wykształcenia	Dodatkowe informacje*
1.				
2.				

*) np. w trakcie uzupełniania wykształcenia, posiadane stopnie specjalizacji itp.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych			
Nazwa instytucji/organizacji/ośrodka	Organ prowadzący	Forma i zakres działania	Liczba odbiorców oferty

Działania na rzecz dzieci i rodzin			
Nazwa instytucji/organizacji/ośrodka	Organ prowadzący	Forma i zakres działania	Liczba odbiorców oferty

Prognoza problemów społecznych		
Problem społeczny	Natężenie obecnie (w-wysokie, s-średnie, n- niskie)	Tendencja (m- malejąca, r-rosnąca)
Ubóstwo		
Bezdomność		
Bezrobocie		
Niepełnosprawność		
Przemoc w rodzinie		
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych		
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze		
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		
Alkoholizm		
Narkomania		

Ankieta dotycząca sytuacji społecznej w powiecie puławskim
(dla klientów pomocy społecznej)

Niniejszy kwestionariusz jest narzędziem opracowywanej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie puławskim. Uzyskane tą drogą informacje przyczynią się – mamy nadzieję – do pełniejszej diagnozy problemów społecznych i, co za tym idzie, obrania właściwych kierunków i celów strategicznych.

Proszę zakreślić kwadrat przy właściwej odpowiedzi

CZĘŚĆ I (wypełnia pracownik socjalny)

1. Miejsce zamieszkania

- miasto
- wieś

2. Powód zwrócenia się o pomoc

- ubóstwo
- sieroctwo
- bezdomność
- bezrobocie
- niepełnosprawność
- długotrwała lub ciężka choroba
- przemoc w rodzinie
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- alkoholizm
- narkomania
- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa
- klęska żywiołowa lub ekologiczna

3. Klient korzysta z pomocy społecznej od

- nie dłużej niż 1 rok
- 1 - 2 lata
- 2 – 5 lat
- ponad 5 lat

4. Klient

- aktywnie poszukuje sposobów wyjścia z trudnej sytuacji
- oczekuje gotowych rozwiązań

5. Formy dotychczas przyznanej pomocy

.....

.....

(dla klientów pomocy społecznej)

Niniejszy kwestionariusz jest narzędziem opracowywanej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie puławskim. Uzyskane tą drogą informacje przyczynią się – mamy nadzieję – do pełniejszej diagnozy problemów społecznych i, co za tym idzie, obrania właściwych kierunków i celów strategicznych.

CZĘŚĆ II (wypełnia klient pomocy społecznej)

Proszę zakreślić kwadrat przy wybranej odpowiedzi

1. Płeć
 - kobieta
 - mężczyzna
2. Wiek
 - 18 – 24 lata
 - 25 – 40 lat
 - 40 – 60 lat
 - ponad 60 lat
3. Źródła utrzymania rodziny
 - praca
 - praca w gospodarstwie rolnym
 - emerytura\ renta
 - zasiłek dla bezrobotnych
 - zasiłek pomocy społecznej
 - inne
4. Liczba osób w gospodarstwie domowym (*proszę wpisać liczbę*)
Osoby dorosłe , dzieci do 18. r. ż.
5. Pomoc materialna, jaką otrzymuję jest
 - wystarczająca
 - niewystarczająca
6. Pomoc niematerialna (informacja, wsparcie emocjonalne), jaką otrzymuję jest
 - wystarczająca
 - niewystarczająca
7. Najważniejszym wg mnie problemem społecznym w powiecie jest
 - Bezrobocie
 - Ubóstwo
 - Alkoholizm
 - Przemoc w rodzinie
 - Niepełnosprawność
 - Inny (jaki?)
8. Grupy społeczne potrzebujące szczególnego wsparcia to
 - Dzieci i młodzież
 - Rodziny niepełne
 - Rodziny wielodzietne
 - Osoby i rodziny w trudnej sytuacji materialnej
 - Ofiary przemocy domowej
 - Bezrobotni
 - Osoby uzależnione od alkoholu/narkotyków
 - Osoby niepełnosprawne
 - Ludzie starsi (po 75. r.ż.)
 - Inne (jakie?)

Dziękuję za wypełnienie ankiety

Ankieta dotycząca sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie puławskim
(dla DOROSŁYCH osób niepełnosprawnych, ich rodziców i opiekunów)

Niniejszy kwestionariusz jest narzędziem opracowywanej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie puławskim. Uzyskane tą drogą informacje przyczynią się – mamy nadzieję – do pełniejszej diagnozy problemów osób niepełnosprawnych i, co za tym idzie, obrania właściwych kierunków i celów strategicznych.

Proszę zakreślić kwadrat przy właściwej odpowiedzi

I. Informacje ogólne

1. Jestem
 - osobą niepełnosprawną
 - rodzicem/opiekunem pełnoletniej osoby niepełnosprawnej

2. Płeć osoby niepełnosprawnej
 - kobieta
 - mężczyzna

3. Wiek
 - 18 – 24 lata
 - 25 – 34 lata
 - 35 – 50 lat
 - 50 lat i więcej

4. Posiadam (mój podopieczny posiada) orzeczenie o
 - lekkim
 - umiarkowanym
 - znacznymstopniu niepełnosprawności (lub równoważne)

5. Jestem (mój podopieczny jest) osobą (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)
 - niepełnosprawną ruchowo
 - upośledzoną umysłowo
 - chorą psychicznie
 - przewlekłe chorą somatycznie
 - z inną dysfunkcją (jaką?).....

6. Porusza(m) się
 - samodzielnie
 - z pomocą drugiej osoby lub sprzętu
 - na wózku inwalidzkim

7. Miejsce zamieszkania
 - wieś
 - miasto do 50 tys. mieszkańców (Kazimierz Dolny, Nałęczów)
 - miasto powyżej 50 tys. mieszkańców (Puławy)

II. Sytuacja ekonomiczna

8. Aktywność zawodowa
 - zatrudniony na otwartym rynku pracy
 - zatrudniony w warunkach chronionych (ZPCh, Spółdzielnia Inwalidów)
 - bezrobotny z prawem do zasiłku
 - bezrobotny bez prawa do zasiłku

9. Źródła utrzymania
 - dochody z pracy (także w rolnictwie)
 - emerytura
 - renta
 - renta rodzinna
 - renta socjalna
 - zasiłek dla bezrobotnych
 - zasiłek pomocy społecznej
 - inne

10. Warunki materialne w rodzinie
 - bardzo dobre
 - dobre
 - niewystarczające
 - bardzo złe

III. System pomocy i wsparcie społeczne

11. Wsparcie otrzymuję przede wszystkim od *(można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)*
 - współmałżonka/partnera
 - rodziny
 - przyjaciół
 - znajomych, kolegów
 - sąsiadów
 - pracowników służby zdrowia
 - pracowników pomocy społecznej
 - księdza/osoby duchownej
 - innych osób (jakich?).....

12. Korzystam/korzystałam(em) ze wsparcia następujących instytucji
 - Ośrodek Pomocy Społecznej
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
 - inne *(jakie?)*.....
 - nie korzystam

13. Korzystam/korzystałam(em) z pomocy
 - organizacji pozarządowych *(fundacje, stowarzyszenia)*
 - grup wsparcia/samopomocowych
 - wolontariuszy

14. Wsparcie emocjonalne, które otrzymuję jest

- wystarczające
- niewystarczające

15. Wsparcie materialne, które otrzymuję jest

- wystarczające
- niewystarczające

16. Wsparcie informacyjne, które otrzymuję jest

- wystarczające
- niewystarczające

17. Własne uwagi dotyczące potrzeb i barier w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych w powiecie puławskim

.....

.....

.....

Wypełnione ankiety proszę dostarczyć do

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Aleja Królewska 3
24 – 100 Puławy
(kontakt: tel./fax 888 04 92 Marta Mazur)

Dziękuję

ANKIETA DLA RODZICÓW/OPIEKUNÓW DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niniejszy kwestionariusz jest narzędziem opracowywanej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie puławskim. Uzyskane tą drogą informacje przyczynią się – mamy nadzieję – do pełniejszej diagnozy problemów osób niepełnosprawnych i, co za tym idzie, obrania właściwych kierunków i celów strategicznych.

Proszę zakreślić kwadrat przy właściwej odpowiedzi

I. Informacje ogólne

1. Jestem
 - matką/opiekunką
 - ojcem/opiekunemdziecka niepełnosprawnego.

2. Płeć dziecka
 - chłopiec
 - dziewczynka

3. Dziecko jest (*można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź*)
 - niepełnosprawne ruchowo
 - upośledzone umysłowo
 - posiada inne dysfunkcje

4. Chodzi
 - samodzielnie
 - z niewielką pomocą
 - nie chodzi

5. Dziecko jest w wieku
 - 0 – 3 lata
 - 3 – 6 lat
 - 7 – 10 lat
 - 10 – 16 lat
 - ponad 16 lat.

II. Nauka

6. Dziecko uczęszcza do szkoły
 - masowej
 - integracyjnej
 - specjalnej

7. Nauczanie indywidualne
 - tak
 - nie

III. Samoobsługa

8. Ubiera się
 - samodzielnie
 - wymaga pomocy przy bardziej skomplikowanych czynnościach (*wiązanie sznurowadeł, zapinanie guzików itp.*)
 - wymaga pomocy w większości czynności

9. Higiena osobista

- samodzielnie
- z niewielką pomocą
- wymaga stałej pomocy

10. Posiłki

- spożywa samodzielnie, używając wszystkich sztućców
- je samodzielnie, ale nie posługuje się nożem i widelcem
- wymaga karmienia

IV. Sytuacja rodzinna

11. Miejsce zamieszkania lub stałego pobytu rodziny

- wieś
- miasto

12. Warunki materialne w rodzinie

- bardzo dobre
- dobre
- niewystarczające
- bardzo złe

13. Rodzina

- pełna
- niepełna
- ponowne małżeństwo/związek nieformalny
- zastępcza/adopcyjna

14. Dzieckiem zajmuje się najczęściej

- matka (żona/partnerka ojca)
- ojciec (mąż/partner matki)

15. Liczba dzieci w rodzinie

- jedno (*proszę przejść do pkt V*)
- dwoje lub troje
- czworo lub więcej

16. Stosunki między rodzeństwem

- bardzo dobre
- poprawne
- konfliktowe

V. Funkcjonowanie społeczne

17. Dziecko w grupie rówieśniczej (*można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź*)

- czuje się akceptowane
- jest lubiane
- inicjuje kontakty
- czuje się izolowane
- unika kontaktów

VI. Wsparcie społeczne

18. Wsparcie otrzymuję przede wszystkim ze strony
- współmałżonka/partnera
 - rodziny
 - przyjaciół
 - znajomych, kolegów
 - sąsiadów
 - pracowników służby zdrowia
 - pracowników pomocy społecznej
 - księdza/osoby duchownej
 - innych osób (jakich?).....
19. Korzystam/korzystałam(em) ze wsparcia następujących instytucji
- Ośrodek Pomocy Społecznej
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
 - Inne (*jakie?*).....
 - nie korzystam
20. Korzystam/korzystałam(em) z pomocy
- organizacji pozarządowych (*fundacje, stowarzyszenia*)
 - grup wsparcia/samopomocowych
 - wolontariuszy
21. Wsparcie emocjonalne, które otrzymuję jest
- wystarczające
 - niewystarczające
22. Wsparcie materialne, które otrzymuję jest
- wystarczające
 - niewystarczające
23. Wsparcie informacyjne, które otrzymuję jest
- wystarczające
 - niewystarczające
1. Własne uwagi dotyczące potrzeb i barier w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych w powiecie puławskim
-
-

Wypełnione ankiety proszę dostarczyć do

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Aleja Królewska 3, 24 – 100 Puławy
(kontakt: tel./fax 888 04 92 Marta Mazur

Dziękuję

LITERATURA I ŹRÓDŁA DANYCH

1. „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego” Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lublin 2000
2. „Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego” Puławy 2002
3. „Narodowy Spis Powszechny 2002” Urząd Statystyczny w Lublinie
4. „Osoby niepełnosprawne – województwo lubelskie” Urząd Statystyczny w Lublinie 2002
5. „Warunki życia ludności w województwie lubelskim w 2000 r.” Urząd Statystyczny w Lublinie
6. „Polityka społeczna w programach samorządu województwa lubelskiego – wybrane programy w zakresie pomocy społecznej i rehabilitacji społeczno – zawodowej osób niepełnosprawnych” LFOON – Sejmik Wojewódzki, Lublin 2001
7. J. Hryniewicz (red.) „Decentralizacja funkcji społecznych państwa” Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2001
8. E. Giermanowska, M. Raław – Markowska (red.) „Społeczności lokalne wobec problemu bezrobocia młodzieży” Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2003
9. A. Juros (red.) “Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim – wyzwanie dla środowisk akademickich” LOS, Lublin 2002
10. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 poz. 593)
11. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123 poz. 776 z późn. zmianami)
12. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 147 poz. 1231)
13. Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach
14. Bilanse potrzeb i środków ośrodków pomocy społecznej
15. Informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach
16. Informacje Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Puławach
17. Informacje gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
18. Informacje Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR” w Puławach
19. Informacje Komendy Powiatowej Policji w Puławach
20. www.stat.gov.pl
21. www.mps.gov.pl
22. www.pfron.org.pl